

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prokuratoria Generalna
Rzeczypospolitej Polskiej
Prezes

KR-731-1/21/MUB
W/7829/22

Druk nr 2160
Warszawa, 24 marca 2022 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

uprzejmie przedkładam

**- Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu
Państwa według stanu na 31 grudnia
2020 r.**

Z szacunkiem

Mariusz Haładyj

/podpisano certyfikowanym podpisem elektronicznym/

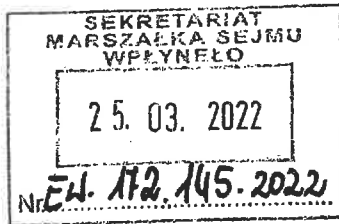

Prezes Prokuratury Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SPS-WP. 172.13.2022
Data wpływu 25. 03. 2022

KR-731-1/21/MUB
W/7829/22

Warszawa, 24 marca 2022 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

uprzejmie przedkładam *Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na 31 grudnia 2020 r.* Stanowi to wykonanie dyspozycji art. 43 pkt 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa.

Sprawozdanie sporządzane jest według stanu na ostatni dzień poprzedniego roku w trybie i na podstawie zasad określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa.

Data przedłożenia Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawozdania uwarunkowana jest od zachowania terminów przekazywania do Prokuratury Generalnej RP dokumentów (głównie bilansów i informacji o stanie mienia), które są wykorzystywane przy opracowaniu dokumentu.

W wykonaniu delegacji zawartej w art. 15 ust. 1 zhh ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych Minister Finansów 31 marca 2020 r. wydał rozporządzenie w sprawie określenia innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzania, zatwierdzania, udostępniania i przekazywania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań lub informacji Jednostkom zobowiązanym do sporządzenia sprawozdania finansowego przedłużono o trzy miesiące termin na sporządzenie rocznego sprawozdania. Wydłużeniu o trzy miesiące uległ również termin na zatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego

(tj. z 30 czerwca na 30 września). W związku z powyższym oraz mając na uwadze fakt, że dane zamieszczone w sprawozdaniu musiały zostać zgromadzone i przetworzone (tzn. zagregowane, sklasyfikowane, przeliczone czy też inaczej pogrupowane w zależności od sposobu wykorzystania) oraz zweryfikowane (również w drodze uzgodnień międzyresortowych), również zwyczajowy termin przedłożenia sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa (30 września) nie mógł zostać niestety dotrzymany.

Z szacunkiem
Mariusz Haładyj
/podpisano certyfikowanym podpisem elektronicznym/

Załącznik: Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na 31 grudnia 2020 r.

Prezes Prokuratury Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej

SPRAWOZDANIE O STANIE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

**stan na dzień
31 grudnia 2020 r.**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	10
1. WSTĘP	12
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA	12
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA	12
1.3. CELE SPRAWOZDANIA	12
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA	12
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJATKOWYCH SKARBU PAŃSTWA	14
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH	17
1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA	19
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE	22
2.1. ZABYTKI	22
2.1.1. <i>Prawa Skarbu Państwa do zabytków</i>	22
2.1.2. <i>Organy ochrony zabytków</i>	22
2.1.3. <i>Ewidencja zabytków</i>	22
2.1.4. <i>Zestawienie ilościowe zabytków</i>	23
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH	23
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE	25
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE	28
2.4.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa</i>	28
2.4.2. <i>Ewidencja archiwów</i>	29
2.4.3. <i>Materiały archiwalne</i>	29
2.5. STRATY WOJENNE	29
3. ZASOBY NATURALNE	31
3.1. WODY	31
3.1.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do wód</i>	31
3.1.2. <i>Ewidencja wód</i>	32
3.2. LASY	32
3.2.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do lasów</i>	32
3.2.2. <i>Zasoby leśne</i>	33
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE	33
3.3.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do kopalin</i>	33

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin	34
3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce	34
3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki	35
3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH	36
3.5. ZASÓB PARKÓW NARODOWYCH	38
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA	39
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	41
4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	41
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA	42
4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW	43
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	45
4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2020	47
4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH	48
4.7. BUDYNKI I LOKALE SKARBU PAŃSTWA	48
4.8. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST	50
4.9. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA ROZWOJU	51
4.10. GRUNTY POD AUTOSTRADY	54
4.11. SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	55
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY	57
5.1. DROGI	57
5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do dróg	57
5.1.2. Ewidencja sieci dróg krajowych	58
5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych	59
5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ	59
5.3. URZĄDZENIA MELIORACJI WODNYCH I BUDOWLE PRZECIWPOWODZIOWE	60
5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE	63
5.4.1. Zarządzanie i ewidencja budowli wodnych	63
5.4.2. Wartość budowli wodnych	63
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODREBNE	64
6.1. PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE	64
6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami PGL Lasy Państwowe	64
6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe	65
6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA	66
6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	66
6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa	68

6.2.3. <i>Inne mienie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa</i>	69
6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO	71
6.4. REZERWY STRATEGICZNE	72
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH	74
7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE	74
7.2. AGENCJE WYKONAWCZE	83
7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ	85
7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE	86
7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE	86
7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY	86
7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ	87
7.8. UCZELNIE PUBLICZNE	88
7.9. PARKI NARODOWE	90
7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI	90
7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	96
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	98
8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	98
8.2. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	100
8.2.1. <i>Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa</i>	100
8.2.2. <i>Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa</i>	100
8.2.3. <i>Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych</i>	101
8.3. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	101
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE	104
9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	104
9.2. INSTYTUTY BADAWCZE	106
9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	107
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA	108
10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPLATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA	108
10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW	109
10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH	110
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA	111
11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA	111
11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH REALIZOWANE NA PODSTAWIE USTAW	111
11.3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W POLITYCE WŁAŚCICIELSKIEJ	113
11.3.1. <i>Sektor elektroenergetyczny</i>	113

<i>11.3.2. Sektor gazowniczy i paliwowo-naftowy</i>	<i>113</i>
<i>11.3.3. Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego</i>	<i>115</i>
11.4. SZCZEGÓLNE ZASADY PRYWATYZACJI I RESTRUKTURYZACJI SPÓŁEK	117
11.5. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORECZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA	117
11.6. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW	119
11.7. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI	119
11.8. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ	120
<i>11.8.1. Fundusz Reprywatyzacji</i>	<i>120</i>
<i>11.8.2. Fundusz Rekompensacyjny</i>	<i>120</i>
11.9. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA	121
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA	123
13. ZAŁĄCZNIKI	125
13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4.	126
13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6. I 7.	128
13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.	129

SPIS TABEL

Tab. 1.1. Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny	20
Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków	23
2.2. Muzea państwowe i ich zbiory	24
2.3. Zbiory bibliotek państwowych	27
2.4. Ewidencja zasobu Archiwum Państwowego	29
Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin	34
3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek	36
3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych	38
3.4. Morze Bałtyckie – połowy organizmów morskich w roku 2020	39
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa według grup rejestrowych i użytków	46
4.2. Grunty Skarbu Państwa – zmiany w strukturze użytków w roku 2020	47
4.3. Własność gruntów w Polsce – zmiany w roku 2020	47
4.4. Własność gruntów Skarbu Państwa w miastach	48
4.5. Budynki Skarbu Państwa	49
4.6. Lokale Skarbu Państwa	50
4.7. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędom państwowym	51
4.8. Grunty nabyte pod autostrady	54
4.9. Struktura terytorialna gruntów pod autostrady	55
4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa	55
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych	58
5.2. Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych	58
5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych	59
5.4. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2020 r. – środki finansowe	61
5.5. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2020 r. – efekty rzeczowe	62
5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych	63
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe	65
6.2. Wartość majątku PGL Lasy Państwowe	65
6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa według województw	67
6.4. Powierzchnia i wartość gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	67
6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	68
6.6. Stan zagospodarowania gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	69
6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego Agencji Mienia Wojskowego	71

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe w kraju	75
7.2. Jednostki organizacyjne za granicą	77
7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym	78
7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom	82
7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych	83
7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych	84
7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej	85
7.8. Majątek państwowych instytucji kultury	87
7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej	88
7.10. Majątek uczelni publicznych	89
7.11. Majątek parków narodowych	90
7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi	95
7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych	97
Tab. 8.1. Spółki z udziałem Skarbu Państwa	98
8.2. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa	99
8.3. Akcje i udziały Skarbu Państwa	100
8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	101
8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	102
8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa	103
8.7. Akcje w spółkach publicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa	103
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach	104
9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich	105
9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych „czynnych”	105
9.4. Majątek instytutów badawczych	106
Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa	108
10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa	108
10.3. Należności Skarbu Państwa w ewidencji Ministra Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa	109
10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych	110
Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa	118
11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń	118
11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji	119
11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji	121

11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta.....	121
11.6. Zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych.....	121
Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze składników mienia Skarbu Państwa	123
12.2. Wartość praw majątkowych z tytułu wkładu Skarbu Państwa.....	124
Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na grupy rejestrowe	126
13.2. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na rodzaje użytków.....	127
13.3. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych.....	128
13.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych.....	129
13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa.....	130
13.6. Wybrane spółki niepubliczne z częściowym udziałem Skarbu Państwa.....	133

WPROWADZENIE

Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa prezentuje stan majątku Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statystycznym – jego stan prawny, strukturę i wartość. Dokument jest realizacją obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej ustawą o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Przygotowywany jest corocznie na podstawie informacji przekazanych przez podmioty gospodarujące majątkiem w imieniu Skarbu Państwa. Ich pełny wykaz publikowany jest w cyklu kwartalnym w domenie „Otwarte dane publiczne” na stronie internetowej www.dane.gov.pl.

Sprawozdanie nie stanowi szczegółowej wyceny majątku ani kompletnego rejestru wszystkich zdarzeń dotyczących mienia Skarbu Państwa. Podane źródła informacji dają możliwość identyfikacji dysponentów poszczególnych składników mienia Skarbu Państwa oraz, na podstawie dodatkowych informacji, możliwość sporządzania bardziej szczegółowych analiz.

Tytułem wprowadzenia zwrócić należy uwagę, że wybuch pandemii COVID-19 w pierwszych miesiącach 2020 r. znacząco zdeterminował życie społeczne i gospodarcze. Wprowadzone w związku z tym ograniczenia i regulacje prawnych, wpłynęły m.in. na wyhamowanie aktywności gospodarczej i zasadniczą zmianę modelu pracy. Ochrona zdrowia i życia obywateli związana z koniecznością podjęcia działań, w tym również związanych z zabezpieczeniem finansowym, wpłynęła na budżet Państwa.

Mimo tego, analizując dane i informacje zawarte w sprawozdaniu, można jednak stwierdzić, że pandemia nie wpłynęła zasadniczo, a przede wszystkim negatywnie, na samą strukturę i wartość mienia Skarbu Państwa według stanu na 31 grudnia 2020 r. i w odniesieniu do lat ubiegłych, co z pewnością było wynikiem maksymalizacji wysiłków ze strony wszystkich podmiotów zarządzających tym mieniem.

Poniżej przedstawiono podstawowe spostrzeżenia płynące z analizy sprawozdania.

Wpisy do rejestru zabytków były podstawową formą ochrony tych obiektów, stąd też systematyczny wzrost liczby zabytków wpisywanych do rejestru. Największy udział w ogólnej liczbie stanowiły zabytki ruchome.

Zbiory bibliotek państwowych systematycznie rosły, przy jednoczesnym znaczącym wzroście liczby materiałów zdigitalizowanych (celem ochrony cennych zbiorów oraz udostępniania szerszemu gronu użytkowników – głównie poprzez internet).

Stan zasobów archiwalnych systematycznie rósł w wyniku ciągłego procesu inwentaryzowania przekazywanych wcześniej materiałów archiwalnych.

Realizacja polityki zachowania trwałości lasów powodowała powolny lecz systematyczny wzrost zasobów leśnych. PGL Lasy Państwowe nabywały grunty i nieruchomości oraz przejmowały od starostów grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego do zalesienia.

Wskazanie tendencji zagospodarowywania kopalni nie jest możliwe, z uwagi na fakt, że poziom wydobycia wynika z zapotrzebowania gospodarczego i jednocześnie nie jest zależny od dostępności tych kopalni.

Biorąc pod uwagę stan dostępnych żywych zasobów morza, decyzją Komisji Europejskiej w 2020 r. został wprowadzony zakaz połowu dorsza na obszarze obejmującym większość polskiego wybrzeża. Przyznana kwota połowowa dotyczyła wyłącznie przyłowu. Jednak w związku z malejącą populacją organizmów morskich, rzeczywiste połowy w przeciągu ostatnich lat nie wyczerpywały przyznanej kwoty połowowej.

W ramach prowadzenia działań ochronnych w ekosystemach parki narodowe pozyskiwały drewno, którego ogólnokrajowe zapasy w 2020 r. zwiększyły się, co wpłynęło na wielkość zapasów stanowiących własność Skarbu Państwa.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwowano niewielkie fluktuacje wielkości powierzchni gruntów Skarbu Państwa, tak więc wartość ta utrzymywała się niemal na niezmiennym poziomie. Ewentualne zmiany mogły wynikać z przeszerokowania pomiędzy poszczególnymi grupami rodzajowymi, które wzajemnie się równoważyły. Niewielkie wahania w zakresie powierzchni gruntów Skarbu Państwa nie przekładały się wprost na ich wartość. Zmiany cen rynkowych kształtowały się odmiennie w poszczególnych grupach użytkowych, co nie pozwalało na wykazanie jednolitego kierunku zmian ogółu wartości nieruchomości Skarbu Państwa. Niewątpliwie wpływ na podniesienie wartości tych gruntów miał wzrost wartości gruntów rolnych w wyniku wejścia w życie przepisów ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Systematycznie rosła wielkość powierzchni gruntów przeznaczonych pod autostrady, natomiast nie zmieniła się w istotny sposób ich łączna długość, a wahania mogły wynikać z czasowego lub trwałego przekwalifikowania kategorii dróg. Natomiast systematycznie postępował wzrost ilościowy obiektów w obrębie infrastruktury drogowej. Niewielki spadek ogólnej wartości dróg krajowych, autostrad i obiektów drogowych spowodowany był zapewne spadkiem średniej wartości kosztów budowy dróg.

Odnotowany wzrost wartości budowli hydrotechnicznych, utrzymywanych przez urzędy morskie, podyktowany był prawdopodobnie powstawaniem nowych obiektów infrastruktury hydrotechnicznej związanych z Terminalem LNG w Świnoujściu.

Liczba spółek z udziałem Skarbu Państwa systematycznie malała. Wpływ na ten stan miało wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego spółek po zakończeniu procesu likwidacji lub upadłości oraz zbycie mniejszościowych pakietów akcji lub udziałów, pozostałych po prywatyzacji. Natomiast wartość szacunkowa podlegała ciągłym wahaniom, aby osiągnąć prawie 5 % wzrostu, na co główny wpływ miał poziom notowań akcji Skarbu Państwa, będących w obrocie na rynku regulowanym oraz wypracowana wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa.

Wartość należności Skarbu Państwa ewidencjonowanych przez Ministra Finansów wzrastała, na co decydujący wpływ miały należności podatkowe pozostałe do zapłaty, a ich pogorszona ściągальność uwarunkowana była trwającą epidemią.

Wzrosła również wartość bilansowa majątku pozostającego w dyspozycji urzędów i instytucji państwowych, na co znaczący wpływ miał wzrost wartości środków pieniężnych, pozostających w ich dyspozycji i stan należności krótkoterminowych. Wkład założycielski Skarbu Państwa w majątek państwowych osób prawnych per saldo wzrósł. Największy wzrost zanotowano w przypadku agencji wykonawczych, co może wiązać się z przekazaniem Agencji Rezerw Materiałowych dodatkowych środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

1. WSTĘP

Przedłożone „Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.”, zwane dalej Sprawozdaniem, stanowi realizację obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie art. 43. pkt 1. ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹.

1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie cyt. wyżej art. 43. pkt 1. ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym Prezes Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa.

Niniejsze Sprawozdanie sporządzono według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. Zasady i tryb jego przygotowania określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 884).

1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA

Zgodnie z powołanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa Sprawozdanie dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględniono składniki wyróżnione rodzajowo, składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach i w zakresie określonym w odrębnych przepisach, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowiły wkład założycielski lub udział Skarbu Państwa w państwowych osobach prawnych. W Sprawozdaniu przedstawiono również zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa.

1.3. CELE SPRAWOZDANIA

Celem niniejszego Sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa, a w szczególności o jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

Funkcją Sprawozdania jest rejestracja stanu mienia. Sprawozdanie ma prezentować stan mienia Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej zajmuje ono miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Art. 4. ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym jako mienie państwowe definiuje mienie, które służy wykonywaniu zadań publicznych, którym zarządza się zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z powoływanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1933.

uwzględnieniem przeznaczenia, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach, stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **zasoby archiwalne**;
3. **zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
 - kopaliny,
 - wody,
 - żywe zasoby morza,
 - częstotliwości radiowe,
 - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **grunty**:
 - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
 - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
 - grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego,
 - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
 - drogi, mosty i wiadukty,
 - obiekty budownictwa wodnego, śródlądowego i morskiego,
 - inne urządzenia, w tym melioracje;
6. **budynki i budowle**:
 - wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
 - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa;
7. **finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;
8. **składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m. in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
9. **rezerwy strategiczne**;
10. **uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
11. **uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJATKOWYCH SKARBU PAŃSTWA

Ustawa o zasadach zarządzania mieniem państwowym zdefiniowała mienie państwowe jako mienie służące wykonywaniu zadań publicznych. Określiła wspólne dla wszystkich staciones fisci zasady zarządzania mieniem państwowym oraz precyzyjnie wskazała zakres reprezentowania Skarbu Państwa przez organy administracji publicznej oraz inne podmioty.

Wprowadzona w 2020 roku nowelizacja ustawy pozostawiła w gestii **Prezesa Rady Ministrów** koordynację wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa w spółkach oraz dążenie do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa. Natomiast na podstawie art. 7 ust. 2 **ministrowi właściwemu do spraw aktywów państwowych** przekazano:

1. wykonywanie prawa z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej,
2. składanie w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia woli o utworzeniu spółki, przystąpieniu do spółki lub objęciu akcji.

W drodze Rozporządzenia Rady Ministrów Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, mógł przekazać innemu członkowi Rady Ministrów, pełnomocnikowi Rządu lub innej państwowej osobie prawnej, w tym jednoosobowej spółce Skarbu Państwa, wykonywanie uprawnień, o których mowa w art. 7. ust. 2.:

1. pkt 1 lub,
2. pkt 2 w zakresie składania w imieniu Skarbu Państwa oświadczeń woli o objęciu akcji.

W przypadku zarządzania mieniem Skarbu Państwa innym niż akcje, ustawa określiła zasady zarządzania, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych.

Wojewoda, do czasu rozstrzygnięcia o sposobie zagospodarowania mienia państwowego:

1. wykonywał uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa wobec innego niż środki finansowe mienia:
 - pozostałego po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa,
 - pozostałego po rozwiązanych bądź wygasłych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania,
 - przejętego przez Skarb Państwa z innych tytułów,
 - przekazanego na podstawie art. 58a i art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990 oraz z 2021 r. poz. 11, 234, 815, 1551 i 1561) oraz wobec nieruchomości, w odniesieniu do których wydał decyzję o wygaśnięciu trwałego zarządu na podstawie art. 46a ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
2. reprezentował Skarb Państwa w odniesieniu do spadków przypadających Skarbowi Państwa, w tym długów spadkowych, z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom;
3. przejmował inne niż środki finansowe mienie pozostałe po przedsiębiorstwie państwowym wykreślonym z rejestru przedsiębiorców lub gospodaruje tym mieniem;
4. przyjmował na rzecz Skarbu Państwa darowizny mienia;
5. przyjmował, a także wykonywał czynności zwykłego zarządu oraz przekraczające zakres zwykłego zarządu wobec spadków i darowizn mienia na rzecz Skarbu Państwa, zabezpieczonych i zrealizowanych przez konsula na mocy przepisów odrębnych;

6. sporządzał plan realizacji polityki gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, o której mowa w art. 10a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami², oraz przedkładał go, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, Prezesowi Rady Ministrów celem akceptacji;
7. wykonywał inne czynności, o których mowa w art. 5. ust. 1.

Uprawnienia wykonywane przez **Prezesa Rady Ministrów oraz poszczególnych ministrów**, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych (art. 36. i 36a.):

1. jeżeli z przepisów odrębnych nie wynikało, której państwowej osobie prawnej przysługują prawa majątkowe do składnika mienia państwowego, prawa te przysługiwały Skarbowi Państwa,
2. Prezes Rady Ministrów wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia określone w przepisach odrębnych oraz uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa względem państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 44¹. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740), chyba że z przepisów odrębnych wynikała właściwość innego organu jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
3. Minister właściwy do spraw finansów publicznych wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa do składnika mienia państwowego, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu lub jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa,
4. Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wykonywał w imieniu Skarbu Państwa przysługujące Skarbowi Państwa uprawnienia wynikające z prawa własności nieruchomości, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
5. Prezes Rady Ministrów mógł przekazać wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa do poszczególnych składników mienia państwowego innemu organowi lub jednostce organizacyjnej Skarbu Państwa,
6. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia wynikające z praw autorskich i pokrewnych, w tym zakresie zezwolenia na wykonywanie praw zależnych, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej.

W zakresie nadzoru nad czynnościami prawnymi państwowych osób prawnych, zasady udzielania zgód na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzenia mieniem uregulowano w art. 38. ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym³. Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, zaliczonymi do wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych lub inwestycji długoterminowych, w tym wniesienia ich jako wkładu do spółki lub spółdzielni, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa tych składników przekracza 200.000,- PLN:

1. organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych wynosiła do 5.000.000,- PLN,

² Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899).

³ Wyjątki od tej zasady mogą przewidywać przepisy szczególne (np. ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce obliuguje uczelnie publiczne do uzyskania zgody Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie gospodarowania mieniem, jeżeli wartość rynkowa składników trwałych albo wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekracza kwotę 2.000.000 zł.

2. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 5.000.000,- PLN,
3. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku, gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 200.000,- PLN,
4. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie oddania składników, o których mowa w ust. 1, do korzystania innemu podmiotowi, na okres dłuższy niż 180 dni w roku kalendarzowym, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200.000,- PLN:

1. organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej wynosiła do 5.000.000,- PLN,
2. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 5.000.000,- PLN,
3. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200.000,- PLN,
4. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Organy administracji publicznej oraz kierownicy jednostek, którzy na podstawie art. 5. ust. 1. ustawy o zasadach zarządzania mieniem Skarbu Państwa gospodarowali nabytym lub powierzonym tym organom lub jednostkom mieniem Skarbu Państwa oraz mogli zbywać jego składniki, a w szczególności:

1. zapewniali wycenę mienia,
2. zabezpieczali mienie przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
3. wykonywali czynności związane z naliczaniem należności za mienie udostępnione przed ich przejściem oraz prowadzą windykację tych należności,
4. współpracowali z innymi organami, które na mocy przepisów odrębnych gospodarują mieniem oraz z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego,
5. podejmowali czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych na mieniu, o zapłatę należności za korzystanie z mienia, roszczenia ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności przez zasiedzenie,
6. składali wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości oraz wpis w księdze wieczystej;
7. zapewniali ochronę tego mienia.

Kierownicy państwowych jednostek budżetowych reprezentowali Skarb Państwa w odniesieniu do nabytego i powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzali składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). Przepisy o gospodarce finansowej traktowały je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach.

Organy władzy wykonawczej i administracji, bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne, wykonywały funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w Sprawozdaniu w wyodrębnionych podrozdziałach.

Niektóre składniki mienia takiego, jak np. grunty i złoża kopalin, bywały obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane były obywatelom nieodpłatnie (np. wody, zbiory bibliotek).

Składniki te najczęściej nie podlegały obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu⁴. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Były one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.

Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne, które gospodarowały na rzecz Skarbu Państwa szczególnie, oddanymi im w zarząd rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa:

1. Agencja Rezerw Materiałowych⁵,
2. Agencja Mienia Wojskowego,
3. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
4. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa⁶.

Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych, które na mocy ustaw wykonywały cele publiczne jako zadania własne, tj.:

1. uczelnie publiczne,
2. państwowe instytucje kultury,
3. fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
4. państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
5. instytucje gospodarki budżetowej,
6. agencje wykonawcze,
7. inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone były przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i władaly nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je ustawę, rozporządzenie lub statut. Podmioty te występowały w obrocie prawnym w swoim imieniu i na swoją rzecz. Wartość przysługujących im składników mienia państwowego była ujęta w ich księgach, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. ŹRÓDŁA DANYCH

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładały na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne.

Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, albo też inne cele specjalne.

⁴ Ustawa z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 r. poz. 1235).

⁵ Od 23 lutego 2021 r. Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 255 i 694).

⁶ Art. 45 i art. 46 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 624), na mocy których, z dniem 31 sierpnia 2017 r. zniesiono Agencję Rynku Rolnego i Agencję Nieruchomości Rolnych, a z dniem 1 września 2017 r. utworzono Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR). KOWR z mocy prawa wstąpił w ogół praw i obowiązków zniesionej Agencji Nieruchomości Rolnych i Agencji Rynku Rolnego - z wyjątkiem praw i obowiązków, w które wstąpiła Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Przepisy, które regulowały ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązywały dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

1. kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
2. kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,
3. informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa, w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia, z reguły nie zawierały danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych bądź zmian wartości. Analizy takie dokonywane są natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych takich jak sprawozdania z działalności. Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarowały lub zarządzały.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa na dzień 31 grudnia 2020 r. sporządzone dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w Sprawozdaniu m. in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponowały informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m. in.:

1. zbiorcze dane powiatowe dotyczące nieruchomości (grunty, budynki, lokale,) objęte ewidencją prowadzoną przez starostów, Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane przez urząd Głównego Geodety Kraju,
2. zestawienia Ministerstwa Klimatu i Środowiska ujmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe i parki narodowe,
3. informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, dane Ministerstwa Infrastruktury z wykonania obiektów małej retencji wodnej,
4. dane Ministerstwa Rozwoju i Technologii o nieruchomościach w trwałym zarządzie instytucji państwowych,
5. informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa,
6. informacje Ministerstwa Rozwoju i Technologii o przychodach z prywatyzacji i należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
7. bilanse i inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych, rejestry, sprawozdania i dane analityczne, opracowywane na bieżąco w PGRP.

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości cząstkowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA

Podstawą do wyceny majątku Skarbu Państwa w większości przypadków była wartość bilansowa, co wynikało pośrednio z zasad określonych w *rozporządzeniu w sprawie sposobu ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa*. Źródłem danych ewidencji zbiorczej majątku Skarbu Państwa są w szczególności bilanse, sprawozdania i informacje właściwych jednostek ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, które obejmują ustalenie wartości składników podlegających ewidencji księgowej (wartość bilansowa). Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli te przepisy odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ *rozporządzenie* nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia, w niniejszym Sprawozdaniu dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych roszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa. Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

1. dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabycie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopaliny, zabytki),
2. dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,
3. mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Niniejsze Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa sporządzane jest zatem w ujęciu:

1. rzeczowym – tylko opisowym lub rodzajowo-ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów,
2. wartościowym – szacunkowym, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia wartość według szacunku dokonanego na podstawie cen drewna, wynikającego z zarządzenia Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży (rejestrowanych przez KOWR),
3. wartościowym – księgowym, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych,
4. wartościowym – rynkowym, odwołującym się do cen w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych.

Tab. 1.1. Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

ewidencja źródłowa	źródła danych do określenia wartości	metoda wyceny	rodzaj dóbr
rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	bez wyceny	zabytki, eksponaty muzealne, materiały biblioteczne, archiwalia
			zasoby naturalne, wody
			kwoty połowowe
rodzajowo-ilościowa (z wartością szacunkową)	KOWR – ceny transakcyjne	szacunek PGRP na podstawie przeciętnych cen transakcyjnych	grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa
	PGL Lasy Państwowe	szacunek na podstawie przeciętnych cen drewna	nieruchomości PGL lasy Państwowe
ilościowo-wartościowa (kosztowa)	właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	drogi i obiekty drogowe
		wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	urządzenia wodne, infrastruktura rolna
ilościowo-wartościowa (księgowa)	dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	wg wartości księgowej poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MRiT i AMW	wg operatów szacunkowych – zawarta w bilansach	należności po likwidacji, mienie przekazane AMW
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	wg wartości netto majątku podmiotu	majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	wg wartości netto majątku podmiotu	pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, PGRP	wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Źródło: opracowanie PGRP.

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, iż „wycena” nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniłyby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji” odnosi się do wielkich i wewnętrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena ewidencyjna nie jest tożsama, w sensie finansowym, z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada potencjalnie uzyskanej cenie zbycia.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. ZABYTKI

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową⁷.

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie wyżej wymienionego zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Dla zabytków znajdujących się na terenie danego województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza

⁷ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710).

muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego⁸. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków znajdujących się w ewidencji wojewódzkiej.

2.1.4. Zestawienie ilościowe zabytków

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

województwo	zabytki nieruchome	zabytki ruchome	zabytki archeologiczne
	stan na 31.12.2020 r.		
dolnośląskie	8.885	41.817	1.480
kujawsko-pomorskie	3.578	10.497	192
lubelskie	4.302	19.457	179
lubuskie	4.629	7.015	545
łódzkie	2.936	14.422	143
małopolskie	6.221	26.750	487
mazowieckie	7.873	21.423	407
opolskie	3.350	8.480	1.267
podkarpackie	5.209	53.202	479
podlaskie	2.415	4.711	268
pomorskie	3.680	6.214	562
śląskie	4.370	8.679	242
świętokrzyskie	1.936	14.297	209
warmińsko-mazurskie	6.411	5.295	286
wielkopolskie	7.879	24.444	680
zachodniopomorskie	4.272	2.212	370
* 2020 r. ogółem	77.946	268.915	7.796
* 2019 r. ogółem	78.165	265.641	7.796

* Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Muzeum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą w celu finansowania działalności określonej w art. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2020 r. poz. 902).

⁸ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021 r. poz. 56).

Wprawdzie muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum posiadającego osobowość prawną i wpisane do inwentarza muzealiów, jednakże znaczna liczba muzealiów pochodzi z powojennych procesów nacjonalizacyjnych, a po 1990 r. nie wydano żadnego aktu prawnego, który by przenosił własność muzealiów znajdujących się w zbiorach muzeów publicznych ze Skarbu Państwa na muzea jako jednostki posiadające osobowość prawną. Zbiory te w znacznej części nadal są własnością Skarbu Państwa, wobec czego uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że muzea państwowe są jedynie ich posiadaczami. Muzealia stanowią dobro narodowe⁹.

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2020 r. funkcjonowało 27 muzeów państwowych. Na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2020 r. utworzono nową jednostkę Muzeum Narodowe w Lublinie, którego misją jest m. in. ochrona wartości historycznych i artystycznych kultury polskiej i światowej, w tym w szczególności dziedzictwa Ziemi Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia, następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”¹⁰. Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m. in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

l. p.	muzea	liczba muzealiów [pozycje inwentarzowe]	
		2020 r.	2019 r.
1.	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	14.787	14.682
2.	Muzeum Historii Polski w Warszawie	36.033	34.014
3.	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku *	14.258	13.711
4.	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	11.454	11.437
5.	Muzeum Narodowe w Krakowie	678.536	675.111
6.	Muzeum Narodowe w Poznaniu	252.406	251.438
7.	Muzeum Narodowe w Warszawie	648.148	640.872
8.	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	11.234	11.143
9.	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	1.882	1.851
10.	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie **	785	677
11.	Muzeum Zamkowe w Malborku	41.520	41.490
12.	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	17.441	17.366

⁹ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2020 r. poz. 902).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. z 2004 r. nr 202 poz. 2073).

13.	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	11.046	10.892
14.	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	39.311	36.056
15.	Muzeum Stutthof w Sztutowie	1.540	1.303
16.	Zamek Królewski w Warszawie	126.456	126.139
17.	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki	61.842	61.847
18.	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	28.413	26.362
19.	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	123.352	121.031
20.	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	45.265	45.172
21.	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	2.269	2.020
22.	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	38.247	38.175
23.	Muzeum Getta Warszawskiego	143	48
24.	Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego ***	57	42
25.	Narodowe Muzeum Techniki w Warszawie	10.193	10.193
26.	Muzeum „Pamięć i Tożsamość” im. św. Jana Pawła II (w organizacji)****	—	—
27.	Muzeum Narodowe w Lublinie*****	78.468	—

* Państwowa Instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21. ust. 2. ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 listopada 2008 r. w związku z umową z 10 listopada 2008 r. zawartą pomiędzy Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Fundacją Rodziny Józefa Piłsudskiego.

** Państwowa instytucja kultury utworzona na mocy zarządzenia Ministra Kultury z dnia 29 kwietnia 2005 r., prowadzona wspólnie z Miastem Stołecznym Warszawą na podstawie umowy z dnia 30 października 2006 r.

*** Państwowa instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21. ust. 2. ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 kwietnia 2016 r. w związku z umową z 11 kwietnia 2016 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Archidiecezją Warszawską.

**** Państwowa instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21. ust. 2. ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 lipca 2018 r. w związku z umową z 20 czerwca 2018 r. zawartą pomiędzy Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Fundacją Lux Veritatis.

***** Państwowa instytucja kultury utworzona na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach oraz art. 11 ust. ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2020 r.

Źródło: sprawozdania K-02 muzeów przekazane za pośrednictwem właściwych ministerstw.

2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w

całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie¹¹. W Polsce istnieją 2 biblioteki zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury: Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa oraz Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego oraz Centralna Biblioteka Wojskowa mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzą w skład innych jednostek państwowych lub samorządowych.

¹¹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska Im. Stanisława Konopki	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Piłsudskiego
Księgozbiór:	książki	3.372.879	294.607	332.443	56.252	390.363
	czasopisma	2.621.735	148.840	172.663	18.033	169.298
wpływające tytuły czasopism bieżących		7.251	395	—	53	211
pozostałe zbiory nieelektroniczne		5.058.734	80.207	12.619	12.014	191.276
w tym:	rękopisy	41.051	23	0	0	1.662
	starodruki	183.626	4.056	0	0	3.355
	mikrofilmy	276.288	45.178	0	0	1.666
	druki muzyczne	136.136	0	0	0	214
	dokumenty kartograficzne	164.318	0	5.003	0	38.861
	dokumenty graficzne	562.812	18.090	17	0	1.706
	normy, opisy patentowe	15.895	0	0	0	0
	materiały audiowizualne	279.320	8.456	0	12.014	3.542
	inne zbiory	3.106.742	3.103	0	0	140.270
zbiory elektroniczne zinwentaryzowane		292.546	1.301	7.599	0	0
licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		12	—	—	—	—
w tym:	książki elektroniczne	0	218	9.800	0	136.965
	czasopisma elektroniczne	0	165	430	0	14.910
	bazy danych	7	16	2	1	9
	inne zbiory elektroniczne	5	0	0	0	74.000
materiały zdigitalizowane przez bibliotekę		2.958.389	25.344	4.978	12.372	7.212

Źródło: sprawozdania K-03 poszczególnych bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹². Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie – według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. ZASOBY ARCHIWALNE

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. W ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego, zwanymi dalej „materiałami archiwalnymi”, są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2070) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych, powstała w przeszłości i powstająca współcześnie¹³.

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

1. państwowy zasób archiwalny,
2. niepaństwowy zasób archiwalny¹⁴.

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie materiały archiwalne o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz, o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również, jeżeli znalazły się w posiadaniu Państwa, mające wartość historyczną materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności

¹² Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1948).

¹³ Art. 1. ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

¹⁴ Art. 2. ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

kościółów i związków wyznaniowych, osobistości, rodzin i rodów, które wywarły wpływ na rozwój Państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom w celach poznawczych, w tym związanych z badaniami naukowymi albo zaspokajaniem osobistych potrzeb informacyjnych.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2.4.2. Ewidencja archiwów

Jednostki podległe Nacelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Nacelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja zasobu Archiwum Państwowego

	stan zasobu archiwalnego na koniec roku sprawozdawczego		zinwentaryzowano w roku sprawozdawczym
	ogółem	w ewidencji	
zespoły (zbiory)	100.565	100.205	102
metry bieżące	361.195,26	356.035,43	712,83
jednostki	43.060.022	35.035,43	106.257
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	42.450,89	41.756,41	1,02
	nabytki w roku sprawozdawczym		ubytki w roku sprawozdawczym
zespoły (zbiory)		957	20
metry bieżące		4.277,29	301,24
jednostki		671.225	191.066
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych		24.220,81	29,18

Źródło: Zestawienie sumaryczne z działalności archiwalnej według stanu na 31 grudnia 2020 r.

2.5. STRATY WOJENNE

Za polskie straty wojenne uznaje się ruchome dobra kultury utracone w wyniku II wojny światowej z terenu Polski w granicach z 1945 r. Kwestie związane z restytucją dóbr kultury reguluje ustawa z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. z 2019 r. poz. 1591). Ustawa przyznaje w tym zakresie ogólną kompetencję do działania ministrowi właściwemu do spraw

kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Właściwość ministra obejmuje zarówno sprawy restytucji prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską w stosunku do dóbr kultury w kraju i za granicą.

Podstawą własności polskiego Skarbu Państwa w stosunku do powyższej kategorii mienia są przede wszystkim przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich (Dz. U. z 1946 r. poz. 87, z późn. zm.). Z mocy powyższych przepisów polski Skarb Państwa nabywał własność mienia ponemieckiego i mienia kwalifikowanego jako opuszczone.

Straty wojenne stanowiły obszar praw majątkowych państwa niemożliwy do oszacowania. Są one przedmiotem systematycznych działań restytucyjnych realizowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W roku 2020, w wyniku restytucji, odzyskano następujące obiekty:

1. XIX-wieczny obraz „Przy fortepianie” Jacka Malczewskiego, pochodzący ze zbiorów przedwojennego Muzeum Narodowego w Warszawie. Odzyskany w wyniku porozumienia z posiadaczem obrazu – obywatelem Wielkiej Brytanii. Obraz przekazano do Muzeum Narodowego w Warszawie.
2. XX-wieczny obraz „Chata w śniegu” Michała Wywiórskiego, pochodzący ze zbiorów przedwojennego Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu. Odnaleziony na aukcji Sopotkiego Domu Aukcyjnego. Odzyskany w wyniku postanowienia Prokuratury Rejonowej w Sopocie i przekazany Muzeum Narodowemu w Poznaniu.
3. XX-wieczna akwarela „Gryka” Stanisława Masłowskiego, pochodząca ze zbiorów przedwojennego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie. Akwarela odnaleziona na aukcji. Odzyskana w wyniku porozumienia z posiadaczem obrazu – obywatelem Polski i przekazana do Muzeum Narodowego w Warszawie.
4. XVIII-wieczny obraz „Portret Salomei Becu” Franciszka Ksawerego Lampiego, pochodzący ze zbiorów przedwojennego Muzeum Narodowego w Warszawie. Przekazany Skarbowi Państwa przez Fundację Trzy Trąby, a następnie przekazany Muzeum Narodowemu w Warszawie.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju¹⁵:

1. wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te cieką biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
2. wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdującego się w granicach tych obszarów,
3. lasy państwowe,
4. złoża kopalin nie stanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
5. zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. Wody

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do wód

Z dniem 1 stycznia 2018 r. weszła w życie ustawa Prawo wodne¹⁶. Ustawa reguluje sprawy własności wód oraz gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami jako mieniem Skarbu Państwa i ma zastosowanie do wód śródlądowych oraz morskich wód wewnętrznych. Zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy, regiony wodne i zlewnie zgodnie z art. 13. ustawy.

Zgodnie z art. 212. tej ustawy, prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa wykonują:

1. Wody Polskie – w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz wód podziemnych,
2. minister właściwy do spraw gospodarki morskiej – w stosunku do wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych.

Podstawowym składnikiem przejętego przez Wody Polskie mienia są wody powierzchniowe płynące i grunty pokryte tymi wodami znajdujące się w granicach linii brzegu. Wody, zgodnie z art. 211. ust. 4. Prawa wodnego zostały wyłączone z obrotu cywilnoprawnego nie stanowią bowiem rzeczy w myśl przepisów ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny. Skarbowi Państwa przysługuje niezbywalne prawo własności do wód powierzchniowych płynących. Prawo własności do wód płynących determinuje również prawo własności do gruntów pokrytych tymi wodami. Definicję wód

¹⁵ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 r. poz. 1235). Według art. 5. świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6. wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy.

¹⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 784, 1564 i 1641.

powierzchniowych płynących zawarto w art. 22. Prawa wodnego wskazując, że zalicza się do nich wody w:

1. ciekach naturalnych oraz źródłach, z których te cieki biorą początek,
2. jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych o ciągłym albo okresowym naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych,
3. sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących,
4. kanałach.

3.1.2. Ewidencja wód

Zgodnie z art. 258 ust. 5 ustawy, Wody Polskie reprezentują Skarb Państwa oraz wykonują prawa właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do stanowiących własność Skarbu Państwa nieruchomości gruntowych położonych w międzywalu, nieruchomości pod wałami przeciwpowodziowymi oraz wałów przeciwpowodziowych przyległych do śródlądowych wód płynących, o których mowa w art. 212 ust. 1 pkt 1, a także w stosunku do położonych na tych nieruchomościach budynków, budowli oraz innych urządzeń, w tym urządzeń wodnych, służących do realizacji zadań określonych w przepisach ustawy.

Wody Polskie administrują ponad 100 tys. km rzek i potoków, w tym:

1. rzeki nieuregulowane 116.781,91 km,
2. rzeki uregulowane 51.390,67 km.

Ponadto realizacja zadań statutowych wiąże się z utrzymaniem i eksploatacją:

1. 279 zbiorników retencyjnych,
2. 8.719,61 km wałów przeciwpowodziowych,
3. 7.114 stopni wodnych.

Proces weryfikacji mienia Skarbu Państwa w stosunku do którego Wody Polskie wykonują prawa właścicielskie nie został jeszcze zakończony, w związku z powyższym brak jest szczegółowych informacji w tym zakresie.

3.2. LASY

3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do lasów

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe¹⁷ (państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej), które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość¹⁸. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełniących przez nie funkcji.

Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie PGL Lasy Państwowe może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Grunty Skarbu

¹⁷ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2021 r. poz. 1275 i 1718). Według art. 4. ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

¹⁸ § 8. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. z 1994 r. poz. 692).

Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd PGL Lasy Państwowe.

3.2.2. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów i gruntów zalesionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosiła **7.505.764 ha**, z czego:

1. w zarządzie PGL Lasy Państwowe jest 7.118.870 ha¹⁹,
2. 35.870 ha znajdowało się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa,
3. 202.052 ha było zarządzanych lub pozostaje w gospodarowaniu innych podmiotów reprezentujących Skarb Państwa,
4. 148.972 ha użytkowali użytkownicy wieczysti.

3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do kopalini

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze*²⁰, Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górniczej, którą objęte są złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, złoża rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, pierwiastków ziem rzadkich, gazów szlachetnych, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalini są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie dłuższy niż 50 lat, w której określa się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne, tj. minister właściwy do spraw środowiska, a jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomość gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobycie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopalini, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, powiatu i województwa, na terenie których prowadzona jest działalność wydobywcza.

¹⁹ Według danych PGL Lasy Państwowe powierzchnia lasów wynosiła 7.609.520 ha (por. rozdział 6.1.).

²⁰ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2021 r. poz. 1420 i 2269).

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin

Przedsiębiorca wydobywający kopaliny jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów na podstawie sporządzanego corocznie operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny, dokumentacji geologicznej i projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian, których przyczyną jest dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów.

Na podstawie ewidencji zasobów złóż kopalin państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalin. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce

Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin

kopalina	liczba złóż		zasoby bilansowe		wydobycie w 2020 r.
	ogółem	zagospodarowane	stan na 31.12.2020 r.	zagospodarowane	
[mln T], gaz ziemny i metan [mld m ³], srebro [tys. T]					
KOPALINY ENERGETYCZNE					
gazowe	371	229	248,87	149,62	5,25
gaz ziemny *	306	200	141,64	95,14	4,93
metan pokładów węgla	65	29	107,23	54,48	0,32
ciekłe	87	57	21,73	20,44	0,91
ropa naftowa *	87	57	21,73	20,44	0,91
stałe	254	58	87.624,02	29.519,88	95,46
węgle brunatne	91	9	23.201,64	1.110,62	47,30
węgle kamienne	163	49	64.422,38	28.409,26	48,16
KOPALINY METALICZNE					
rudny cynku i ołowiu			90,98	13,84	
cynk metaliczny	21	3	3,85	0,53	1,44
ołów metaliczny			1,43	0,20	
rudny miedzi i srebra			3.025,94	1.590,98	
miedź metaliczna	15	6	49,94	28,99	29,66
srebro metaliczne			149,83	84,32	
rudny molibdenowo-wolframowo-miedziowe			550,83		
molibden metaliczny	1	—	0,30	—	—
wolfram metaliczny			0,24		
miedź metaliczna			0,80		
KOPALINY CHEMICZNE					
baryty	50	12	113.036,84	14.937,97	
baryty	5	—	5,67	—	—
fluoryt	2	—	0,54	—	—

siarka	19	6	494,45	14,92	0,45
sole potasowo-magnezowe	5	—	686,15	—	—
sól kamienna	19	6	111.850,03	14.923,05	3,64
KOPALINY SKALNE	13.718	4.549	61.958,62	20.816,64	324,35
bentonity i ility bentonitowe	8	1	2,88	0,49	0,00
dolomity	11	4	496,15	202,05	2,70
gipsy i anhydryty	15	4	252,80	80,90	1,06
gliny ceramiczne	24	4	138,18	10,83	0,39
gliny ogniotrwałe	16	2	54,08	6,30	0,06
kamienie łamane i bloczne	741	316	11.521,44	6.213,74	76,56
kreda	199	14	206,62	15,88	0,24
kwarcyty ogniotrwałe	8	—	6,59	—	—
Kwarc żyłowy	6	—	5,61	—	—
magnezyty	6	1	13,50	3,47	0,07
piaski formierskie	72	5	299,63	47,39	0,97
piaski do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej (1,8)**	166	32	719,30	125,14	1,81
piaski podsadzkowe (1,7) **	31	6	4.260,00	720,83	4,74
piaski i żwiry	10.672	3.891	19.960,61	6.132,59	180,24
surowce ilaste ceramiki budowlanej (2,0) **	1.127	130	4.067,16	510,62	3,13
surowce ilaste do produkcji cementu	26	2	279,52	3,31	0,09
surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego (2,0) **	41	1	335,72	15,76	0,22
surowce kaolinowe	16	2	226,43	53,41	0,29
surowce skaleniowe	11	2	139,08	5,82	0,03
surowce szklarskie	38	7	660,91	176,67	2,96
torf (1,0)**	299	79	91,57	43,86	1,31
wapień i margle przemysłu cementowego i wapienniczego	185	46	18.220,84	6.447,58	47,48

* Zasoby wydobywalne.

** Zasoby przeliczone z mln m³ na mln ton, według gęstości przestrzennej podanej w nawiasach.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy – Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31 grudnia 2020 r.

3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, do wód leczniczych zalicza się wody podziemne, które pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie są zanieczyszczone, cechujące się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

1. rozpuszczonych składników mineralnych stałych – nie mniej niż 1.000 mg/dm³ lub
2. jonu żelazawego – nie mniej niż 10 mg/dm³ (wody żelaziste) lub
3. jonu fluorkowego – nie mniej niż 2 mg/dm³ (wody fluorkowe) lub
4. jonu jodkowego – nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody jodkowe) lub
5. siarki dwuwartościowej – nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody siarczkowe) lub
6. kwasu metakrzemowego – nie mniej niż 70 mg/dm³ (wody krzemowe) lub
7. radonu – nie mniej niż 74 Bq/dm³ (wody radonowe) lub

8. dwutlenku węgla niezwiązanego – nie mniej niż 250 mg/dm³, z tym że od 250 do 1.000 mg/dm³ to wody kwasowęglowe, a powyżej 1.000 mg/dm³ to szczawy.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych, nie mniejszej niż 35 g/dm³.

Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

województwo	liczba udokumentowanych źróź	zasoby eksploatacyjne [m ³ /h]	pobór [m ³ /r.]
dolnośląskie	21	660,52	997.264,14
kujawsko-pomorskie	6	586,90	116.078,00
lubelskie	2	54,00	752,30
lubuskie	1	5,00	—
łódzkie	7	993,60	1.737.050,00
małopolskie	46	2.105,73	7.230.702,68
mazowieckie	6	620,12	293.021,00
opolskie	2	27,00	—
podkarpackie	12	96,93	21.681,46
pomorskie	3	57,00	29.074,00
śląskie	8	16,23	4.743,14
świętokrzyskie	9	135,82	74.344,98
warmińsko-mazurskie	3	162,00	5.220,00
wielkopolskie	10	807,20	9.469,00
zachodniopomorskie	10	894,47	2.452.135,00
2020 r. ogółem	146	7.222,52	12.971.535,70
2019 r. ogółem	142	6.625,80	13.589.591,94

Źródło: jak w tab. 3.1.

3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH

Zgodnie z art. 190. ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2021 r. poz.576 t.j.), zwanej dalej „PT”, organem regulacyjnym w dziedzinie rynku usług telekomunikacyjnych i pocztowych jest Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwany dalej „Prezesem UKE”. Do zakresu działania Prezesa UKE należy w szczególności „wykonywanie, przewidzianych ustawą i przepisami wydanymi na jej podstawie, zadań z zakresu zasobów częstotliwości, zasobów orbitalnych i zasobów numeracji oraz kontroli spełniania wymagań dotyczących kompatybilności elektromagnetycznej” (art. 192. PT).

Częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym i podlegają reglamentacji. Podstawowym instrumentem gospodarowania częstotliwościami jest Krajowa Tablica Przeznaczeń Częstotliwości, zwana dalej „Tablicą”, ustalona w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów (Dz. U. z 2021 r. poz. 470 t.j.). W Tablicy określone zostało przeznaczenie częstotliwości lub zakresów częstotliwości, zwanych dalej „częstotliwościami” dla poszczególnych służb radiokomunikacyjnych oraz sposób ich użytkowania. Zgodnie z art. 111. ust. 3. PT, Rada Ministrów realizując politykę państwa w zakresie gospodarki zasobami częstotliwości, spełniania wymagań dotyczących kompatybilności elektromagnetycznej oraz telekomunikacji, określa w drodze rozporządzenia Krajową Tablicę Przeznaczeń Częstotliwości, z uwzględnieniem:

1. międzynarodowych przepisów radiokomunikacyjnych;

2. kierunków i celów polityki w zakresie planowania strategicznego, koordynacji i harmonizacji wykorzystania widma radiowego określonych w wieloletnich programach dotyczących polityki w zakresie widma radiowego przyjętych przez Parlament Europejski i Rady na mocy art. 8a ust. 3. dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa – Dz. Urz. WE L 108 z 24 kwietnia 2002 r., str. 33)²¹;
3. wymagań dotyczących:
 - zapewnienia warunków do harmonijnego rozwoju służb radiokomunikacyjnych oraz dziedzin nauki i techniki, wykorzystujących zasoby częstotliwości,
 - wdrażania nowych, efektywnych technik radiokomunikacyjnych,
 - obronności, bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Tablica wyznacza warunki stosowania pozostałych instrumentów gospodarowania częstotliwościami. Uszczegółowienie zapisów Tablicy znajduje wyraz w planach zagospodarowania częstotliwości, które mają charakter planistyczny. Zgodnie z art. 112. ust. 1. PT plany zagospodarowania częstotliwości ustala oraz zmienia Prezes UKE. Natomiast w odniesieniu do częstotliwości przeznaczonych do rozpowszechniania programów radiofonicznych i telewizyjnych, zgodnie z art. 112. ust. 2. PT, plany zagospodarowania częstotliwości oraz zmiany tych planów ustala Prezes UKE w uzgodnieniu z Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT), na jego wniosek lub z własnej inicjatywy. Plany zagospodarowania częstotliwości oraz ich zmiany powinny uwzględniać politykę państwa m. in. w zakresie gospodarki częstotliwościami oraz w zakresie radiofonii i telewizji oraz telekomunikacji (art. 112. ust. 4. pkt 1. i 2. PT). Natomiast projektowanie kierunków polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji pozostaje w kompetencji KRRiT w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów na podstawie art. 6. ust. 2. pkt 1. ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2020 r. poz. 805 t.j.), zwanej dalej „URTV”. Zgodnie z art. 114. ust. 2. PT, rezerwacji częstotliwości dokonuje, zmienia lub cofa Prezes UKE. Rezerwacja określa częstotliwości lub zasoby orbitalne, które w okresie rezerwacji pozostają w dyspozycji podmiotu, na rzecz którego dokonano rezerwacji, przeniesiono uprawnienia do częstotliwości lub uprawnienia do dysponowania częstotliwościami na cele związane z uzyskiwaniem pozwoleń radiowych. W przypadku rozprowadzania lub rozpowszechniania programów radiofonicznych lub telewizyjnych, Prezes UKE wydaje decyzje w sprawach rezerwacji częstotliwości w porozumieniu z Przewodniczącym KRRiT.

W przypadku braku dostatecznych zasobów częstotliwości, zgodnie z art. 116. ust. 1. PT, podmiot, który uzyska rezerwację częstotliwości wyłaniany jest w drodze konkursu, przetargu albo aukcji. Procedura wyłaniania przez Prezesa UKE podmiotu, na rzecz którego dokonywana jest rezerwacja częstotliwości na potrzeby rozpowszechniania lub rozprowadzania programów radiofonicznych lub telewizyjnych w sposób cyfrowy drogą rozsiewczą naziemną, odbywa się w jednym z następujących trybów:

1. bez konkursu – w przypadku wyłącznej rezerwacji dla nadawców publicznych, tj. Telewizji Polskiej S. A. oraz Polskiego Radia S. A., na podstawie art. 26. ust. 5. URTV w związku z art. 114. i 115. PT (przypadek MUX-3 oraz multipleks radiowy) lub gdy w wyniku konkursu przeprowadzonego przez Prezesa UKE zainteresowanie nie przekroczy dostępnych zasobów częstotliwości (przypadek niektórych telewizyjnych nadawców lokalnych),
2. w trybie konkursowym i po uzyskaniu koncesji KRRiT na podstawie art. 37. ust. 3a. URTV w związku z art. 114. i 115. PT (przypadek MUX-1 i MUX-2),
3. w wyniku konkursu przeprowadzonego przez Prezesa UKE na podstawie art. 116. ust. 1. pkt 1. i

²¹ Dyrektywa 2002/21WE utraciła moc z dniem 21 grudnia 2020 r. Została zastąpiona Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. ustanawiającą Europejski kodeks łączności elektronicznej. Przepis, o którym mowa w art.8a ust. 3 dyrektywy 2002/21/WE obowiązuje jako art. 4 ust. 4 dyrektywy 2018/1972/UE. Obecnie zaawansowane są prace nad wdrożeniem dyrektywy 2018/1972/UE do krajowego porządku prawnego.

ust. 3. w związku z art. 118. i art. 114. i 115. PT (przypadek MUX-4) lub na podstawie art. 116. ust. 6., art. 118. ust. 1., 2. i 2a. oraz 118a. ust. 3. PT (przypadek MUX-8).

Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 185. ust. 1. PT, warunki uczestnictwa w konkursie w zakresie dodatkowych obowiązków i zadań przedsiębiorcy dotyczących zawartości programowej, w tym warunków dotyczących transmisji obowiązkowej, określa KRRiT na wniosek Prezesa UKE, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku, uwzględniając pozaekonomiczne interesy narodowe dotyczące kultury, języka i pluralizmu mediów.

Zgodnie z art. 185. ust. 1. PT, podmiot, który uzyskał prawo do dysponowania częstotliwością w rezerwacji częstotliwości, uiszcza roczne opłaty za prawo do dysponowania częstotliwością. Dodatkowo zgodnie z ust. 4, podmiot, na rzecz którego dokonano rezerwacji częstotliwości w drodze postępowania, o którym mowa w art. 116. PT (tzn. w drodze konkursu, przetargu albo aukcji), uiszcza dodatkową opłatę za dokonanie rezerwacji częstotliwości w kwocie zadeklarowanej w tym postępowaniu, nie niższej niż opłata roczna za prawo do dysponowania częstotliwością, ustalonej zgodnie z warunkami podanymi w rezerwacji częstotliwości. Opłaty są uiszczane na konto UKE i stanowią dochód budżetu państwa.

Zgodnie ze Sprawozdaniem Prezesa UKE za 2020 r., we wszystkich służbach Prezes UKE wydał w ubiegłym roku łącznie 28.949 decyzji związanych z obsługą wykorzystania częstotliwości (dla porównania w 2019 r. takich decyzji było 34.024).

3.5. ZASÓB PARKÓW NARODOWYCH

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów²².

Tab. 3.3. Powierzchnia i zasób surowca drzewnego w parkach narodowych

I. p.	park narodowy	obszar [ha]	powierzchnia własności Skarbu Państwa [ha]	zasoby drewna * [tys. m³]	wartość drzewostanu [tys. PLN]
1.	Babiogórski	3.393	3.270	919	184.000
2.	Białowiecki	10.517	10.517	4.834	951.525
3.	Biebrzański	59.223	35.789	2.346	234.619
4.	Bieszczadzki	29.192	29.041	10.948	2.155.030
5.	Bory Tucholskie	4.613	4.610	1.148	152.282
6.	Drawieński	11.342	11.133	3.935	774.448
7.	Gorczański	7.038	6.641	2.260	444.913
8.	Gór Stołowych	6.353	6.217	2.086	286.116
9.	Kampinoski	38.544	34.064	7.567	1.606.148
10.	Karkonoski	5.951	5.937	1.055	207.680
11.	Magurski	19.662	19.433	7.591	1.138.613
12.	Narwiański	6.805	2.727	14	2.800
13.	Ojcowski	2.163	1.422	525	95.452

²² Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 i 1718).

14.	Pieniński	2.372	1.409	616	121.276
15.	Poleski	9.760	8.582	1.059	67.773
16.	Roztoczański	8.483	8.397	3.706	729.563
17.	Słowiński	32.744	21.355	1.182	231.756
18.	Świętokrzyski	7.643	7.479	2.473	480.298
19.	Tatrzański	21.182	14.025	3.685	361.171
20.	Ujście Warty	8.104	8.024	18	3.543
21.	Wielkopolski	7.620	6.673	1.504	249.769
22.	Wigierski	15.090	12.576	4.169	820.601
23.	Woliński	10.913	8.134	2.015	427.704
2020 r. ogółem		328.707	267.455	65.655	11.727.080
2019 r. ogółem		328.480	266.640	61.756	11.255.970

* Zasób nie obejmuje drewna martwego.

Źródło: Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie tych obszarów zgodnie z art. 98. ust. 1. ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim²³. Koszty zarybiania polskich obszarów morskich ponoszone są corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy do spraw rybołówstwa.

Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziale na łowiska i rozdzielanie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. W tab. 3.4. przedstawiono wykorzystanie przyznanego dla Polski na 2020 r. dopuszczalnego połowu na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty.

Tab. 3.4. Morze Bałtyckie – połowy organizmów morskich w roku 2020

gatunek	j. m.	przyznana kwota połowowa w rozp. 2019/1838	kwota połowowa po wymianach i przeniesieniach zgodnie z rozp. 847/96	wykorzystanie kwoty [%]
dorsz (22-24)	[T]	444	615	12,20
dorsz (25-32)		* 529	* 792	49,01
szprot (22-32)		61.697	63.519	95,37
gładzica (22-32)		1.034	935	38,88
śledź (22-24)		410	574	84,62
śledź (25–27; 28,2; 29; 32)		38.215	42.171	87,71
łosoś	[szt.]	5.442	9.744	72,35

* Wyłącznie przyłów.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 650, 694 i 1718.

Natomiast zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 29 października 2020 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2021²⁴, dla Polski dopuszczalny połów w Morzu Bałtyckim wynosi:

1. dorsza 22-24 – 467 ton, dorsza 25-32 – 159 ton (wyłącznie przyłów),
2. szprota 22-32 – 65.460 ton,
3. gładzicy 22-32 – 1.086 ton,
4. śledzia 22-24 - 205 ton, śledzia 25-27, 28.2, 29 i 32 - 24.304 ton,
5. łososia 22-31 - 5.940 sztuk.

²⁴ Rozporządzenie Rady (UE) 2020/1579 z dnia 29 października 2020 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2020 r. dla niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2020/123 w odniesieniu do uprawnień do połowów w innych wodach (Dz. U.UE.L.2020.362.3).

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10.275.639 ha co odpowiada 32,88 % terytorium kraju. W porównaniu z ubiegłym rokiem zanotowano niewielki (0,01 %) spadek powierzchni gruntów Skarbu Państwa, co świadczy, że wartość ta utrzymuje się na niemal niezmiennym poziomie. Ewentualne zmiany polegają na przeszerogowaniu pomiędzy poszczególnymi grupami rodzajowymi, które wzajemnie się równoważą.

4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz byli:

1. starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa²⁵,
2. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencja Mienia Wojskowego odpowiednio w zakresie powierzonego jej mienia,
3. PGL Lasy Państwowe działające poprzez nadleśnictwa w zakresie gospodarowania gruntami i innymi nieruchomościami,
4. Minister Rozwoju, Pracy i Technologii, który gospodarował nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelnych organów państwa oraz urzędów wojewódzkich; a także rozstrzygał o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej,
5. Prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości w stosunku do nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Nieruchomości,
6. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa władaty państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m.in. Generalna Dyrekcja Dróg

²⁵ Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością lub przedmiotem użytkowania wieczystego Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa oddanych na użytkowanie wieczyste i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącymi – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899). Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa.

Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy wieczystości z mocy przepisów szczególnych są między innymi Parki Narodowe, Polskie Koleje Państwowe S. A. i Poczta Polska S. A.

4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu²⁶. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, były wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności odpowiednio przez organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste, użytkowanie (również nieodpłatne), użyczenie lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwały zarząd.

W przypadku zbywania nieruchomości Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

1. ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
2. jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed dniem 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
3. jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedaż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu²⁷. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej za zgodą wojewody.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. nieruchomość Skarbu Państwa mogła być oddana osobie fizycznej lub prawnej w użytkowanie wieczyste. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa choć jest właścicielem nieruchomości nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi wieczystemu, z wyjątkiem przeniesienia własności nieruchomości w drodze umowy między Skarbem Państwa a jednostką samorządu terytorialnego lub między jednostkami samorządu terytorialnego. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za

²⁶ *Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.*

²⁷ *Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939 zgodnie z ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097).*

wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłat rocznych dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem darowizny na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in.: gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w trwałe zarząd, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwałe zarząd, polega na:

1. korzystaniu z niej w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki,
2. zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości, za zgodą organu nadzorującego,
3. oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwałe zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Zgodnie z art. 57 ustawy o gospodarce nieruchomościami, prawa do nieruchomości, które pozostały na skutek likwidacji lub sprivatyzowania państwowej osoby prawnej, przechodzą z mocy prawa na rzecz Skarbu Państwa odpowiednio z dniem likwidacji lub z dniem zakończenia prywatyzacji. O sposobie zagospodarowania tych nieruchomości rozstrzyga minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Jeżeli minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa lub inny organ upoważniony na mocy odrębnych przepisów nie zagospodarował nieruchomości, o których mowa w ust. 1, może przekazać je protokolarnie do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, Agencji Mienia Wojskowego, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa albo Krajowego Zasobu Nieruchomości.

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być oddawane w najem lub dzierżawę, użyczane osobom fizycznym lub prawnym i obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi.

4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW

W obowiązującym stanie prawnym starostowie (i prezydenci miast) zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności²⁸:

1. oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości,
2. powierzchnie nieruchomości,

²⁸ Art. 23 ust. 1c ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899).

3. wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej,
4. przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu – w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
5. wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości,
6. informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości,
7. informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję prowadził minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w odniesieniu do nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Zakres danych drugiej ewidencji (ewidencji gruntów i budynków, katastru) prowadzonej także przez starostów na podstawie Prawa geodezyjnego i kartograficznego²⁹, reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii³⁰.

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m.in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m.in.: informacje dotyczące funkcji podstawowej, wartości, roku zakończenia budowy, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

W rejestrze gruntów i kartotece budynków uwzględnia się informacje dotyczące wartości katastralnej działki, budynku lub lokalu tylko wówczas jeżeli wartość tych nieruchomości jest znana. Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych oraz wartości nieruchomości określonych przez rzeczoznawców majątkowych w operatach szacunkowych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach, powiatach i urzędach marszałkowskich sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni i wartości gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie i wartości budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie i wartości lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienie danych ewidencyjnych nie zawiera wartości nieruchomości, ponieważ obowiązek agregowania tych danych nie jest realizowany na szczeblu ewidencji podstawowej.

²⁹ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990).

³⁰ Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2019 r. poz. 393).

W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy:

grupa 1. – Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, przy czym osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości należących do 1. grupy rejestrowej dzieli się na następujące podgrupy:

1. podgrupa 1.1 – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 2. podgrupa 1.2 – w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
 3. podgrupa 1.3 – w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej,
 4. podgrupa 1.4 – zasoby nieruchomości Skarbu Państwa,
 5. podgrupa 1.5 – przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego,
 6. podgrupa 1.6 – przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej,
 7. podgrupa 1.7 – organy, które gospodarują gruntami Skarbu Państwa pokrytymi wodami powierzchniowymi,
 8. podgrupa 1.8 – organy, które wykonują zadania zarządcy dróg publicznych Skarbu Państwa.
- grupa 2. – grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste.

4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA

Na grunty Skarbu Państwa składają się przede wszystkim lasy – 78,75 % ogólnej powierzchni gruntów krajowych (73,04 % gruntów Skarbu Państwa) i grunty rolne – 7,97 % (14,51 % gruntów Skarbu Państwa). Udział Skarbu Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosi 15,05 % (1,21 % gruntów Skarbu Państwa). W użytkowanie wieczyste przekazano lub oddano w trwały zarząd jednostkom państwowym nieco ponad 83 % tych terenów. Wysoki jest udział Skarbu Państwa w puli terenów pokrytych wodami (92,85 %).

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajduje się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynika z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno-politycznych (zagospodarowanie ziemi rolniczej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy jest udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej. (Załącznik do Rozdziału 4).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa według grup rejestrowych i użytków

grupy lub podgrupy rejestrowe	rodzaj jednostki	pole powierzchni ogólnej	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	grunty pod wodami	pole powierzchni ogólnej na 01.01.2020 r.
Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	miasto	60.951	52.476	2.260	453	440	1.566	3.756	59.253
	wieś	1.195.960	1.084.644	33.610	2.211	3.505	40.460	31.529	1.196.363
	Ogółem	1.256.910	1.137.120	35.870	2.664	3.945	42.026	35.286	1.255.616
PGL Lasy Państwowe	miasto	339.442	5.905	328.209	761	257	3.922	388	331.106
	wieś	7.060.026	127.840	6.790.661	4.933	1.883	125.555	9.153	7.059.650
	ogółem	7.399.468	133.745	7.118.870	5.694	2.140	129.477	9.541	7.390.756
w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	miasto	51.423	3.683	5.145	5.820	8.825	5.450	22.501	53.218
	wieś	255.940	22.299	45.906	2.866	37.748	18.646	128.474	262.187
	ogółem	307.363	25.981	51.052	8.686	46.573	24.096	150.975	315.405
Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	miasto	72.797	11.088	21.388	4.915	15.109	7.062	13.235	81.357
	wieś	368.181	72.974	120.685	5.324	50.098	24.088	95.091	377.082
	ogółem	440.978	84.062	142.073	10.239	65.207	31.071	108.326	458.439
Agencja Mienia Wojskowego	miasto	2.435	433	143	727	41	1.089	2	2.383
	wieś	4.067	613	225	417	66	2.698	48	4.352
	ogółem	6.502	1.046	368	1.144	107	3.787	50	6.735
pozostałe grunty Skarbu Państwa	miasto	63.710	2.557	2.056	681	13.419	1.817	43.180	58.313
	wieś	315.026	15.865	6.504	603	44.611	9.321	238.122	306.906
	ogółem	378.736	18.422	8.560	1.285	58.029	11.138	281.302	365.219
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	miasto	131.041	11.425	12.646	67.923	28.656	6.786	3.604	131.734
	wieś	354.639	78.850	136.325	26.401	57.676	30.457	24.930	354.335
	ogółem	485.680	90.275	148.972	94.323	86.333	37.243	28.534	486.069
grunty Skarbu Państwa ogółem	miasto	721.799	87.567	371.847	81.280	66.747	27.692	86.666	717.364
	wieś	9.553.839	1.403.085	7.133.917	42.756	195.587	251.146	527.348	9.560.875
	ogółem	10.275.639	1.490.652	7.505.764	124.036	262.335	278.837	614.014	10.278.239
udział gruntów Skarb Państwa w kraju [%]		32,88	7,97	78,75	15,05	27,56	48,28	92,85	
grunty Skarbu Państwa na 01.01.2020 r.	miasto	717.364	87.498	367.349	82.310	66.289	27.452	86.465	
	wieś	9.560.875	1.410.669	7.131.580	42.790	197.217	253.348	525.271	
	ogółem	10.278.239	1.498.167	7.498.929	125.100	263.506	280.800	611.736	

Źródło: powiatowe ośrodki geodezyjne – zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 01.01.2021 r., obliczenia PGRP.

4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2020

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa – zmiany w strukturze użytków w roku 2020

rodzaj jednostki	zmiany ogółem	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	grunty pod wodami
	[ha]						
miasto	4.435	69	4.498	-1.030	458	240	201
wieś	-7.036	-7.584	2.337	-34	-1.630	-2.202	2.077
2020 r. ogółem	-2.600	-7.515	6.835	-1.064	-1.171	-1.963	2.278
2019 r. ogółem	-2.002	-3.365	5.819	-3.277	-1.971	-192	983

Źródło: jak w tab. 4.1.

Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce – zmiany w roku 2020

grupy lub podgrupy rejestrowe *	powierzchnia [ha]		
	2020 r.	2019 r.	zmiana
Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	1.256.910	1.255.616	1.294
PGL Lasy Państwowe	7.399.468	7.390.756	8.712
w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	307.363	315.405	-8.042
Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	440.978	458.439	-17.461
Agencja Mienia Wojskowego	6.502	6.735	-233
pozostałe grunty Skarbu Państwa	378.736	365.219	13.517
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	485.680	486.069	-389
grunty Skarbu Państwa ogółem	10.275.639	10.278.239	-2.600
<i>grunty państwowych osób prawnych</i>	<i>65.241</i>	<i>64.519</i>	<i>722</i>
<i>grunty samorządów terytorialnych</i>	<i>1.273.246</i>	<i>1.267.967</i>	<i>5.279</i>
<i>grunty osób fizycznych</i>	<i>18.181.348</i>	<i>18.171.962</i>	<i>9.386</i>
<i>grunty spółdzielni</i>	<i>148.949</i>	<i>151.417</i>	<i>-2.468</i>
<i>grunty kościołów i związków wyznaniowych</i>	<i>139.418</i>	<i>139.412</i>	<i>6</i>
<i>grunty wspólnot gruntowych</i>	<i>109.304</i>	<i>109.186</i>	<i>118</i>
<i>grunty spółek i innych osób prawnych</i>	<i>1.058.137</i>	<i>1.067.837</i>	<i>-9.700</i>

* Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej.

Źródło: jak w tab. 4.1.

4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH

W granicach administracyjnych polskich miast prawie 64 % stanowią grunty rolne i lasy. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że połową państwowych gruntów „miejskich” zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzedniego roku pozostaje niezmienny (różnica: 0,02 %).

Tab. 4.4. Własność gruntów Skarbu Państwa w miastach

stan	ogółem	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	inne grunty	grunty pod wodami	udział w powierzchni miast [%]
2020 r. ogółem	721.799	87.567	371.847	81.280	66.747	27.692	86.666	32,30
2019 r. ogółem	717.364	87.498	367.349	82.310	66.289	27.453	86.465	32,32

Źródło: jak w tab. 4.1.

4.7. BUDYNKI I LOKALE SKARBU PAŃSTWA

Stan własności Skarbu Państwa w odniesieniu do budynków wyraża się niewielkimi (jednocyfrowymi) wartościami procentowymi w stosunku do ogółu tych nieruchomości w kraju. Minimalny udział wynosi ok. 0,20 % i odnosi się do budynków mieszkalnych w miastach, natomiast maksymalna wartość udziałowa, obrazująca stan posiadania budynków biurowych w miastach, wynosi ok. 8,85 %.

Ogólny udział własnościowy Skarbu Państwa, którego przedmiotem są nieruchomości lokalowe waha się na poziomie nie przekraczającym 2 ‰ (sic!), z tym że największą częstkowa wartość przypada na lokale mieszkalne na terenach wiejskich – 1,76 ‰.

Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa

dysponent	nieruchomość		budynki									
	gruntowa zabudowana	budynkowa	mieszkalne	przemysłowe	transportu, łączności	handlowo-usługowe	ziobniki, silosy, magazyny	biurowe	szpitali, zakładów opieki medycznej	oświaty, nauki, kultury, sportowe	produkcyjno-usługowe, gospodarcze dla rolnictwa	inne niemieszkalne
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	34.192	150	4.463	364	1.290	231	543	273	14	68	19.910	7.186
PGL Lasy Państwowe	35.319	339	6.844	309	1.515	384	550	778	11	134	7.907	17.226
państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej z wyłączeniem PGL	21.535	1.418	1.412	511	2.684	658	1.053	3.883	353	1.025	1.076	10.299
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	38.563	2.093	8.387	1.014	4.335	1.064	899	1.222	316	610	8.310	14.499
Agencja Mienia Wojskowego	3.270	132	794	67	1.065	217	88	47	8	25	33	1.058
pozostałe, nie wymienione powyżej	6.599	299	1.030	298	615	403	269	323	35	127	896	2.902
Skarb Państwa	miasto	2.978	5.117	1.635	8.604	1.799	2.165	5.395	698	1.444	2.498	22.251
	wieś	90.850	1.454	17.813	928	2.900	1.158	1.131	39	545	35.634	30.919
	ogółem	139.478	4.432	22.930	2.563	11.504	2.957	3.402	6.526	737	1.989	53.170

Źródło: Jak w tab. 4.1.

Tab.4.6. Lokale Skarbu Państwa

dysponent	rodzaj jednostki terytorialnej	liczba lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	miasto	44	13
	wieś	296	15
	ogółem	340	28
PGL Lasy Państwowe	miasto	52	3
	wieś	41	8
	ogółem	93	11
państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem PGL Lasy Państwowe	miasto	113	282
	wieś	30	9
	ogółem	143	291
organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	miasto	722	306
	wieś	85	39
	ogółem	807	345
Agencja Mienia Wojskowego	miasto	1.741	106
	wieś	411	2
	ogółem	2.152	108
pozostałe, nie wymienione powyżej	miasto	73	18
	wieś	17	3
	ogółem	90	21
Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	miasto	2.745	728
	wieś	880	76
	ogółem	3.625	804

Źródło: powiatowe ośrodki geodezyjne – zestawienia danych dotyczących nieruchomości lokalowych według stanu na 01.01.2021 r., obliczenia PGRP.

4.8. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST

Zasób nieruchomości Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów stanowiły działki o łącznej powierzchni prawie 441 tys. ha, w tym niecałe 73 tys. ha w miastach, ale tylko niespełna 5 tys. ha przypadało na miejskie grunty zabudowane i przeznaczone pod zabudowę.

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

1. ewidencjonują nieruchomości,
2. zapewniają wycenę tych nieruchomości,
3. sporządzają plany wykorzystania zasobu,
4. zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
5. wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację,
6. współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego,

7. zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu,
8. wdzierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu,
9. podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,
10. składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.9. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA ROZWOJU

W roku 2020 minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa gospodarował nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, na potrzeby Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Prokuratury Krajowej, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Państwowej Inspekcji Pracy, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów oraz nieruchomości zajętych pod drogi publiczne lub przeznaczonych na realizację inwestycji drogowych³¹. Zadania ministra zostały szczegółowo wskazane w art. 60. ust. 2. ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Tab. 4.7. Nieruchomości oddane w trwałą zarząd urzędom państwowym

l. p.	nazwa urzędu (instytucji)	liczba nieruchomości		powierzchnia gruntów w trwałym zarządzie * [m ²]	
		2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
1.	Kancelaria Sejmu RP	6	6	73.809	72.788
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1.794	1.793
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	14	14	1.633.606	1.633.606
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	** 14	14	486.102	482.908
5.	Trybunał Konstytucyjny	1	1	5.729	5.729
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	2	2	4.050	4.418
7.	Sąd Najwyższy	21	2	4.589	4.379
8.	Naczelnny Sąd Administracyjny	5	2	4.948	1.849
9.	Wojewódzkie Sądy Administracyjne	38	31	52.502	47.915
10.	Najwyższa Izba Kontroli	64	12	108.715	109.823
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5.840	5.840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	10	10	2.610	2.610
13.	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	29	28	85.475	111.879
14.	Państwowa Inspekcja Pracy	50	24	45.876	41.720

³¹ Art. 60. ust.1. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899).

15.	Ministerstwo Cyfryzacji ³²	0	1	0	3.194
16.	Ministerstwo Edukacji Narodowej / Ministerstwo Edukacji i Nauki ³³	6	7	25.002	21.384
17.	Ministerstwo Finansów	1	1	29.967	29.967
18.	Ministerstwo Infrastruktury	2	2	8.833	8.833
19.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	9	7	461.010	460.906
20.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ³⁴	0	1	0	3.666
21.	Ministerstwo Obrony Narodowej	12	12	120.373	120.092
22.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15.001	15.001
23.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej / Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej ³⁵	8	7	27.298	27.298
24.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70.746	70.746
25.	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	2	2	18.106	18.106
26.	Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii / Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii ³⁶	1	1	10.941	10.941
27.	Ministerstwo Sportu i Turystyki / Ministerstwo Sportu ³⁷	3	3	428.457	428.457
28.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	18	17	3.128.326	3.128.190
29.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	16	16	340.411	340.411
30.	Ministerstwo Klimatu / Ministerstwo Klimatu i Środowiska ³⁸	1	1	8.998	8.998
31.	Ministerstwo Zdrowia	7	7	32.530	32.530
32.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26.121	26.121
33.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	2	3	3.551	2.704
34.	Główny Urząd Miar	6	4	139.903	9.936

³² Ministerstwo Cyfryzacji zniesione na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie zniesienia Ministerstwa Cyfryzacji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1730).

³³ Ministerstwo Edukacji i Nauki utworzone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. z 2020 r. poz. 2334).

³⁴ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zniesione na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. z 2020 r. poz. 2334).

³⁵ Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej utworzone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1735).

³⁶ Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii utworzone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii (Dz. U. z 2020 r. poz. 1736).

³⁷ Ministerstwo Sportu utworzone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Sportu (Dz. U. z 2019 r. poz. 2292).

³⁸ Ministerstwo Klimatu i Środowiska utworzone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Klimatu i Środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1734).

35.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1.666	1.666
36.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	8	4	9.087	6.146
37.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3.002	3.002
38.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42.004	42.004
39.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	1	1	9.813	9.813
40.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	314	332	371.175	360.721
41.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	7	7	132.516	132.516
42.	Komenda Główna Policji	20	18	216.436	152.508
43.	Komenda Główna Straży Granicznej	5	5	106.848	106.848
44.	Agencja Wywiadu	12	12	1.066.278	964.339
45.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	77	76	1.331.284	1.331.009
46.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	18	19	73.811	66.277
47.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	7	7	144.862	144.862
48.	Wyższy Urząd Górniczy	1	1	4.442	4.442
49.	Służba Wywiadu Wojskowego	6	5	624.757	615.258
50.	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1	5.506	5.506
51.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	64	63	265.408	265.408
52.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14.940	14.940
53.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	2	2	11.362	11.362
54.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	6	6	14.104	14.104
55.	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych/Urząd Ochrony Danych Osobowych	89	3	6	41
56.	Służba Ochrony Państwa	5	2	63.408	7.808
57.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	1	0	1.242	0
instytucje centralne ogółem		929	821	11.912.201	11.625.032
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	10	10	37.520	37.520
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	11	11	30.460	24.961
3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	12	12	82.957	61.578
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	7	8	15.363	18.555
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	11	11	23.889	23.889
6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	31	27	116.859	111.344
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	16	14	65.904	42.153
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	7	8	39.758	40.244
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	18	17	33.736	35.972
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	16	16	285.995	285.995
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	11	10	32.545	33.327
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	10	10	45.066	41.962

13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37.035	37.035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	25	26	451.472	466.996
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	14	14	67.668	66.439
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	12	9	73.060	50.737
urzędy wojewódzkie ogółem		214	206	1.439.287	1.378.708
nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Rozwoju na podstawie art. 60. ustawy o gospodarce nieruchomościami		1.143	1.027	13.351.418	13.003.740

* Sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwałą zarząd na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990).

** Trwa postępowanie wyjaśniające dotyczące jednej nieruchomości.

Źródło: Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii.

4.10. GRUNTY POD AUTOSTRADY

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed dniem 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wyłączeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od dnia 16 grudnia 2006 r. do dnia 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wydanej po dniu 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym wyżej wymienione decyzje stały się ostateczne.

Tab. 4.8. Grunty nabyte pod autostrady

oznaczenie autostrady	nazwa odcinka	powierzchnia gruntów [ha]	wartość nabytych nieruchomości [mln PLN]
A1	Toruń-Stryków	196,5941	195,53
	Nowe Marzy-Toruń	754,1443	35,50
	Tuszyn-granica woj. łódzkiego	1,1439	0,51
A2	Poznań-Września	6,6106	2,26
	Warszawa-Mińsk Mazowiecki	0	* 3,92
	Stryków-Konotopa	0	* 0,06
A4	granica woj. małopolskiego-Tarnów	3,2532	3,09
ogółem		961,7461	240,86

* Dane dotyczą wypłaty odszkodowań za nieruchomości nabyte przed rokiem 2020.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 4.9. Struktura terytorialna gruntów pod autostrady

oznaczenie autostrady	grunty nabyte do 31.12.2020 r.		grunty nabyte do 31.12.2019 r.	
	powierzchnia [ha]	wartość [mln PLN]	powierzchnia [ha]	wartość [mln PLN]
A1	8.079	1.746,47	7.127	1.514,9
A2	5.703	960,23	5.697	957,9
A4	8.639	1.627,12	8.635	1.624,0
A6	* 114	* 103,40	162	113,8
A8	504	295,20	504	295,2
A18	692	295,31	692	295,3
ogółem	23.761	5.027,74	22.817	4.801,2

* Zmniejszenie powierzchni i wartości na skutek przeniesienia działek zajętych pierwotnie pod autostradę do pasa drogowego drogi krajowej DK13.

Źródło: jak w tab. 4.8.

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupiało się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane były spółkom, które uzyskały koncesje na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określone były w umowach koncesyjnych.

4.11. SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA

Tab. 4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

typ użytku	powierzchnia [ha]	wartość [mln PLN]
grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	1.256.910	41.590
rolne *	1.137.120	40.049
leśne **	35.870	1.541
inne	83.920	b.d.
grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego ***	7.399.468	314.939
leśne	7.118.870	314.388
inne	280.598	551
grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL ***, bez gruntów placówek mających siedzibę za granicą	307.363	54.223
Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	440.978	9.063
rolne *	84.062	2.961
leśne **	142.073	6.102
inne	214.843	b.d.

grunty Agencji Mienia Wojskowego ****	6.502	777
grunty pozostałe	378.736	1.017
rolne *	18.422	649
leśne **	8.560	368
inne	351.754	b.d.
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	485.680	9.579
rolne *	90.276	3.180
leśne **	148.972	6.399
ogółem	10.275.639	431.118

* Wartość na podstawie cen sprzedaży przez ANR/KOWR gruntów rolnych w roku 2020 (30.998 PLN/ha).

** Wartość na podstawie wycień PGL Lasy Państwowe.

*** Wartość na podstawie bilansów jednostek.

**** Wartość łączna na podstawie bilansu AMW.

Źródło: jak w tab. 4.1.

Wzrost wartości gruntów Skarbu Państwa, mimo odnotowania niewielkiego spadku powierzchni, wynikał głównie ze wzrostu cen transakcyjnych przy sprzedaży gruntów rolnych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W zakresie niniejszego tematu przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

1. drogi,
2. melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
3. infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. DROGI

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do dróg

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

1. krajowe,
2. wojewódzkie,
3. powiatowe,
4. gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu³⁹.

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu⁴⁰. Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe, oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi. Drogi krajowe, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zarządcą autostrady wybudowanej zgodnie z art. 19. ust. 3. ustawy o drogach publicznych, do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

1. dróg wojewódzkich – zarządy województw,
2. dróg powiatowych – zarządy powiatów,
3. dróg gminnych – wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast.

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

³⁹ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1376 i 1595).

⁴⁰ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 442) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 741).

5.1.2. Ewidencja sieci dróg krajowych

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia ministra właściwego do spraw transportu⁴¹. Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

klasa dróg	długość [km]	
	2020 r.	2019 r.
autostrady – A	1.712,1	1.675,9
drogi ekspresowe – S	2.545,7	2.429,0
drogi główne ruchu przyspieszonego – GP	10.248,9	10.319,9
drogi główne – G	4.890,4	4.944,8
drogi zbiorcze – Z	71,4	72,5
drogi lokalne – L	8,1	8,1
drogi dojazdowe – D	0,6	0,6
długość dróg krajowych ogółem	19.477,2	19.450,8
<i>w granicach administracyjnych miast</i>	<i>4.148,3</i>	<i>4.149,1</i>
<i>poza granicami administracyjnymi miast</i>	<i>15.328,9</i>	<i>15.301,6</i>

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych

konstrukcja obiektów	liczba 2020 r.	liczba 2019 r.	suma długości [m]	suma powierzchni [m ²]
mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (trwałe)	10.121	9.972	620.809,82	8.801.552,05
<i>stalowe</i>	<i>1.462</i>	<i>1.462</i>	<i>141.129,45</i>	<i>1.994.384,67</i>
<i>z betonu zbrojonego (żelbetowe)</i>	<i>3.766</i>	<i>3.771</i>	<i>126.459,56</i>	<i>1.604.421,01</i>
<i>z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)</i>	<i>4.841</i>	<i>4.684</i>	<i>352.719,69</i>	<i>5.196.728,68</i>
<i>betonowe, kamienne, ceglane</i>	<i>52</i>	<i>55</i>	<i>501,12</i>	<i>6.017,68</i>
przejścia podziemne	219	222	10.573,22	85.675,42
tunele	136	137	7.539,18	105.696,70

Źródło: jak w tab. 5.1.

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. z 2005 r. nr 67 poz. 583).

5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

rodzaj obiektu, zarządca	wartość [mln PLN]	
	2020 r.	2019 r.
drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	117.144,8	122.041,60
obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	31.920,3	32.610,63
drogi krajowe w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	22.180,72	19.723,56
obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	12.310,55	11.699,98
ogółem	183.556,37	186.075,77
<i>drogi krajowe w budowie</i>	<i>32.294,3</i>	<i>30.363,67</i>

Źródło: jak w tab. 5.1.

5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ

Dział administracji „gospodarka wodna” obejmuje m. in.: kształtowanie, ochronę i racjonalne wykorzystywanie zasobów wodnych, sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowlę oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią⁴². Działem tym kieruje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Na podstawie ustawy prawo wodne organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami, zgodnie z przyznanymi kompetencjami, są:

1. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej,
2. minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej,
3. Prezes Wód Polskich,
4. dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich,
5. dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich,
6. kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich,
7. dyrektor urzędu morskiego,
8. wojewoda,
9. starosta,
10. wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych należy do organów wymienionych powyżej. Obowiązek ten był realizowany poprzez utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami prawa wodnego. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w gospodarowaniu tym mieniem jest starosta.

⁴² Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 945, 1248 i 1696).

5.3. URZĄDZENIA MELIORACJI WODNYCH I BUDOWLE PRZECIWPOWODZIOWE

Według ustawy prawo wodne melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Ustawa definiuje katalog urządzeń melioracji wodnych, którymi są:

1. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie,
2. drenowania,
3. rurociągi,
4. stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych,
5. ziemne stawy rybne,
6. groble na obszarach nawadnianych,
7. systemy nawodnień grawitacyjnych,
8. systemy nawodnień ciśnieniowych, jeżeli służą celom, o których mowa w art. 195. ustawy.

Równocześnie przepisy dotyczące urządzeń melioracji wodnych stosuje się odpowiednio do:

1. budowli wstrzymujących erozję wodną,
2. dróg dojazdowych niezbędnych do użytkowania obszarów zmeliorowanych,
3. fitomelioracji oraz agromelioracji,
4. systemów przeciwerozyjnych,
5. zagospodarowania zmeliorowanych trwałych łąk lub pastwisk,
6. zagospodarowania nieużytków przeznaczonych na trwałe łąki lub pastwiska.

Natomiast budowle przeciwpowodziowe to:

1. kanały ulgi,
 2. kierownice w ujściach rzek do morza,
 3. poldery przeciwpowodziowe,
 4. sztuczne zbiorniki przeciwpowodziowe,
 5. suche zbiorniki przeciwpowodziowe,
 6. wały przeciwpowodziowe,
 7. budowle regulacyjne,
 8. wrota przeciwpowodziowe i przeciwsztormowe,
 9. falochrony,
 10. budowle ochrony brzegów morskich,
 11. stopnie wodne
- wraz z obiektami związanymi z nimi technicznie i funkcjonalnie lub nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby ochrony przed powodzią.

W związku z wejściem w życie ustawy Prawo wodne oraz zmianami kompetencyjnymi w zakresie zarządzania gospodarką wodną, na potrzeby sprawozdań statystycznych nie jest już wymagane przygotowanie zestawu danych do Sprawozdania ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych (RRW-10). W ustawie zmianie uległa definicja urządzeń melioracyjnych, które na mocy obowiązujących przepisów są traktowane jako dotychczasowe urządzenia melioracji wodnych szczegółowych. Ustawa nie wyszczególnia wód istotnych dla rolnictwa, które były w administracji wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych. Wszystkie rzeki znajdują się obecnie w administracji Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Podobna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do urządzeń wodnych, do których zostały zakwalifikowane dotychczasowe urządzenia melioracji wodnych podstawowych takie, jak np. wały przeciwpowodziowe chroniące tereny rolnicze.

W PGW Wody Polskie obecnie dobiega końca proces weryfikacji i przejmowania mienia Skarbu Państwa, w stosunku do którego PGW Wody Polskie wykonują uprawnienia właścicielskie. Kolejnym etapem będzie stworzenie nowej ewidencji wód i urządzeń wodnych w aktualnym podziale hydrograficznym, czyli na 11 regionów wodnych. Zmiana definicji urządzeń melioracji wodnych

podstawowych, przejęcie ewidencji melioracyjnej i jej uporządkowanie w ramach struktury nowej jednostki oraz weryfikacja majątku Skarbu Państwa powoduje, że aktualnie PGW Wody Polskie nie dysponują informacjami, które mogłyby być przedstawione w Sprawozdaniu o stanie mienia Skarbu Państwa na 31 grudnia 2020 r.

Tab. 5.4. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2020 r. – środki finansowe

środki finansowe [tys. PLN]	piętrzenie jezior	zbiorniki sztuczne	stawy rybne	samodzielne budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach	inne	ogółem
PGL Lasy Państwowe	0	5.195	0	0	1.393	6.588
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0	2.120	0	0	2.154	5.195
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0	8.556	0	0	0	8.556
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	0	0	0	0	0	0
samorządy	119	13.039	32.886	1.095	15.590	62.732
fundusze strukturalne UE	97	59.682	572	1.263	63.504	125.118
PGW Wody Polskie	654	1	0	29.907	0	30.562
inne	0	126	0	24	28	178
2020 r. ogółem	870	88.719	33.458	32.289	82.669	238.929
2019 r. ogółem	0	148.373	2.971	12.853	78.981	201.401

Źródło: Ministerstwo Infrastruktury.

Tab. 5.5. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2019 r. – efekty rzeczowe

efekty rzeczowe	j. m.	obiekty małej retencji nowe łącznie	obiekty Małej retencji łącznie	piętrzenie jezior		zbiorniki sztuczne		stawy rybne		samodzielne Budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach		inne		
				nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	
liczba obiektów	[szt.]	459	32.454	2	363	148	4.380	3	8.330	39	18.829	267	552	
powierzchnia zalewu	[ha]	344,07	80.528,84	300,79	35.833,23	1.109,01	201.921,03	242,05	328.582,89	10.203,80	49.519,36	prywatyzacja	3.104,25	
przyrost pojemności zmagazynowanej wody	ogółem	[tys.m ³]	13.090,90	852.978,83	1.504,38	268.346,92	1.109,01	201.921,03	242,05	328.582,89	10.203,80	49.519,36	31,66	3.104,25
	w tym dla rolnictwa	[tys.m ³]	10.454,78	407.422,89	0,00	53.389,88	8,58	84.003,08	240,80	222.525,67	10.203,800	45.577,76	1,60	1.926,50
przewidywana powierzchnia nawodnień	[ha]	311,35	168.168,46	0,00	10.583,30	0,00	11.027,70	12,04	1.890,66	296,40	144.095,73	2,91	571,07	

Źródło: jak w tab. 5.4.

5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa⁴³. Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej⁴⁴.

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja budowli wodnych

Urzędy Morskie w Gdyni i Szczecinie, zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością zarządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość z uwzględnieniem umorzenia wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli wodnych

Zbiorcze wartości z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty, w tym największe morskie budowle wodne, jak rynny torów wodnych nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

organ zarządzający	wartość [tys. PLN]			
	2020 r.		2019 r.	
	brutto	netto	brutto	netto
Urząd Morski w Szczecinie	6.627.838	b. d.	5.922.082	b. d.
Urząd Morski w Gdyni	1.206.785	b. d.	775.944	b. d.
Urząd Morski w Słupsku ⁴⁵	—	—	612.468	b. d.
ogółem	7.834.623	b. d.	7.310.494	b. d.

Źródło: urzędy morskie.

⁴³ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 491 i 1873).

⁴⁴ Art. 42. ust. 2. pkt 20. ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2135, z 2021 r. poz. 234 i 1718).

⁴⁵ Na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie zniesienia Urzędu Morskiego w Słupsku (Dz. U. z 2020 r. poz. 91), z dniem 1 kwietnia 2020 r. został zniesiony Urząd Morski w Słupsku, a jego zadania przejął Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni.

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd **PGL Lasy Państwowe** i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami (**Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i Agencja Mienia Wojskowego**) i rezerwami strategicznymi (**Agencja Rezerw Materiałowych**).

6.1. PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe⁴⁶, państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. PGL Lasy Państwowe prowadzi działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami PGL Lasy Państwowe

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dyrekcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości PGL Lasy Państwowe może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki PGL Lasy Państwowe może w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (KOWR). W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie PGL Lasy Państwowe na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez PGL Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie PGL Lasy Państwowe mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

⁴⁶ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1275). Zgodnie z art. 4. ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

rodzaj nieruchomości	powierzchnia [ha]		wartość * [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
lasy	7.319.349	7.316.729	314.387.904	308.344.837
użytki rolne	135.554	136.453	550.688	554.889
nieużytki	89.697	91.190		
wody	9.092	8.982		
tereny różne	12.117	12.503		
grunty zabudowane i zurbanizowane	7.868	7.598		
pozostałe grunty nieleśne	35.843	36.017		
ogółem	7.609.520	7.609.472		

* Wartość obejmuje wyłącznie wartość bilansową i pozabilansową gruntów, bez wartości aktywów trwałych (budynki, budowle, pozostałe urządzenia). Wyliczenie wartości nieruchomości według metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe z dnia 20 maja 2010 r.

Źródło: Dyrekcja Generalna PGL Lasy Państwowe.

Zmiany wartości lasów i pozostałych użytków gruntowych w stosunku do wartości za 2019 rok wynikały ze zmiany powierzchni gruntów, cen transakcyjnych drzewostanu

6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządzała i gospodarowała składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 7,7 mld PLN.

Tab. 6.2. Wartość majątku PGL Lasy Państwowe

rodzaj składnika	wartość [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.
budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	6.777.671	6.707.423
maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	315.545	350.418
środki trwałe w budowie	247.309	284.782
inwestycje długoterminowe	95.330	101.776
w tym akcje i udziały	32.428	37.417
zapasy	278.510	269.561
należności krótkoterminowe	541.948	645.366
środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	3.446.343	2.967.055
aktywa ogółem bez gruntów	11.754.507	11.382.057
fundusz własny	8.895.624	8.617.042
w tym: kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe,	7.317.642	7.028.347
kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe z aktualizacji wyceny,	358.130	361.385
Fundusz Leśny	731.515	812.181

Źródło: PGL Lasy Państwowe – bilans.

Dyrektor Generalny mógł, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa bądź przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogły stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego. Na dzień 31 grudnia 2020 r. Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe reprezentował Skarb Państwa w następujących 9 spółkach:

1. BOŚ S. A.
2. Fabryka Podłóg BIADKI Sp. z o. o.
3. INWEST STAR S. A.
4. Leśny Zakład Usługowy LASBUD Sp. z o. o.
5. MBANK S. A.
6. PPHU „Grandel” Sp. z o. o.
7. Przedsiębiorstwo Transportu Leśnego TRANSLAS Sp. z o. o.
8. Przedsiębiorstwo Transportu Spedycji Produkcji i Handlu TRANSPED-LAS Sp. z o. o.
9. Zakład Budowlano-Drogowy BIESZCZADY Sp. z o. o.

6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonuje **Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa**, działający na podstawie ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa⁴⁷.

Główne zadania realizowane przez KOWR obejmowały swoim zakresem:

1. gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa,
2. reprezentowanie Skarbu Państwa w określonych spółkach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej,
3. promocję żywności i zwiększanie konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych, stabilizację rynków rolnych, rozwój obszarów wiejskich, innowacyjności i pomoc żywnościową.

KOWR wykonywał również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁸.

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2020 r. w Zasobie pozostawały grunty o ogólnej powierzchni **1.359.763 ha**⁴⁹.

⁴⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 481.

⁴⁸ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097). Agencja zobowiązana jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2020 r. do Funduszu Rekompensacyjnego została przekazana kwota 126,4 mln PLN.

⁴⁹ Powierzchnia obejmuje pozostające w ewidencji zasobu grunty w innym zagospodarowaniu (w dożywotnim użytkowaniu, w bezumownym użytkowaniu i w użyczeniu) oraz obce grunty (grunty, które z mocy prawa przeszły w gestię innych podmiotów, lecz pozostają w ewidencji Zasobu do czasu ich protokolarnego przekazania). Szczegółowe dane o gruntach i gospodarowaniu nimi zawiera „Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2020 r.”.

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa według województw

województwo	powierzchnia [ha]	
	2020 r.	2019 r.
dolnośląskie	193.558	193.718
kujawsko-pomorskie	81.758	82.685
lubelskie	36.314	36.750
lubuskie	96.296	96.988
łódzkie	18.447	18.608
małopolskie	13.811	13.916
mazowieckie	28.117	28.499
opolskie	66.437	66.580
podkarpackie	26.300	26.324
podlaskie	31.461	31.640
pomorskie	91.523	91.564
śląskie	34.805	35.174
świętokrzyskie	9.932	10.042
warmińsko-mazurskie	150.562	150.282
wielkopolskie	204.413	204.925
zachodniopomorskie	276.029	277.293
ogółem	1.359.763	1.364.987

Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2020 r.

W transakcjach zawieranych przez KOWR w 2020 r. średnia cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 35.220,- PLN/ha (w 2019 r. – 30.998,- PLN/ha). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów Zasobu WRSP wyniosła 47,9 mld PLN.**

Tab. 6.4. Powierzchnia i wartość gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

stan	wartość ewidencyjna [tys. PLN]	powierzchnia ogółem [ha]	przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych [PLN/ha]	szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych [mld PLN]
2020 r. ogółem	5.203.491	1.359.763	35.220	47,9
2019 r. ogółem	5.129.893	1.364.987	30.998	42,3

Źródło: sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności KOWR w 2020 r.

Tab. 6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

pozycja bilansu	wartość [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.
rzeczowe aktywa trwałe	5.575.119	5.529.505
w tym: grunty ⁵⁰ ,	5.203.491	5.129.893
budynki i budowle,	348.362	371.533
urządzenia techniczne i maszyny	6.159	6.972
majątek obrotowy	4.346.382	5.112.751
wartość funduszu własnego Zasobu WRSP	10.216.985	10.589.832

Źródło: bilans KOWR ZWRSP.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

Stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa mógł ulegać zmianom w wyniku następujących działań:

1. dzierżawy i sprzedaży mienia,
2. nieodpłatnego przekazywania gruntów z Zasobu na rzecz jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, województw),
3. nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia przez PGL Lasy Państwowe,
4. nieodpłatnego przekazania gruntów kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego,
5. nieodpłatnego przekazania gruntów innym uprawnionym podmiotom (m. in.: parkom narodowym, spółdzielniom mieszkaniowym, Polskiej Akademii Nauk, izbom rolniczym, czy też nadanie na własność osobom – dożywotnim użytkownikom),
6. przekazania gruntów z Zasobu w innych formach (np. wniesienie jako aport do spółek, grunty pod wodami przekazywane do RZGW lub marszałka województwa).

Natomiast nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stawały się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. z 2021 r. poz. 2092). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych, uwzględniając cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy, w którym położona jest nieruchomość.

Tab. 6.6. Stan zagospodarowania gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

stan *	przejęte do ZWRSP	sprzedane	przekazane nieodpłatnie	pozostające w ZWRSP	w tym:		
					w dzierżawie	w zarządzie i użytkowaniu wieczystym	do rozdysponowania **
[w tys. ha]							
2020 r. ogółem	4.750,7	2.721,1	669,84	1.359,76	1.055,07	70,21	234,48
2019 r. ogółem	4.748,1	2.715,9	667,2	1.365,0	1.039,3	71,0	234,6

* Narastająco od początku działalności (od 1992 r.) do 31 grudnia 2020 r.

** W tym grunty obce, do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów lecz pozostają w ewidencji ZWRSP do czasu ich protokolarnego przekazania tym podmiotom (35,02 tys. ha).

Źródło: jak w tab. 6.3.

Od wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw⁵¹ podstawową formą zagospodarowania państwowych gruntów rolnych stała się dzierżawa.

W 2020 r. wydzierżawiono ogółem 44,8 tys. ha na podstawie 3,9 tys. zawartych umów, wobec 37,2 tys. ha wydzierżawionych w 2019 r. Wzrost ten wynikał z zastosowania preferencji korespondujących z obowiązującą polityką państwa w zakresie rozwoju gospodarstw rodzinnych poprzez dzierżawę dla rolników zamierzających powiększyć gospodarstwo rodzinne oraz wydłużanie dotychczas zawartych umów dzierżawy.

Sprzedaż nieruchomości z Zasobu była możliwa tylko na ściśle określonych warunkach i dotyczyła jedynie dwóch sytuacji: gdy nieruchomość rolna miała powierzchnię do 2 ha oraz w przypadku nieruchomości rolnej o większej powierzchni, o ile sprzedaż była szczególnie uzasadniona ze względów społeczno-gospodarczych (po uzyskaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi). W 2020 r. zrealizowana sprzedaż nieruchomości Zasobu wyniosła 5.249 ha (wobec 3.665 ha w roku ubiegłym), z czego 1.709 ha sprzedano bez przetargu (w tym 1.633 ha dzierżawcom w ramach przysługującego im prawa pierwszeństwa w nabyciu), a 3.540 ha w trybie przetargowym. Szczególną grupę nabywców stanowiły osoby fizyczne, określane jako Zabuzanie. Nabywanie nieruchomości przez Zabuzanie reguluje ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Do końca 2020 r. Zabuzanie zakupili z Zasobu 5,5 tys. ha ziemi za łączną kwotę 102,7 mln PLN (w 2020 r. osoby z przedmiotowymi uprawnieniami nie nabyły nieruchomości z Zasobu).

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania, RZGW i marszałkom województw przekazano nieodpłatnie ponad 237,9 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w 2020 r. – 1,2 tys. ha), na rzecz PGL Lasy Państwowe przekazano 154,7 tys. ha (w 2020 r. – 230 ha), kościelnym osobom prawnym ponad 90 tys. ha (w 2020 r. – 79 ha), jednostkom samorządu terytorialnego 59,4 tys. ha (w 2020 r. – 364 ha), a innym uprawnionym jednostkom i podmiotom 66 tys. ha (w 2020 r. – 511 ha).

6.2.3. Inne mienie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składały się inne składniki, m.in. prawie 6,1 tys. mieszkań, 63 obiekty rolno-przemysłowe i usługowe oraz 115 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

⁵¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 869 oraz Dz. U. z 2021 r. poz. 760.

Na koniec 2020 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonywał prawa z udziałów i akcji oraz sprawował nadzór właścicielski nad działalnością 48 spółek, których wykaz znajduje się poniżej (z tego: 38 spółek hodowli roślin i zwierząt, Elewarr Sp. z o. o. oraz 9 spółek w ramach wykonywania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego):

1. Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o.,
2. Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o. o. Chodeczek,
3. DANKO Hodowla Roślin Sp. z o. o.,
4. Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębołęka Sp. z o. o.,
5. Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o. o.,
6. Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o. o.,
7. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” Sp. z o. o.,
8. Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopól Sp. z o. o.,
9. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o. o.,
10. Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o. Głogówek,
11. Stadnina Koni „Iwno” Sp. z o. o.,
12. Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o. o.,
13. Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Sp. z o. o.,
14. Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o. o.,
15. Hodowla Zarodowa Zwierząt „Żołędnica” Sp. z o. o.,
16. Stadnina Koni „Krasne” Sp. z o. o.,
17. Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o. o.,
18. Stadnina Koni Liski Sp. z o. o.,
19. Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o. o.,
20. Stado Ogierów w Łącku Sp. z o. o.,
21. Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o. o.,
22. Stadnina Koni Michałów Sp. z o. o.,
23. „Mścice” Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o.,
24. Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o. o.,
25. Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o.,
26. Stadnina Koni Nowielice Sp. z o. o.,
27. Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o. o.,
28. Ośrodek Hodowli Zarodowej Osiecinia Sp. z o. o.,
29. Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o. o.,
30. Stadnina Koni „Pępowo” Sp. z o. o.,
31. Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice Sp. z o. o.,
32. Pomorsko-Mazurska Hodowla Ziemniaka Sp. z o. o.,
33. Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o. o.,
34. Stadnina Koni Prudnik Sp. z o. o.,
35. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” Sp. z o. o.,
36. Stadnina Koni „Racot” Sp. z o. o.,
37. Stado Ogierów „Starogard Gdański” Sp. z o. o.,
38. PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o. o.,
39. Stacja Hodowli i Unasienienia Zwierząt Sp. z o. o.,
40. Widawa Sp. z o. o.,
41. Kwiaciarski Zakład Doświadczalny Instytutu Ogrodnictwa Nowy Dwór Sp. z o. o.,
42. Gospodarstwo Agro-Turystyczne Kutry Sp. z o. o.,
43. Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt w Poznaniu siedzibą w Tulcach Sp. z o. o.,
44. Vitra Trade Sp. z o. o.,
45. Krajowa Spółka Cukrowa S. A.,
46. Elewarr Sp. z o. o.,
47. Wesola Sp. z o. o.,
48. PZZ Trzemeszno Sp. z o. o.

38 jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów miało status spółek strategicznych nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO

Z dniem 1 października 2015 r. zgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego⁵² nastąpiło połączenie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Agencji Mienia Wojskowego. W wyniku połączenia poprzez przejęcie Agencji Mienia Wojskowego przez Wojskową Agencję Mieszkaniową ta ostatnia przyjęła nazwę Agencja Mienia Wojskowego.

Na podstawie ustawy o Agencji Mienia Wojskowego, Skarb Państwa powierzył Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzecz praw własności i innych praw rzeczowych w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność, wykorzystywanych do zakwaterowania żołnierzy zawodowych, zajętych pod budowlę i urządzenia związane z tymi nieruchomościami, uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Agencja wykonywała zadania własne oraz powierzone jej przez Ministra Obrony Narodowej zadania zlecone. Do najważniejszych **zadań własnych** należały: gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym i użyczonym Agencji, obrót mieniem, w tym: sprzedaż lokali mieszkalnych, innych nieruchomości oraz infrastruktury, przejmowanie i nabywanie mienia, budowanie domów mieszkalnych, współpraca z przedsiębiorcami wykonującymi zadania w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa.

Zadania zlecone to zadania powierzone przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej i internatowej oraz inwestycji i remontów zasobów mieszkaniowych i internatowych, w szczególności dotyczące: tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów mieszkaniowych i internatowych, planowania i realizowania inwestycji, w tym: budowy, zakupów i ulepszeń oraz remontów budynków, lokali mieszkalnych i internatów oraz związanej z nimi infrastruktury, wypłacania osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, na które Agencja otrzymywała dotację budżetową, wydawania żołnierzom zawodowym decyzji o przydziale lokali mieszkalnych będących w dyspozycji Agencji.

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego Agencji Mienia Wojskowego

rodzaj składnika	wartość [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.
grunty	776.868	816.943
budynki, lokale i budowle	2.571.231	2.651.576
udziały w sp. z o. o. oraz spółdzielniach mieszkaniowych	1.014.002	1.013.283

Źródło: sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności AMW za 2020 r.

Wartość księgowa netto majątku trwałego Skarbu Państwa powierzonego AMW według stanu na 31 grudnia 2020 r. wynosiła **4.444.324 tys. PLN**.

Zgodnie z ustawą o AMW, wynik finansowy brutto Agencji obciążają określone odpisy. Odpis w wysokości 100 % wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania koncesjonowanymi i niekoncesjonowanymi ruchomymi składnikami majątku,

⁵² Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 303).

przekazanymi przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznaczają się na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych. Odpis w wysokości 93 % wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przekazanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznaczają się na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego⁵³.

AMW może tworzyć, łączyć, przystępować i przejmować, na podstawie przepisów odrębnych, spółki prawa handlowego i towarzystwa budownictwa społecznego, wnosząc mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego, które realizują zadania na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja. Na dzień 31 grudnia 2020 r. Agencja Mienia Wojskowego reprezentowała Skarb Państwa w następujących 5 spółkach:

1. AMW INVEST Sp. z o. o.,
2. AMW REWITA Sp. z o. o.,
3. AMW SINEVIA Sp. z o. o.,
4. AMW TBS „KWATERA” Sp. z o. o.,
5. MAZOWIECKI PORT LOTNICZY WARSZAWA-MODLIN Sp. z o. o.

Na 31 grudnia 2020 r. w dyspozycji AMW pozostawało 1.980 nieruchomości gruntowych, stanowiących w 100 % własność Skarbu Państwa, o łącznej pow. 3.087,2796 ha. W Zasobie AMW znajdowało się 353 budynki mieszkalne, 64 budynków internatowych i 1.965 budynków o innym przeznaczeniu. Pozostały zasób AMW to udziały w nieruchomościach wspólnych związane głównie z własnością niewyodrębnionych lokali mieszkalnych Skarbu Państwa w budynkach wspólnot mieszkaniowych, a także nieruchomości oddane w trwałe zarząd oraz nieruchomości, których Agencja była użytkownikiem wieczystym. W 2020 r. przejęto 5 nieruchomości o łącznej powierzchni 3,0568 ha, z czego 4 trwale zbędne dla potrzeb resortu spraw wewnętrznych i 1 dla potrzeb resortu spraw wewnętrznych i administracji.

6.4. REZERWY STRATEGICZNE

Rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, a także wypełnienia zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne, a także produkty biobójcze⁵⁴.

⁵³ W roku 2020 AMW dokonała kwartalnych naliczeń odpisów na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych i Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego. Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym za rok 2020 ustalono odpis dla MON i MSWiA w wysokości 18.824 tys. PLN, tj. 68,0% planu rocznego.

⁵⁴ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2051).

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa⁵⁵. Tworzy je minister właściwy do spraw energii, a jego decyzję wykonuje Agencja Rezerw Materiałowych, która kupuje i przechowuje określone ilości asortymentu rezerw. Do zakresu działania Agencji należy także prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw strategicznych oraz opracowywanie projektu informacji o asortymencie rezerw strategicznych, ich ilości i wartości oraz ich finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu.

W zakresie ropy naftowej i produktów naftowych tworzone są zapasy interwencyjne. Na zapasy interwencyjne ropy naftowej i paliw składają się zapasy obowiązkowe, tworzone przez przedsiębiorców oraz zapasy agencyjne, tworzone przez Agencję Rezerw Materiałowych, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw energii. Zapasy interwencyjne tworzone są na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Zapasy agencyjne uzupełniają zapasy obowiązkowe, a ich stan ma zapewnić pokrycie dziewięćdziesięciodniowego importu ropy i produktów naftowych netto, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych (minimalne zapasy agencyjne ropy naftowej i paliw powinny więc odpowiadać co najmniej różnicy pomiędzy dziewięćdziesięciodniowymi zapasami a poziomem zapasów obowiązkowych sektora⁵⁶).

Rezerwy strategiczne i zapasy minister właściwy do spraw energii uwalnia w przypadkach i w trybie, o których mowa odpowiednio w ustawie o rezerwach strategicznych i ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym.

10 października 2017 r. Rada Ministrów przyjęła w trybie obiegowym Rządowy Program Rezerw Strategicznych na lata 2017–2021.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów agencyjnych ropy naftowej i produktów naftowych 31 grudnia 2020 r. wynosiła **6.901,03 mln PLN** (w cenach ewidencyjnych⁵⁷) wobec 5.065,60 mln PLN na koniec roku 2019.

⁵⁵ *W przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.*

⁵⁶ *Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2249).*

⁵⁷ *Zapasy zgodnie z bilansem Agencji Rezerw Materiałowych.*

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej – organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe tworzone do obsługi organów, a również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej świadczące usługi publiczne, których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych tworzą⁵⁸:

1. organy władzy publicznej, w tym: organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały,
2. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki,
3. jednostki budżetowe,
4. samorządowe zakłady budżetowe,
5. agencje wykonawcze,
6. instytucje gospodarki budżetowej,
7. państwowe fundusze celowe,
8. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS,
9. Narodowy Fundusz Zdrowia,
10. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
11. uczelnie publiczne,
12. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne,
13. państwowe i samorządowe instytucje kultury,
14. inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach, Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego. Natomiast nieruchomościami, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych, prowadzona jest według przepisów tejże ustawy o finansach publicznych, ustawy o rachunkowości oraz aktów wykonawczych⁵⁹.

Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych. Ich kopie wykorzystano przygotowując niniejsze Sprawozdanie.

⁵⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, 1236, 1535, 1773, 1927 i 1981).

⁵⁹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217, 2105 i 2106).

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe w kraju

nazwa lub dysponent części budżetowej *	liczba jednostek budżetowych	
	2020 r.	2019 r.
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Naczelny Sąd Administracyjny	17	17
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	1	1
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1
Urząd Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	12	12
Rzecznik Praw Dziecka	2	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	1
Minister Cyfryzacji	1	1
Minister Finansów	20	20
Minister Aktywów Państwowych	1	2
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	—	295
Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	299	—
Minister Sportu	—	1
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	2	2
Minister Obrony Narodowej	92	97
Minister Edukacji Narodowej	14	14
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	—	32
Minister Rodziny i Polityki Społecznej	1	—
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	87	85
Minister Sprawiedliwości	450	449
Minister Klimatu	—	31
Minister Klimatu i Środowiska	33	—
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	—	18
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	51	52
Minister Spraw Zagranicznych	2	2
Minister Zdrowia	38	38
Minister Rozwoju	—	10
Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	42	—
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	2	3
Minister Infrastruktury	19	6
Urząd Zamówień Publicznych	1	1
Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1

Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	7	7
Główny Urząd Statystyczny	20	20
Agencja Wywiadu	1	1
Wyższy Urząd Górniczy	1	1
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Główny Urząd Miar	13	13
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Biuro Rzecznika Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Rządowe Centrum Legislacji	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
regionalne izby obrachunkowe	16	16
powszechne jednostki organizacyjne prokuratury	57	57
samorządowe kolegia odwoławcze	49	49
urzędy centralne ogółem	1.441	1.445
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubelski	55	55
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	51	51
Wojewoda Małopolski	50	50
Wojewoda Mazowiecki	86	86
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	56	56
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Pomorski	49	49
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	37	37
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	52	52
Wojewoda Wielkopolski	76	76
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
urzędy wojewódzkie ogółem	848	848

* Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 342).

Źródło: Ministerstwo Finansów – Informacja o liczbie jednostek organizacyjnych działających w ramach części budżetowej według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r., obliczenia PGRP.

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

dysponent części budżetowej	typy jednostek	liczba	
		2020 r.	2019 r.
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	ambasady	93	93
	instytuty polskie	25	25
	konsulaty generalne	37	36
	stałe przedstawicielstwa	8	8
	agencje konsularne i konsulaty	1	2
	inne	2	2
	ogółem	166	166
Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii	wydziały w przedstawicielstwach Rzeczypospolitej Polskiej	4	4
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Wydział Polityki Regionalnej i Spójności przy Stałym Przedstawicielstwie Rzeczypospolitej Polskiej Unii Europejskiej w Brukseli	1	1

Źródło: dane urzędów.

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym

dysponent części budżetowej	grunty	budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	środki trwałe w budowie	długo- terminowe należności i inne aktywa finansowe	zapasy	należności krótko- terminowe	środki pieniężne	aktywa ogółem *	
									2020 r.	2019 r.
[tys. PLN]										
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	305.654	117.075	17.963	1.731	0	9.632	1.163	976	454.997	461.729
Kancelaria Sejmu	257.593	230.094	37.884	25.229	—	9.474	19.667	5.000	592.959	591.418
Kancelaria Senatu	10.301	4.172	6.100	138	19	689	4.515	1.804	27.938	28.658
Sąd Najwyższy	26.938	153.373	4.748	0	1.161	24	1.857	812	189.053	194.352
Naczelny Sąd Administracyjny	68.015	333.726	9.863	971	26.174	797	8.738	2.056	451.902	465.855
Trybunał Konstytucyjny	3.810	16.325	1.144	0	0	0	173	132	21.654	22.208
Najwyższa Izba Kontroli	16.671	103.530	10.095	6.702	0	1.863	4.575	4.379	149.659	139.126
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	12.592	20.053	2.597	531	0	0	471	309	36.973	36.624
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	0	207	879	156	141.962	204	44.490	59.090	247.388	227.448
Urząd Ochrony Danych Osobowych	0	492	960	0	0	0	392	177	2.501	2.359
Krajowe Biuro Wyborcze	2.731	4.350	3.447	20	0	142	1.024	80	16.052	14.967
Państwowa Inspekcja Pracy	8.558	57.958	6.724	80	0	282	16.210	9.438	100.227	99.360
IPN – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	90.531	175.944	22.176	37.651	2.353	7.071	5.430	2.957	354.027	303.158
Rzecznik Praw Dziecka	0	0	467	0	381	0	0	43	914	527
Krajowa Rada Sądownictwa	0	0	912	0	0	0	93	138	1.423	1.348

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	348.599	108.161	87.756	85.341	12.669.619	527	1.807.876	863.920	16.026.578	8.426.794
Ministerstwo Finansów	477.452	2.062.915	1.280.390	246.214	297.651	45.696	2.297.424	3.209.692	25.188.540	24.302.480
Ministerstwo Aktywów Państwowych	0	20	1.286	0	126.001.231	91	280	20	126.004.111	124.698.736
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	304.243	1.478.408	71.806	396.996	378.508	2.419	1.424.860	45.517	4.106.297	3.657.765
Ministerstwo Sportu	1.152.120	1.769.784	7.615	0	3.198	278	24.422	211.893	3.169.352	3.284.640
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	33.775	6.008	2.325	47.291	3.215	216	18.943	5.143	164.908	152.553
Ministerstwo Obrony Narodowej	12.850.670	12.644.358	19.097.362	5.286.031	2.589	28.621.220	28.016.803	610.631	109.070.547	100.053.603
Ministerstwo Edukacji Narodowej	64.339	17.069	38.170	0	0	586	102.983	6.100	248.925	226.433
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	78.243	137.685	12.858	17.067	0	658	554.515	55.835.856	** 56.642.693	25.385.701
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	164.832	306.187	61.028	30.542	1.619	6.945	9.784	23.955	613.036	572.168
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	61.396	38.668	6.032	1.463	13	712	1.322.812	488.443	1.924.075	1.559.320
Ministerstwo Sprawiedliwości	1.129.546	5.413.097	566.016	609.650	222.903	132.289	1.428.717	652.852	10.384.151	9.957.412
Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii	196.133	54.972	35.541	13.278	239.643	551	268.558	1.466.928	2.284.988	624.848
Ministerstwo Infrastruktury	32.815.971	159.151.518	576.766	44.496.897	1.239.719	79.958	3.704.635	6.312.507	250.623.763	228.392.542
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	43.212	168.315	136.900	18.667	678.027	715	3.969.794	67.290	5.118.701	1.507.810
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	2.409.491	4.610.368	2.131.111	1.082.520	132.974	556.931	292.750	1.174.168	12.523.526	12.859.029

Ministerstwo Spraw Zagranicznych	751.508	2.165.850	448.466	18.832	1.024	654	35.849	328.509	3.937.597	3.729.504
Ministerstwo Zdrowia	37.406	108.337	56.415	384.624	36.920	83.889	142.092	360.175	1.222.552	648.288
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	578	2.703	0	1	28	99	3.529	1.271
Urząd Regulacji Energetyki	0	0	761	0	36.034	0	572.810	287.410	897.522	911.604
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	689	12.821	9.627	433	109	0	34.982	500	61.212	28.022
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	666	0	110	68	34	85	986	804
Centralne Biuro Antykorupcyjne	40.213	82.298	22.433	4.805	0	304	2.002	1.522	155.091	171.318
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	275.132	238.048	39.209	54.966	36	7.799	11.840	25.378	652.614	628.726
Główny Urząd Statystyczny	15.943	71.382	34.502	34.626	0	4.435	6.683	4.465	190.898	162.767
Agencja Wywiadu	132.748	142.624	89.084	15.064	—	994	1.529	2.837	385.993	365.885
Wyższy Urząd Górniczy	4.937	7.816	1.668	129	0	48	258	58	14.936	14.732
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	16.518	14.688	6.070	0	0	1.011	668	667	44.754	46.225
Główny Urząd Miar	80.100	23.531	33.438	5.464	0	1.261	2.833	1.491	150.990	123.112
Polski Komitet Normalizacyjny	7.094	40.667	1.443	0	0	25	247	129	49.773	51.259
Rzecznik Praw Pacjenta	0	0	139	46	0	87	183	25	513	518
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	2.729	119	0	107	128	83	3.827	3.521
Urząd Transportu Kolejowego	0	0	1.909	0	0	76	861	480	3.730	5.790
Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	0	0	575	0	28	132	25.282	3.067	29.238	27.968
Rządowe Centrum Legislacji	0	218	1.032	0	0	35	292	193	1.867	1.773

Urząd Komunikacji Elektronicznej	7.249	17.033	32.284	528	816.824	0	29.109	2.633	908.778	1.196.209
samorządowe kolegia odwoławcze	1.730	8.949	2.743	0	0	35	1.371	270	15.996	16.597
Prokuratura Krajowa	122.433	769.498	64.357	129.371	55.325	2.233	37.900	3.067.331	4.281.157	3.774.195
urzędy i instytucje centralne ogółem	54.427.096	192.888.593	25.089.049	53.056.876	142.989.369	29.583.164	46.260.935	75.149.853	639.755.411	562.113.562

* Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6. i 7.”.

** Ujęto wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wysokości 3.854 tys. PLN i ich umorzenie.

Źródło: bilanse łączne urzędów i instytucji.

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

dysponent części budżetowej – urząd wojewódzki	aktywa trwałe razem *	grunty	budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	środki trwałe w budowie	długo- terminowe należności i inne aktywa finansowe	zapasy	należności krótko- terminowe	środki pieniężne	aktywa ogółem *	
										2020 r.	2019 r.
[tys. PLN]											
Dolnośląski	282.532	58.705	122.610	78.586	2.251	20.067	2.018	49.473	12.246	347.074	316.828
Kujawsko-Pomorski	142.858	19.283	72.477	48.530	1.067	491	12.133	19.027	11.102	185.361	184.406
Lubelski	626.512	36.172	475.444	87.310	17.299	9.481	5.338	41.723	10.545	684.385	688.609
Lubuski	165.880	13.276	87.257	38.039	26.524	369	770	5.163	3.030	174.901	208.601
Łódzki	190.091	22.551	83.451	77.366	4.103	1.162	11.451	107.803	9.262	318.938	333.259
Małopolski	348.233	99.616	132.571	76.302	33.834	5.056	2.361	32.231	29.013	411.959	410.113
Mazowiecki	695.429	259.515	298.731	122.849	3.810	7.650	37.942	481.251	9.491	1.224.154	1.200.698
Opolski	107.890	15.315	46.196	45.869	47	55	3.976	10.922	19.711	143.126	88.895
Podkarpacki	437.664	25.495	324.817	77.399	8.446	295	14.211	739.088	8.053	1.199.192	489.654
Podlaski	432.668	59.841	262.008	84.568	20.190	2.735	8.988	12.812	34.772	489.442	441.367
Pomorski	240.039	46.749	100.512	67.827	21.585	3.151	4.291	17.330	24.910	286.738	297.478
Śląski	201.313	29.276	97.257	70.936	1.869	1.410	18.839	1.244.387	14.676	1.479.902	2.075.869
Świętokrzyski	121.054	14.001	67.566	36.271	2.526	10	9.632	22.277	15.447	168.444	157.751
Warmińsko-Mazurski	337.190	30.161	244.567	57.308	4.333	304	12.294	11.611	4.956	366.262	364.622
Wielkopolski	325.363	75.657	160.895	81.492	5.594	579	18.624	34.910	24.363	403.269	391.286
Zachodniopomorski	180.985	48.563	57.724	58.904	15.354	321	4.410	26.098	12.128	223.824	202.789
urzędy wojewódzkie ogółem	4.835.701	854.176	2.634.083	1.109.556	168.832	53.136	167.278	2.856.106	243.705	8.106.971	7.851.911

* Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6. i 7.”

Źródło: bilanse łączne urzędów wojewódzkich.

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych

dysponentci zasobów zasób	wartość [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.
jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	546.613.476	500.771.882
jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	5.513,058	6.290.094
ogółem	552.126.534	507.061.976

Źródło: bilanse dysponentów części budżetowych, obliczenia PGRP.

7.2. AGENCJE WYKONAWCZE

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy, oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

1. **Narodowe Centrum Badań i Rozwoju** – agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa⁶⁰,
2. **Narodowe Centrum Nauki** – agencja wykonawcza powołana do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m. in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze⁶¹,
3. **Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych**⁶² który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego, ochrony prawnej odmian roślin,
4. **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa**, do której należy wspieranie: inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa; przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji; poprawy struktury agrarnej m. in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią⁶³,
5. **Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości**⁶⁴ realizująca zadania z zakresu administracji rządowej określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju

⁶⁰ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2020 r. poz. 1861).

⁶¹ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2019 r. poz. 1384).

⁶² Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2109).

⁶³ Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 1505).

⁶⁴ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2020 r. poz. 299).

małych i średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu,

6. **Polska Agencja Kosmiczna**⁶⁵ powołana celem wspierania polskiego przemysłu kosmicznego poprzez łączenie świata biznesu i nauki oraz świadczenie pomocy rodzimym przedsiębiorcom w pozyskiwaniu funduszy z Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA). Ważnym aspektem działań Agencji jest działanie na rzecz rozwoju technik satelitarnych, znajdujących zastosowanie na co dzień w naszym życiu w komunikacji, nawigacji, monitoringu środowiska czy prognozowaniu pogody,
7. **Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego**, powołany na mocy ustawy z dnia 15 września 2017 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1813) celem wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także działalności pożytku publicznego i wolontariatu w zakresie określonym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688 i 1570).
8. **Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych (następca prawny Agencji Rezerw Materiałowych), Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Agencja Mienia Wojskowego**, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa.

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

nazwa agencji	organ nadzorujący	fundusz własny [tys. PLN]	
		2020 r.	2019 r.
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	Minister Nauki i Szkolnictwa Wzwyższego	215	283
Narodowe Centrum Nauki	Minister Nauki i Szkolnictwa Wzwyższego	9.805	398
Agencja Rezerw Materiałowych *	Minister Klimatu i Środowiska	6.721.715	5.218.187
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	78.887	73.963
Agencja Mienia Wojskowego **	Minister Obrony Narodowej	4.391.015	4.538.590
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	29.530	29.506
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	-243.425	-255.944
Polska Agencja Kosmiczna	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	7.827	4.382
Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego	Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego	-1.176	-96
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	189.558	160.223

* Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.

** Agencja Mienia Wojskowego dysponuje wyłącznie mieniem powierzonym przez Skarb Państwa.

Źródło: podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

⁶⁵ Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 601 i 1669 oraz z 2019 r. poz. 1248).

7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, mogą one otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się: przeniesione na własność nieruchomości, mienie stanowiące wyposażenie przekazane przez organ wykonujący funkcje organu założycielskiego w formie użyczenia oraz mienie nabyte z własnych środków. Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno jej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja gospodarki budżetowej może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla *fundusz instytucji gospodarki budżetowej*.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

nazwa instytucji	organ nadzorujący	fundusz instytucji [tys. PLN]	
		2020 r.	2019 r.
Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	8.911	8.460
Centrum Obsługi Administracji Rządowej	Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów	261.039	263.386
Centralny Ośrodek Sportu	Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	452.023	453.598
Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	7.408	7.357
Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej Mazovia	Minister Sprawiedliwości	98.598	116.449
Centrum Zakupów dla Sądownictwa Instytucja Gospodarki Budżetowej	Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Krakowie	5.916	5.845
Centralny Ośrodek Informatyki	Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów	45.749	38.452
Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	12.642	16.796
Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	1.114	1.080
Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	-882	7

Źródło: jak w tab. 7.6.

7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁶⁶ jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiągających 6 % wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Przychodami są również wpłaty od publicznych i niepublicznych uczelni, publicznych i niepublicznych szkół, publicznych i niepublicznych przedszkoli, publicznych i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, placówek resocjalizacyjnych, publicznych i niepublicznych żłobków, a także klubów dziecięcych, w których wskaźnik osób niepełnosprawnych jest mniejszy niż 2 % (zgodnie z art. 21. ust. 2b ustawy).

Wartość netto zasobów (fundusze własne) PFRON na koniec roku 2020 wynosiła **1.348.930 tys. PLN** (na koniec 2019 r. – 1.135.483 tys. PLN).

7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową⁶⁷. Akademia działa poprzez: organy oraz korporacje uczonych, utworzone przez Akademię, instytuty naukowe posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne. Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej. Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo-rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe: archiwa, biblioteki, muzea, stacje zagraniczne, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. wartość funduszu własnego z bilansu łącznego PAN wynosiła **1.123 mln PLN** (1.197 mln PLN na 31 grudnia 2019 r.).

7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym⁶⁸.

⁶⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2020 r. poz. 573).

⁶⁷ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796).

⁶⁸ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194).

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

organizator instytucji kultury	liczba instytucji	wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	fundusze własne	fundusze instytucji
		[tys. PLN]		
Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	62	2.080.615	2.305.401	2.083.094
Minister Obrony Narodowej	5	215.821	219.993	215.821
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1.013	1.134	1.013
Minister Zdrowia	1	8.355	9.962	8.355
2020 r. ogółem	69	2.305.805	2.536.490	2.308.284
2019 r. ogółem	66	2.151.939	2.349.219	2.158.616

Źródło: jak w tab. 7.6.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie: kultury, rolnictwa, obrony narodowej i zdrowia⁶⁹. Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu, oraz środki z innych źródeł.

7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi⁷⁰.

Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej w formie spółki kapitałowej, jednostki budżetowej, jednostki wojskowej i samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej⁷¹. Ponadto, SP ZOZ nie mogą zostać przekształcane w jednostki budżetowe.

⁶⁹ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających przekazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. poz. 970).

⁷⁰ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1749).

⁷¹ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn.zm.). Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całonocne świadczenia zdrowotne: szpitalne i inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

Skarb Państwa przekazał SP ZOZ nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

organ założycielski	liczba zakładów	wartość wkładu Skarbu Państwa *	fundusz własny	fundusz założycielski
		[tys. PLN]		
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	29 (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	223.958	474.147	491.728
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	6 (zakłady rehabilitacji rolników)	36.752	46.630	37.680
Minister Obrony Narodowej	46 (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, centrum krwiodawstwa)	344.027	466.180	591.074
Minister Zdrowia	24 łącznie	252.237	881.889	336.425
	21 (centra krwiodawstwa)	168.912	736.823	173.690
	3 (inne SP ZOZ)	83.326	145.066	162.735
2020 r. ogółem	105	856.975	1.868.846	1.456.906
2019 r. ogółem	105	885.313	1.869.504	1.459.645

* Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.

Źródło: jak w tab. 7.6.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej gospodaruje posiadanym mieniem. Zgodnie z brzmieniem art. 54. ust. 2. ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej zbycie aktywów trwałych samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie na zasadach określonych przez podmiot tworzący, przy czym, z uwzględnieniem brzmienia art. 54. ust. 3. ustawy, brak jest ustawowego obowiązku uzyskania zgody podmiotu tworzącego na każdą czynność prawną z powyższego zakresu.

7.8. UCZELNIE PUBLICZNE

Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnie jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W

swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej⁷².

Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą⁷³, a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz: Minister Obrony Narodowej – w odniesieniu do uczelni wojskowych, minister właściwy do spraw wewnętrznych – w odniesieniu do uczelni służb państwowych, minister właściwy do spraw kultury – w odniesieniu do uczelni artystycznych, minister właściwy do spraw zdrowia – w odniesieniu do uczelni medycznych, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej – w odniesieniu do uczelni morskich.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską oraz ustawy regulujące stosunki między Rzeczypospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni, pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

organ nadzorujący	liczba jednostek	wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	fundusze własne	fundusze zasadnicze
		[tys. PLN]		
Prezes Rady Ministrów	1	30.284	30.731	30.284
Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	19	1.375.468	1.415.522	1.380.918
Minister Obrony Narodowej	5	2.598.966	2.645.122	2.598.966
Minister Edukacji i Nauki	92	31.281.040	32.057.935	31.326.994
Minister Infrastruktury	2	214.963	219.389	214.963
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	2	148.292	148.690	148.292
Minister Sprawiedliwości	1	143.534	160.482	143.534
Minister Zdrowia	10	7.130.838	7.224.715	7.130.838
2020 r. ogółem	132	42.923.384	43.902.586	42.974.789
2019 r. ogółem	133	41.431.531	43.014.477	41.480.150

Źródło: jak w tab. 7.6.

⁷² Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm).

⁷³ Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

7.9. PARKI NARODOWE

Państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe imiennie wykazane w ustawie⁷⁴. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy Prawo przedsiębiorców wraz z ograniczeniami wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

l. p.	nazwa parku narodowego	fundusz własny [tys. PLN]	
		2020 r.	2019 r.
1.	Babiogórski	32.168	33.586
2.	Białowiecki	17.567	18.339
3.	Biebrzański	18.452	17.985
4.	Bieszczadzki	1.100.813	1.099.515
5.	Bory Tucholskie	3.330	3.305
6.	Drawieński	8.231	8.305
7.	Gorczański	14.697	14.827
8.	Gór Stołowych	27.705	25.950
9.	Kampinoski	4.614.739	4.612.004
10.	Karkonoski	16.500	15.886
11.	Magurski	10.721	11.123
12.	Narwiański	8.531	7.759
13.	Ojcowski	14.224	13.935
14.	Pieniński	116.788	115.851
15.	Poleski	93.858	94.185
16.	Roztoczański	637.399	637.040
17.	Słowiński	27.407	26.760
18.	Świętokrzyski	366.321	366.012
19.	Tatrzański	2.213.258	2.215.405
20.	Ujście Warty	21.820	20.157
21.	Wielkopolski	17.806	18.482
22.	Wigierski	19.772	19.294
23.	Woliński	26.594	28.949
ogółem		9.428.701	9.424.654

Źródło: jak w tab. 7.6.

7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI

Przedstawiane w tej części państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami mienia

⁷⁴ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098).

Skarbu Państwa, pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych⁷⁵ tworzonych z wpłat budżetu państwa z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw, innych opłat (np. koncesyjnych) lub kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych, bądź uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych.

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji⁷⁶ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁷⁷.

Polską Organizację Turystyczną utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie⁷⁸.

Polski Instytut Sztuki Filmowej utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej⁷⁹. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z nagranyymi na nich filmami oraz nadawców programu telewizyjnego, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowej.

Osobowość prawną mają **jednostki dozoru technicznego**: Urząd Dozoru Technicznego (dalej „UDT”) i Transportowy Dozór Techniczny (dalej „TDT”).

Do zakresu działania **UDT** należy m. in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorcze technicznym oraz przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, a także wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą UDT podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania **TDT** należy wykonywanie dozoru technicznego nad m. in.:

1. urządzeniami technicznymi zainstalowanymi na obszarze kolejowym, w kolejowych pojazdach szynowych oraz na bocznicach kolejowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi oraz wyciągami narciarskimi oraz zbiornikami, wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej,
2. urządzeniami technicznymi znajdującymi się na statkach morskich i żeglugi śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenie portów i przystani morskich oraz żeglugi śródlądowej, oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową, w szczególności urządzeniami ciśnieniowymi, bezciśnieniowymi zbiornikami (cysternami) i dźwignicami,
3. urządzeniami technicznymi w portowych bazach przeładunkowych żeglugi morskiej.

⁷⁵ Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej, stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz, zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

⁷⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, z późn.zm.).

⁷⁷ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, 2127 i 2269).

⁷⁸ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 563).

⁷⁹ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2018 r. poz. 597 oraz z 2019 r. poz. 50).

TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych i wydaje decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego.

UDT i TDT prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami UDT i TDT są przychody z pobieranych opłat i inne przychody. UDT i TDT 30 % zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu⁸⁰. W zakresie określonym ustawą TDT podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**⁸¹ należy w szczególności:

1. akredytowanie jednostek oceniających zgodność,
2. sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oceniającymi zgodność, w zakresie przestrzegania przez nie wymagań akredytacyjnych,
3. prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oceniających zgodność,
4. prowadzenie działań popularyzujących i promujących zagadnienia akredytacji, w tym organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie akredytacji,
5. współpraca międzynarodowa w zakresie akredytacji, w szczególności w ramach członkostwa w jednostce European co-operation for Accreditation.

Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister właściwy do spraw gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej⁸² (dalej „PAŻP”) zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozoru oraz służbę informacji lotniczej. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Polska Agencja Antydopingowa⁸³ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów ustawy o zwalczaniu doping w sporcie poprzez planowanie i realizacja kontroli antydopingowej. Nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw kultury fizycznej.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej⁸⁴ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji zadań z zakresu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Do podstawowych zadań Agencji należy inicjowanie i realizacja działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką oraz proces umiędzynarodowienia polskich uczelni i jednostek naukowych, upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki oraz upowszechnianie języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Krajowy Zasób Nieruchomości⁸⁵ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, której Skarb Państwa powierzył wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych w stosunku do mienia stanowiącego własność Skarbu Państwa, w tym nieruchomości zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, a także powierzonych Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa, powierzonych Agencji Mienia Wojskowego i które nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste. Krajowy Zasób Nieruchomości wykonuje we własnym imieniu związane z tym prawa i obowiązki w stosunku do osób trzecich, w tym również obowiązki publicznoprawne.

⁸⁰ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym. (Dz. U. z 2019 r. poz. 667 z późn. zm.).

⁸¹ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2019 r. poz. 544).

⁸² Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 260).

⁸³ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu doping w sporcie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1051 oraz z 2018 r. poz. 2245 i 2320 oraz z 2019 r. poz. 730).

⁸⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1582).

⁸⁵ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2018 r. poz. 2363 oraz z 2019 r. poz. 1309).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁸⁶ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych, ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych. Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Fundusz działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a także monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi które stanowią przede wszystkim należne składki na ubezpieczenie zdrowotne⁸⁷.

Rzecznik Finansowy reprezentuje interesy klientów podmiotów rynku finansowego. Przy Rzeczniku Finansowym prowadzone są pozasądowe postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientami podmiotów rynku finansowego a tymi podmiotami. Swoje zadania wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Finansowego. Rzecznika Finansowego, powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń, powszechnie towarzystwa emerytalne, banki, krajowe instytucje płatnicze oraz krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, biura usług płatniczych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz inne podmioty rynku finansowego wskazane w ustawie⁸⁸.

Instytut Europy Środkowej powołany celem prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie nauk społecznych, nauk humanistycznych, międzydyscyplinarnych nauk z przewagą nauk społecznych i humanistycznych⁸⁹.

Polski Instytut Ekonomiczny powołany celem realizacji zadań, do których należy m. in. inspirowanie, organizowanie i prowadzenie badań naukowych w zakresie nauk ekonomicznych i społecznych oraz przekazywanie ich wyników organom władzy publicznej, przygotowywanie analiz, ekspertyz i studiów prognostycznych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych⁹⁰.

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia⁹¹ jest państwową osobą prawną zajmującą się monitorowaniem oraz analizą sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej w państwach Europy Środkowej, Północnej i Wschodniej, na Bałkanach oraz na Kaukazie, w Turcji i Azji Centralnej. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest przygotowywanie analiz, ekspertyz i studiów prognostycznych na potrzeby organów władzy publicznej w Polsce.

Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego⁹² to polski instytut badawczy z siedzibą w Poznaniu, zajmujący się monitorowaniem i analizą sytuacji politycznej, gospodarczej, społecznej i prawnej w Niemczech, a także śledzący stosunki polsko-niemieckie oraz problematykę międzynarodową: procesy w Unii Europejskiej, relacje transatlantyckie, wyzwania i zagrożenia globalne. Podstawowym zadaniem Instytutu jest prowadzenie badań naukowych oraz przygotowywanie analiz, raportów, ekspertyz i studiów prognostycznych na potrzeby organów władzy publicznej w Polsce.

⁸⁶ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266, 321, 568, 695, 875 i 1291).

⁸⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398, 1492, 1493, 1578 i 1875).

⁸⁸ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2279).

⁸⁹ Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o Instytucie Europy Środkowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2270).

⁹⁰ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o Polskim Instytucie Ekonomicznym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1735).

⁹¹ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz. U. z 2011 r. poz. 1029).

⁹² Ustawa z dnia 17 grudnia 2015 r. o Instytucie Zachodnim im. Zygmunta Wojciechowskiego (Dz. U. z 2015 r. poz. 2292).

Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka⁹³ powołany celem pogłębiania polsko-węgierskiej przyjaźni i współpracy.

Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości⁹⁴ powołana celem działania na rzecz wzrostu konkurencyjności przedsiębiorców poprzez wspieranie ich transformacji cyfrowej w zakresie procesów, produktów i modeli biznesowych, wykorzystujących najnowsze osiągnięcia z dziedziny automatyzacji, sztucznej inteligencji, technologii teleinformatycznych oraz komunikacji pomiędzy maszynami oraz człowiekiem a maszynami z uwzględnieniem odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa tych rozwiązań.

Agencja Badań Medycznych⁹⁵ państwowa osoba prawna powołana do realizacji zadań z zakresu działalności innowacyjnej w ochronie zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju niekomercyjnych badań klinicznych, prowadząca działalność analityczną dotyczącą oceny podejmowanych decyzji i ich wpływu na koszty funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce.

Polskie Laboratorium Antydopingowe⁹⁶ niezależna finansowo i operacyjnie państwowa osoba prawna, odpowiedzialna za realizację analiz antydopingowych próbek fizjologicznych zawodników. Ponadto Laboratorium będzie mogło prowadzić analizy toksykologiczne, w tym w ramach współpracy z Policją, sądami, prokuratorem, Służbą Celno-Skarbową, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Farmaceutycznym, szpitalami, instytutami badawczymi, uczelniami medycznymi oraz Żandarmerią Wojskową.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego⁹⁷ państwowa osoba prawna powołana celem zapewnienia obsługi Komisji Nadzoru Finansowego i Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego.

Centrum Łukasiewicz⁹⁸ państwowa osoba prawna powołana do planowania i koordynowania badań naukowych i prac rozwojowych.

Polska Agencja Nadzoru Audytowego⁹⁹ państwowa osoba prawna sprawująca niezależny nadzór nad biegłymi rewidentami, firmami audytorskimi i samorządem zawodowym biegłych rewidentów.

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także:

1. Narodowy Instytut Fryderyka Chopina¹⁰⁰,
 2. Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie¹⁰¹.
- Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

⁹³ Ustawa z dnia 8 lutego 2018 r. o Instytucie Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka (Dz. U. z 2018 r. poz. 538).

⁹⁴ Ustawa z dnia 17 stycznia 2019 r. o Fundacji Platforma Przemysłu Przyszłości (Dz. U. z 2019 r. poz. 229).

⁹⁵ Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o Agencji Badań Medycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2150 oraz z 2021 r. poz. 1559).

⁹⁶ Ustawa z 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie (Dz. U. z 2021 r. poz. 2153 i 2438).

⁹⁷ Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz. U. z 2018 r. poz. 2243 oraz z 2019 r. poz. 875, 2217.).

⁹⁸ Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2020 r. poz. 2098).

⁹⁹ Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1415, z 2021 r. poz. 1598 i 2106).

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. z 2001 r. nr 16 poz. 168 oraz z 2019 r. poz. 730).

¹⁰¹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. z 1997 r. nr 106 poz. 674).

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

l. p.	nazwa podmiotu	organ nadzorujący	fundusz własny [tys. PLN]	
			2020 r.	2019 r.
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	Minister Zdrowia	103.214	94.143
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Minister Klimatu i Środowiska	14.624.473	15.331.569
3.	Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia	Prezes Rady Ministrów	684	583
4.	Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego	Prezes Rady Ministrów	3.882	3.915
5.	Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej ¹⁰²	Prezes Rady Ministrów	1.285	1.205
6.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	12.625	10.610
7.	Polska Organizacja Turystyczna	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	3.143	3.132
8.	Polskie Centrum Akredytacji	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	21.197	20.955
9.	Urząd Dozoru Technicznego	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	784.110	814.086
10.	Transportowy Dozór Techniczny	Minister Infrastruktury	199.804	196.743
11.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	Minister Infrastruktury	937.628	1.021.429
12.	Polski Klub Wyścigów Konnych ¹⁰³	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	8.651	8.774
13.	Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia ¹⁰⁴	Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	324	287
14.	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	14.416	14.310
15.	16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	91.295	83.075
16.	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych ¹⁰⁵	Minister Spraw Zagranicznych	499	363
17.	Rzecznik Finansowy	Prezes Rady Ministrów	318	318
18.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Minister Rodziny i Polityki Społecznej	1.200.280	1.495.598
19.	Narodowy Fundusz Zdrowia	Minister Zdrowia	4.557.237	6.953.149

¹⁰² Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji – Centrum Badania Opinii Społecznej (Dz. U. poz. 163, z 2002 r. poz. 1271 oraz z 2007 r. poz. 560).

¹⁰³ Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 194).

¹⁰⁴ Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 640).

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1386).

20.	Polska Agencja Antydopingowa	Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	419	217
21.	Polskie Laboratorium Antydopingowe	Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	8.760	7.915
22.	Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej	Minister Edukacji i Nauki	183	-114
23.	Krajowy Zasób Nieruchomości	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	504.666	479.680
24.	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	18.470.867	16.646.242
25.	Instytut Europy Środkowej	Prezes Rady Ministrów	114	77
26.	Polski Instytut Ekonomiczny	Prezes Rady Ministrów	930	732
27.	Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka	Prezes Rady Ministrów	163	147
28.	Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości	Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	1.991	1.998
29.	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego ¹⁰⁶	Prezes Rady Ministrów	161.293	179.743
30.	Agencja Badań Medycznych	Minister Zdrowia	218	0
31.	Centrum Łukasiewicz	Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	-276	-230
32.	Polska Agencja Nadzoru Audytorowego	Minister Finansów	17.281	—

Źródło: jak w tab. 7.6.

7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Organizację, zasady działania i finansowania **funduszy ubezpieczeń społecznych**¹⁰⁷. określa ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹⁰⁸. Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczenie społeczne rolników¹⁰⁹ realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z funduszy¹¹⁰ zarządzanych przez Prezesa KRUS.

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz. U. z 2018 r. poz. 2243 z 2019 r. poz. 875 i 2217).

¹⁰⁷ Fundusz Ubezpieczeń Społecznych realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami – świadczenia z ubezpieczenia. Uzupełnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa. Fundusz Rezerwy Demograficznej gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku pomniejszonych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy. Fundusz Emerytur Pomostowych finansuje emerytury pomostowe.

¹⁰⁸ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, 432, 619, 1621, 1834, 1981 i 2105).

¹⁰⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2021 r. poz. 266, 1535 i 1621).

Wypłacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

W roku 2020 przychody funduszy związanych z ubezpieczeniami społecznymi wyniosły 314.031.889 tys. PLN (w 2019 r. – 268.693.201 tys. PLN), w tym dotacja z budżetu państwa 52.709.844 tys. PLN (w 2019 r. – 57.440.785 tys. PLN). Dodatkowo Fundusz Ubezpieczeń Społecznych został zasilony jednorazową wpłatą z budżetu państwa w kwocie 12.000.000 tys. PLN. Natomiast łączne koszty wyniosły 300.537.223 tys. PLN (w 2019 r. – 270.099.197 tys. PLN).

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

nazwa funduszu	fundusz własny [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	17.726.714	4.208.150
Fundusz Rezerwy Demograficznej	51.144.846	54.456.292
Fundusz Emerytur Pomostowych	63.571	297.394
fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	422.777	421.997

Źródło: jak w tab. 7.6.

¹¹⁰ Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Administracyjny.

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA

Obowiązujące od 1 stycznia 2017 r. przepisy prawa, tj. ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹¹¹ wprowadziły nowy model wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa.

Zgodnie ze stanem obowiązującym w 2020 r. na podstawie art. 7 ust. 1. ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym Prezes Rady Ministrów koordynuje wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa w spółkach oraz dąży do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa. Natomiast na podstawie art. 7. ust. 2. wyżej wymienionej ustawy minister właściwy do spraw aktywów państwowych wykonuje prawa z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi albo indywidualnymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej oraz składa w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia woli o utworzeniu spółki, przystąpieniu do spółki, nabyciu lub objęciu akcji. Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, może przekazać uprawnienia do wykonywania praw z akcji Prezesowi Rady Ministrów, innemu członkowi Rady Ministrów, pełnomocnikowi Rządu lub państwowej osobie prawnej, w tym jednoosobowej spółce Skarbu Państwa. Przekazanie uprawnień przez Radę Ministrów nastąpiło na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonuje Prezes Rady Ministrów lub inni członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne, w tym jednoosobowe spółki Skarbu Państwa (Dz. U. poz. 513). Oprócz rozporządzenia uprawnienia do wykonywania praw z akcji i udziałów są określone w innych aktach prawnych, oraz wynikają z innych przepisów.

Prezes Rady Ministrów w rozporządzeniu z dnia 13 stycznia 2017 r. określił wykaz spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 95). Wykaz obejmuje 30 spółek, w tym spółki, których akcje są notowane na giełdzie, a także m. in.: Polską Grupę Zbrojeniową S. A., Polski Holding Obrony Sp. z o. o., Polskie Koleje Państwowe S. A., Polskie Radio S. A., Telewizja Polska S.A. Akcje i udziały należące do Skarbu Państwa w wyżej wymienionych spółkach, co do zasady, podlegają zakazowi zbycia. Nie mogą być także przedmiotem darowizny na rzecz jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego.

Tab. 8.1. Spółki z udziałem Skarbu Państwa

reprezentant Skarbu Państwa	liczba spółek					ogółem
	prowadzące działalność		w likwi- dacji	nieprowa- dzące działalności	w upadło- ści	
	jedno- osobowe	udział częściowy				
Minister Aktywów Państwowych	46	149	5	1	5	206
Minister Finansów	1	1	—	—	—	2
Minister Infrastruktury	6	9	2	2	3	22
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	21	—	1	—	—	22

¹¹¹ Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1933).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	—	—	—	—	1
Minister Zdrowia	1	—	—	—	—	1
Prezes Rady Ministrów	2	2	—	—	—	4
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	—	—	—	—	3
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	1	8	—	—	—	9
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	41	6	—	1	—	48
Agencja Mienia Wojskowego	4	1	—	—	—	5
Agencja Rozwoju Przemysłu	2	15	20	18	35	90
Krajowy Zasób Nieruchomości	—	1	—	—	—	1
2020 r. ogółem	129	192	28	22	43	* 414
2019 r. ogółem	135	203	28	19	41	426

* W trzech spółkach Skarb Państwa był reprezentowany przez dwa organy.

Źródło: dane organów nadzorujących.

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym Sprawozdaniu pochodzą z ewidencji zbiorczej prowadzonej przez Prokuratorię Generalną RP oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł PGRP otrzymywała zestawienia podstawowych danych o spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

Tab. 8.2. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

reprezentant Skarbu Państwa	liczba spółek w nadzorze	wartość nominalna akcji lub udziałów [tys. PLN]
Minister Aktywów Państwowych	206	64.745.722
Minister Finansów	2	5.000
Minister Infrastruktury	22	1.060.242
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	22	378.449
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	130.650
Minister Zdrowia	1	36.800
Prezes Rady Ministrów	4	11.291.047
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	14.613.441
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	9	59.648
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	48	846.505
Agencja Mienia Wojskowego	5	1.238.621
Agencja Rozwoju Przemysłu	90	796.611
Krajowy Zasób Nieruchomości	1	17.247
ogółem	414	95.219.983

Źródło: bilanse spółek, dane organów nadzorujących.

W roku 2020 prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa wykonywało 13 podmiotów w 414 spółkach o łącznej wartości nominalnej 95.219.983 tys. PLN.

8.2. AKCJE I UDZIAŁY SKARBPA

Spółki z udziałem Skarbu Państwa podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe, niepubliczne spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa oraz spółki publiczne, których akcje znajdowały się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.3. Akcje i udziały Skarbu Państwa

typy spółek	liczba spółek		wartość nominalna akcji lub udziałów [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	153	157	42.812.107	40.866.955
<i>prowadzące działalność</i>	129	135	42.680.146	40.749.823
<i>w likwidacji, w upadłości z likwidacją majątku, nie prowadzące działalności</i>	24	22	131.961	117.132
z częściowym udziałem Skarbu Państwa	261	269	52.407.876	47.857.917
<i>niepubliczne prowadzące działalność</i>	172	181	31.453.214	24.421.060
<i>niepubliczne w likwidacji, upadłości z likwidacją majątku, nie prowadzące działalności</i>	69	66	977.340	1.189.238
<i>publiczne</i>	20	22	19.977.322	22.247.619
ogółem	414	426	95.219.983	88.724.872

Źródło: dane PGRP i organów nadzorujących.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 12 podmiotów 31 grudnia 2020 r. posiadał akcje i udziały w 153 jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa.

W ciągu 2020 r. liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa zmalała. Głównym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie było wykreślenie spółek z Krajowego Rejestru Sądowego po zakończeniu procesu likwidacji, upadłości lub wniesienie akcji lub udziałów do innych podmiotów.

8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 9 podmiotów 31 grudnia 2020 r. posiadał, obok innych akcjonariuszy lub udziałowców, pakiety akcji lub udziałów w 261 spółkach, z których 172 prowadziło wówczas działalność gospodarczą, a 20 było spółkami publicznymi.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynikał w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostały akcje (udziały):

1. celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów,
2. przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

W roku 2020 liczba spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa po raz kolejny zmalała. Przyczyną tego było wykreślenie spółek z Krajowego Rejestru Sądowego po zakończeniu likwidacji lub upadłości oraz zbycie mniejszościowych pakietów akcji lub udziałów, pozostałych po prywatyzacji, w tym – po procesie nieodpłatnego udostępniania dla osób uprawnionych¹¹²

8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

udział Skarbu Państwa	organ reprezentujący Skarb Państwa			
	Minister Aktywów Państwowych		Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	
	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]
do 5 %	3	1.606	1	90
ponad 5 % do 25 %	2	113.698	1	30.888
ponad 25 % do 50 %	7	41.554.956	—	—
ponad 50 %	6	37.644.797	—	—
2020 r. ogółem	18	79.315.057	2	30.978
2019 r. ogółem	20	82.929.135	2	36.849

Źródło: jak w tab. 8.3.

Zgodnie ze stanem na koniec 2020 r. Skarb Państwa posiadał akcje w 20 spółkach publicznych o łącznej wartości rynkowej 79.346.035 tys. PLN. Większościowe pakiety (ponad 50 %) Skarb Państwa posiadał w sześciu spółkach.

8.3. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmiennie wyceniono:

1. akcje będące w obrocie na rynku regulowanym – według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2020,
2. akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie złożyły bilansu w organie nadzorującym – ich wartość pominięto,
3. akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione – przypisano im wartość zero.

¹¹² Zbywanie akcji lub udziałów przez podmioty uprawnione do wykonywania praw z tych akcji lub udziałów odbywało się wyłącznie za zgodą Rady Ministrów na podstawie art. 11. ust. 2. ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym. W wyniku realizacji postanowień umów prywatyzacyjnych zawartych w latach wcześniejszych zbycie mogło nastąpić na podstawie art. 108. ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym, jeśli nabywca i cena były wskazane w tych umowach, a zbycie dotyczyło akcji lub udziałów, w których Skarb Państwa posiadał mniej niż 50 % kapitału zakładowego (realizacja tzw. opcji z umów prywatyzacyjnych).

Tab. 8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość majątku netto spółek [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
Minister Aktywów Państwowych	49	47	24.524.019	23.542.603
Minister Finansów	1	1	5.576	3.676
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	—	7	—	511.236
Minister Infrastruktury	7	—	526.752	—
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	22	22	1.151.830	942.036
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	1	882.560	902.688
Minister Zdrowia	1	1	160.844	160.795
Prezes Rady Ministrów	2	3	7.774.791	6.086.585
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	3	27.996.278	27.068.475
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	1	1	1.450	727
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	42	44	2.062.686	1.842.689
Agencja Mienia Wojskowego	4	4	1.080.720	1.081.987
Agencja Rozwoju Przemysłu	20	23	37.820	41.632
ogółem	153	157	66.205.326	62.185.129

Źródło: bilanse spółek lub informacje od organów nadzorujących, obliczenia PGRP.

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa na koniec 2020 r. wynosiła 66.205.326 tys. PLN¹¹³. W stosunku do roku poprzedniego wzrosła ona o 4.020.197 tys. PLN.

¹¹³ Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.

Tab. 8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość majątku netto Skarbu Państwa [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
Minister Aktywów Państwowych	139	142	24.259.697	19.259.041
Minister Finansów	1	1	0	0
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	—	15	—	3.262.398
Minister Infrastruktury	15	—	3.466.677	—
Prezes Rady Ministrów	2	3	4.669.397	2.999.733
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	6	6	2.989	3.161
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	6	7	13.652	7.241
Agencja Mienia Wojskowego	1	1	55.737	61.478
Agencja Rozwoju Przemysłu	70	72	53.339	53.185
Krajowy Zasób Nieruchomości	1	—	17.022	—
ogółem	241	247	32.538.395	25.646.237

Źródło: jak w tab. 8.5.

Wartość majątku netto spółek w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa na koniec 2020 r. wynosiła 32.538.395 tys. PLN. W stosunku do roku poprzedniego uległa ona zwiększeniu o 6.892.158 tys. PLN.

Tab. 8.7. Akcje w spółkach publicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość rynkowa [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
Minister Aktywów Państwowych	18	20	79.315.057	82.929.135
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	2	2	30.978	36.849
ogółem	20	22	79.346.035	82.965.984

Źródło: jak w tab. 8.3.

Zgodnie ze stanem na koniec 2020 r. Skarb Państwa posiadał akcje w 20 spółkach publicznych o łącznej wartości rynkowej 79.346.035 tys. PLN. W stosunku do roku poprzedniego wartość rynkowa akcji spadła o 3.619.949 tys. PLN. Spółki te działają w kluczowych dla gospodarki sektorach i mają ugruntowaną pozycję. Szczegółowy wykaz przedstawiono w załączniku do Rozdziału 8. w tab. 13.4.

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami. Ich mienie jest w całości mieniem państwowym. Z mocy ustaw szczególnych, Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia mienia jednostki na warunkach określonych w ustawach.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z § 20. rozporządzenia w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa¹¹⁴, za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu¹¹⁵, ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

rok	ogółem	prowadzące działalność	w likwidacji	w upadłości
2020	26	16	2	8
2019	30	17	4	9
2018	31	18	4	9
2017	33	18	6	9
2016	37	19	8	10
2015	41	19	9	13
2014	52	20	17	15

Źródło: informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Głównym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie liczby przedsiębiorstw państwowych było wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego po zakończeniu likwidacji, upadłości.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2020 r. zachowały jeszcze:

1. podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: PP Porty Lotnicze oraz Polska Żegluga Morska (nadzorowane przez Ministra Infrastruktury), Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (nadzorowane przez Ministra Klimatu i Środowiska).
2. przywięzienne zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)¹¹⁶.

¹¹⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 884.).

¹¹⁵ Dla jednostek wykazujących w bilansie obok funduszu podstawowego fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu tych funduszy.

¹¹⁶ Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2021 r. poz. 179).

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

organ nadzorujący	prowadzące działalność		w likwidacji	w upadłości	ogółem
	2020 r.	2019 r.	2020 r.		
Minister Aktywów Państwowych	—	1	—	—	—
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	—	1	—	—	—
Minister Infrastruktury	2	1	—	—	2
Minister Sprawiedliwości	10	11	—	2	12
Minister Klimatu i Środowiska	2	—	—	—	2
Minister Środowiska	—	1	—	—	—
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	—	—	—	1	1
Wojewoda Małopolski	2	2	—	—	2
Wojewoda Mazowiecki	—	—	—	2	2
Wojewoda Śląski	—	—	2	1	3
Wojewoda Świętokrzyski	—	—	—	1	1
Wojewoda Wielkopolski	—	—	—	1	1
ogółem	16	17	2	8	26

Źródło: jak w tab. 9.1.

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych „czynnych”

organ nadzorujący	suma funduszy [tys. PLN]			
	założycielskich		własnych	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
Minister Aktywów Państwowych	—	32.999	—	35.502
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	—	7.443	—	4.521
Minister Infrastruktury	393.631	386.188	2.322.982	2.724.409
Minister Sprawiedliwości	26.156	26.156	195.110	182.818
Minister Klimatu i Środowiska	33.143	—	59.045	—
Minister Środowiska	—	144	—	23.967
Wojewoda Małopolski	790	790	1.720	1.737
ogółem	453.720	453.720	2.578.857	2.972.954

Źródło: dane urzędów i bilanse przedsiębiorstw, obliczenia PGRP.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto 0, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

9.2. INSTYTUTY BADAWCZE

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytut posiada osobowość prawną. Instytut tworzy, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego ze względu na planowaną działalność instytutu, złożony po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw nauki. Przy tworzeniu instytutu minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

Na podstawie art. 19. ust. 4. ustawy o instytutach badawczych zysk brutto instytutu z działalności określonej w art. 2. ust. 1-3. oraz zysk netto z działalności określonej w art. 2. ust. 4. przeznaczają się na działalność podstawową instytutu określoną w art. 2. ust. 1. poprzez zwiększenie funduszu rezerwowego, funduszu badań własnych, funduszu nagród oraz zakładowego funduszu świadczeń socjalnych¹¹⁷.

Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych

organ nadzorujący	liczba jednostek	wartość praw majątkowych *	fundusze własne	fundusz statutowy **
		[tys. PLN]		
Minister Cyfryzacji	2	74.648	284.749	74.648
Minister Edukacji i Nauki	2	3.541	6.639	3.541
Minister Aktywów Państwowych	5	162.342	200.276	162.342
Minister Infrastruktury	4	151.892	173.510	192.002
Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu	3	9.314	9.895	9.347
Minister Obrony Narodowej	9	595.433	720.208	609.681
Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej	1	1.831	4.777	1.831
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	12	747.793	923.371	747.793
Minister Rozwoju, Pracy i Technologii	4	133.196	151.417	133.196
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	3	38.047	43.777	38.047
Minister Klimatu i Środowiska	9	336.517	531.472	339.443
Minister Zdrowia	15	-259.195	-197.874	506.558
2020 r. ogółem	69	1.999.359	2.852.217	2.818.429
2019 r. ogółem	71	2.123.425	2.934.815	2.895.397

* Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

** Suma funduszu podstawowego i funduszu z aktualizacji wyceny.

Źródło: bilanse jednostek lub informacje od organów nadzorujących, obliczenia PGRP.

¹¹⁷ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1383, z późn. zm.).

9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych¹¹⁸. Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych.

Na koniec 2020 r. BGK dysponował kapitałem własnym o wartości **21.692 mln PLN** (na koniec 2019 r. kapitał własny wyniósł 18.675mln PLN).

¹¹⁸ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1198). Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPLATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia wyceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

przedmiot umowy	liczba umów		należności [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	59	72	236.677	234.910
sprzedaż przedsiębiorstw	40	43	126.214	125.414
wniesienie do spółki	5	5	13.046	12.840
sprzedaż majątku	2	2	660	641
sprzedaż akcji i udziałów	205	78	1.084.393	1.061.300
ogółem	311	200	1.460.990	1.435.105

Źródło: Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii.

W roku 2020 liczba nie zakończonych rozliczeń z tytułu zawartych umów, wzrosła w wyniku naliczonych kwot gwarancyjnych oraz obciążenia nimi w wymaganym terminie. Łączny wzrost stanu należności w 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego wynika głównie z tytułu naliczonych kwot oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od zobowiązań.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

przedmiot umowy	tytuł należności [tys. PLN]							
	raty kapitałowe		oprocentowanie rat i odsetki		kary umowne, odsetki, zastępstwo procesowe		pozostałe	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
odpłatne korzystanie z mienia	35.245	36.686	88.889	86.253	49.490	50.049	63.053	61.922
sprzedaż przedsiębiorstw	9.228	9.244	36.372	37.514	53.443	52.476	27.171	26.180
wniesienie do spółki	0	0	0	0	13.046	12.840	0	0
sprzedaż majątku	244	244	383	368	3	0	30	29
sprzedaż akcji i udziałów	66.976	69.595	82.914	83.861	872.275	847.585	62.228	60.259
ogółem	111.693	115.769	208.558	207.996	988.257	962.950	152.482	148.390

Źródło: jak w tab. 10.1.

10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW

Minister Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także inne: powstałe z tytułu pożyczek, kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa w ewidencji Ministra Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa

rodzaj należności	wartość [mln PLN]	
	2020 r.	2019 r.
I. należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	148.198,2	143.490,1
1. należności podatkowe	119.064,3	116.720,2
<i>podatki pośrednie</i>	105.144,5	104.243,9
<i>podatek dochodowy od osób prawnych</i>	5.642,1	4.981,5
<i>podatek dochodowy od osób fizycznych</i>	8.275,9	7.490,6
<i>podatek od niektórych instytucji</i>	0,0	2,5
<i>podatki zniesione</i>	1,7	1,8
2. należności niepodatkowe	29.134,0	26.769,9
<i>wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych i spółek Skarbu Państwa</i>	2,1	2,5
<i>cta</i>	204,1	210,0
<i>pozostałe dochody</i>	28.927,8	26.557,4
II. należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	206,2	395,0
III. należności z tytułu pożyczek ze środków budżetu państwa	950,3	1.031,6
1. pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	51,6	110,3
2. pożyczka dla KUKI S. A.	280,9	335,0
3. pożyczki udzielone jednostkom samorządu terytorialnego	617,9	586,3
IV. należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	6.831,6	6.755,4
V. należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa	239,0	230,9
1. z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	228,7	219,2
2. z tytułu gwarancji zagranicznych	10,2	11,7
VI. inne należności	423,0	412,7
ogółem	156.848,4	152.315,8

Źródło: Ministerstwo Finansów – Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.

10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych instytucjach finansowych

organizacja	waluta	udziały opłacone *
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (MBOiR)	USD	** 150.594.099,08
Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (MSR) ***	USD	42.006.738,00
	SDR	5.131.040,00
	EUR	240.000,00
Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych (WAGI)	USD	826.648,00
Międzynarodowa Korporacja Finansowa (IFC)	USD	7.605.000,00
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)	EUR	80.130.000,00
Bank Rozwoju Rady Europy (BRRE)	EUR	16.224.000,00
Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)	EUR	1.120.688.856,64
Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB)	USD	166.400.000,00
Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej (MBWG)	EUR	24.016.053,00

* Kategoria obejmuje jedynie udziały.

** W tym kwota 71.636.018,56 USD opłacona w PLN.

*** Zobowiązania wobec MSR w ramach uzupełnień funduszy tej instytucji obejmują, zarówno udziały jak i darowizny, jednak w tabeli podane są wyłącznie udziały.

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Powyższe zestawienie nie obejmuje nieopłaconych kwot udziałów Polski w międzynarodowych instytucjach finansowych, które byłyby wpłacane na żądanie danej instytucji.

Ponadto Polska wykazuje należność z tytułu udziału w Międzynarodowym Banku Inwestycyjnym w wysokości 29.150.599,17 EUR (należność niepotwierdzona, wynikająca z wpłaty na kapitał statutowy Banku wniesionej przez RP na mocy Porozumienia o utworzeniu Międzynarodowego Banku Inwestycyjnego).

Pozostałe należności Skarbu Państwa to:

1. należności zaległe Skarbu Państwa z tytułu kredytów udzielonych w jednostkach rozliczeniowych – 2.324.245,11 XTR (Kuba),
2. należności Skarbu Państwa na bankowych rachunkach likwidacyjnych – 62.613.315,86 XTR (Kuba),
3. należności zaległe Skarbu Państwa z tytułu kredytów udzielonych w walutach obcych: 109.461.216,57 USD, w tym 17.510.372,96 USD z tytułu kapitału (Sudan) i 28.051.031,40 USD (Mozambik).

Natomiast stan środków na rachunku specjalnym otwartym w Narodowym Banku Polskim do obsługi kredytów z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju (nr rachunku 74 1010 1010 6018 6115 1697 8001), związanym z „Projektem Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły”, wynosił 39.515.635,96 EUR.

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej. Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2020 r. pełnią:

1. majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych,
2. zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m. in. PGL Lasy Państwowe, agencji, funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6. i 7.), jak również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym,
3. prawa udziałowe w spółkach wykorzystywane w polityce rządu i właściwych ministrów dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki,
4. zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym,
5. określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH REALIZOWANE NA PODSTAWIE USTAW

Przepisy ustawowe ustanawiając zadania publiczne określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie. Takie szczególne zadania wykonują:

1. **zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście)** – spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51 % akcji i sumy głosów, utworzone przez ustawę o portach i przystaniach morskich w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową¹¹⁹;
2. **Polska Agencja Inwestycji i Handlu S. A.** – jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która ma za zadanie promować polską gospodarkę, organizować oraz inspirować przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polsce;
3. **Telewizja Polska S. A., Polskie Radio S. A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego**, wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji i realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹²⁰;
4. **PKP Polskie Linie Kolejowe S. A.**, zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym;
5. **Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.**, która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa¹²¹;

¹¹⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. u. z 2020 r. poz. 998, 1086 i 1747).

¹²⁰ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2020 r. poz. 805).

¹²¹ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1135). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy”. Na koniec 2020 r. stan środków na rachunku wynosił 22,8 mln PLN.

6. **Polski Rejestr Statków S. A.**, działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego, prowadzący rejestr statków¹²²;
7. **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S. A.**, do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych nie będących papierami wartościowymi¹²³;
8. **Poczta Polska S. A.**, w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m. in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym¹²⁴;
9. **PP Porty Lotnicze** – przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego¹²⁵;
10. **Agencja Rozwoju Przemysłu S. A.**, wykonująca zadania ustalone m. in. w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m. in.:
 - wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców, między innymi w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej; prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,
 - doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie; wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych; udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,
 - realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;
11. **Bank Gospodarstwa Krajowego**, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy¹²⁶, do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami¹²⁷. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem **Polskiego Funduszu Rozwoju S. A.**), budownictwa

¹²² Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. z 2017 r. poz. 2036).

¹²³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 89, 284, 288 i 568).

¹²⁴ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. z 2019 r. poz. 261 oraz Dz. U. z 2020 r. poz. 284).

¹²⁵ Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze” (Dz. U. z 2017 r. poz. 1902).

¹²⁶ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2020 r. poz. 284).

¹²⁷ BGK obsługuje m. in. Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków zgodnie z art. 196. ust. 5. ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków wyżej wskazanych podmiotów w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

- mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, wspierania eksportu (w tym także jako akcjonariusz KUKI S. A.);
12. **Polska Agencja Prasowa S. A.** – publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa¹²⁸;
 13. **Totalizator Sportowy Sp. z o. o.**, wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych¹²⁹;
 14. **podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi** – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników¹³⁰;
 15. **Aplikacje Krytyczne Sp. z o. o.** – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, powołana do realizacji projektów, których celem jest zapewnienie organom administracji podatkowej, Służby Celnej i kontroli skarbowej, systemów teleinformatycznych wspierających ich działania¹³¹.

11.3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W POLITYCE WŁAŚCICIELSKIEJ

11.3.1. Sektor elektroenergetyczny

W roku 2020 obowiązującym dokumentem strategicznym, dotyczącym bezpieczeństwa elektroenergetycznego państwa była „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” z 2009 r. oraz „Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030” (KPEiK), przekazany Komisji Europejskiej 30 grudnia 2019 r. KPEiK zawiera krajowe założenia i cele, polityki i działania odnoszące się do pięciu wymiarów unii energetycznej, w tym do priorytetowego obszaru bezpieczeństwa energetycznego. Obowiązywała także „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku” (wygasła z końcem 2020 r.) i przyjęty w 2014 r. „Program polskiej energetyki jądrowej”. W 2020 r. kontynuowano prace nad projektem „Polityki energetycznej Polski do 2040 r.”, w ramach których zaimplementowano wnioski z konsultacji publicznych, a także uwzględniono zmiany na rynku energii oraz wpływ pandemii SARS-COV-2, jak również przeanalizowano możliwy wpływ propozycji zwiększenia celów redukcji emisji GHG na poziomie UE na polski system elektroenergetyczny. Ponadto przeprowadzono konsultacje transgraniczne projektu dokumentu z Austrią oraz skonsultowano go w ramach Komitetu Koordynacyjnego ds. Polityki Rozwoju. Prace nad projektem PEP2040 w 2020 r. zmierzały do finalizacji i jego zatwierdzenia na początku 2021 r.

11.3.2. Sektor gazowniczy i paliwowo-naftowy

Sektor paliwowo-naftowy. Strategicznym dokumentem rządowym poświęconym bezpieczeństwu energetycznemu kraju, z zakresu sektora paliwowo-naftowego jest Uchwała Rady Ministrów nr 182/2017 z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Polityki Rządu RP dla infrastruktury logistycznej w sektorze naftowym. Główny cel to określenie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa paliwowego RP. Narzędziami realizacji Polityki są działania legislacyjne, działania podejmowane w ramach wykonywania praw z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa oraz działania względem organów nadzorowanych i podległych.

W 2020 r. jednoosobowa spółka Skarbu Państwa PERN S. A. kontynuowała w ramach realizacji Polityki program inwestycyjny w zakresie rozbudowy infrastruktury magazynowej. Łącznie w

¹²⁸ Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1595).

¹²⁹ Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2094 oraz z 2021 r. poz. 802 i 815).

¹³⁰ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1670 oraz z 2021 r. poz. 2105).

¹³¹ Ustawa z dnia 29 kwietnia 2016 r. o szczególnych zasadach wykonywania niektórych zadań z zakresu informatyzacji w zakresie działań administracji rządowej budżet i finanse publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 186).

2020 r. oddano do eksploatacji 587 tys. m³ nowych powierzchni magazynowych dla ropy naftowej i paliw ciekłych. Większość nowo oddanych magazynów jest przeznaczona do przechowywania ropy naftowej – łącznie 545 tys. m³ (200 tys. m³ w Bazie Gdańsk oraz 345 tys. m³ w Terminalu Naftowym Gdańsk). O 42 tys. m³ zwiększyły się pojemności magazynowe na paliwa ciekłe (32 tys. m³ w Bazie Koluszki oraz 10 tys. m³ w Bazie Boronów). Kontynuowane są prace nad budową nowych zbiorników na paliwa w bazach w Emilianowie, Małaszewiczach, Dębogórze oraz w Rejowcu.

W 2020 r. spółka PERN S. A. kontynuowała również prace nad rozbudową zdolności przesyłowych ropy naftowej i paliw ciekłych. W przypadku rurociągu ropy naftowej Gdańsk-Płock (II nitka rurociągu Pomorskiego) przygotowano dokumentację projektową oraz pozyskiwano konieczne decyzje administracyjne, opracowano raport o oddziaływaniu inwestycji na środowisko oraz złożono wnioski o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W przypadku rurociągu produktów naftowych Boronów-Trzebinia uzyskano komplet decyzji środowiskowych oraz decyzji lokalizacyjnych, a także przeprowadzono postępowanie przetargowe na wybór wykonawcy robót budowlanych. Na wniosek ministra właściwego do spraw energii, Prezes Agencji Rezerw Materiałowych monitoruje proces dostosowania parametrów technicznych magazynów i ich systemów przesyłowych, w których utrzymywane są zapasy interwencyjne ropy naftowej i paliw w Podziemnym Magazynie Ropy i Paliw „Góra” do wymogów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym. Inwestycja została częściowo zawieszona w związku z fuzją PKN ORLEN S. A. i Grupy LOTOS S. A.

Sektor gazowy. Minister właściwy do spraw energii corocznie przygotowuje na podstawie art. 15b. ustawy – Prawo energetyczne Sprawozdanie z wyników monitorowania bezpieczeństwa dostaw paliw gazowych za rok poprzedzający. Przygotowane w Ministerstwie Klimatu i Środowiska Sprawozdanie w sposób kompleksowy opisuje kluczowe wydarzenia, które miały miejsce w sprawozdawczym okresie na rynku gazu, a także agreguje najważniejsze dane dotyczące stanu rozwoju tego rynku oraz bezpieczeństwa paliwowego państwa. Sprawozdania publikowane są w Biuletynie Informacji Publicznej Ministra Klimatu i Środowiska do dnia 31 grudnia każdego roku.

Ocena ryzyka związanego z bezpieczeństwem dostaw gazu ziemnego, Plan działań zapobiegawczych i Plan działań na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. W 2019 r. minister właściwy do spraw energii opracował na poziomie krajowym komplet dokumentów, do których przygotowania zobowiązuje rozporządzenie 2017/1938, tj. krajową Ocenę ryzyka związanego z bezpieczeństwem dostaw gazu ziemnego (dalej: Ocena ryzyka), Plan działań zapobiegawczych i Plan działań na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. W krajowej Ocenie ryzyka zidentyfikowane zostały, w oparciu o zdarzenia przeszłe, jak i możliwe do wystąpienia, najpoważniejsze zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw paliw gazowych do kraju.

Analizy wykonane na potrzeby krajowej Oceny ryzyka wskazały, że stan rozwoju i zdolności techniczne istniejącej infrastruktury krajowej, w przypadku zakłócenia dostaw w największym pojedynczym elemencie tej infrastruktury, pozwolą na pokrycie zapotrzebowania na gaz ziemny odbiorców w kraju w dniu nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na ten gaz. Dokument ten ocenia również zdolność systemu do zaspokojenia zapotrzebowania na gaz w sytuacji awarii pojedynczej największej infrastruktury w systemie (tzw. wskaźnik N-1), który wyniósł w przypadku Polski 118,2 %, co oznacza, że istniejąca infrastruktura nie tylko pozwala na zaspokojenie zapotrzebowania odbiorców na paliwa gazowe w przypadku awarii jej największego pojedynczego elementu, ale co ważniejsze – dysponuje istotnym zapasem w tym zakresie. Ze względu na fakt, że krajowa Ocena ryzyka zawiera dane wrażliwe, nie jest publikowana.

Na podstawie rozporządzenia 2017/1938 opracowany został również Plan działań zapobiegawczych, określający planowane działania, które pozwolą na dalsze zwiększenie elastyczności i odporności systemu gazowego na zakłócenia.

Przyjęto również plan określający podejmowanie działań na wypadek powstania znaczącego zakłócenia na rynku gazu ziemnego. Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej zawiera katalog,

zarówno rynkowych jak i nierynkowych środków, które mają umożliwić utrzymanie dostaw gazu ziemnego do jak największej ilości odbiorców, również w sytuacji ograniczonej dostępności do tego paliwa na rynku krajowym i/lub regionalnym. Plan ten zawiera również czytelne instrukcje dla podmiotów kluczowych dla zapewnienia dostaw gazu ziemnego do odbiorców, w szczególności odbiorców chronionych takich jak gospodarstwa domowe, małe i średnie przedsiębiorstwa czy kluczowe z punktu widzenia podmioty świadczące usługi społeczne.

Ponadto, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego, opracowywane są dokumenty, które stanowią przegląd głównych ryzyk dla bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego do Polski, plan działań, które mają na celu zapobiegać sytuacjom niedoboru paliwa gazowego, jak również plany działań na wypadek wystąpienia sytuacji niedoboru gazu ziemnego na krajowym rynku. Wszystkie te dokumenty zawierają również tzw. rozdziały regionalne, opracowane we współpracy z państwami członkowskimi zakwalifikowanymi przez rozporządzenie 2017/1938 do danej grupy ryzyka.

Celem wspólnej oceny ryzyka jest identyfikacja istotnych czynników ryzyka, które mogłyby spowodować urzeczywistnienie głównego ryzyka międzynarodowego dla bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego, takich jak kłeski żywiołowe, ryzyka technologiczne, handlowe, społeczne, polityczne i inne.

Ze względu na fakt, że dokument zawiera dane wrażliwe stanowiące informacje wrażliwe poszczególnych państw członkowskich, nie jest on publikowany.

Opracowane na podstawie rozporządzenia 2017/1938 wyniki przeprowadzonych symulacji potwierdziły, że pod względem stanu rozwoju i możliwości technicznych istniejąca infrastruktura w regionach pozwala zapewnić nieprzerwane dostawy gazu ziemnego do odbiorców, nawet w przypadku zakłócenia pojedynczego największego elementu infrastruktury regionalnej. W białoruskiej grupie ryzyka za największy element infrastruktury przejęty został punkt wejścia Kondratki na gazociągu Jamał-Europa oraz PMG Incukalns (dla regionu państw bałtyckich, tj. Litwy, Łotwy, Estonii), a w przypadku ukraińskiej grupy ryzyka – punkt połączenia Uzhgorod na granicy ukraińsko-słowackiej.

11.3.3. Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego

Rada Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r. przyjęła Program dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Program obejmuje okres do 2030 r. i prezentuje kierunki rozwoju sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wraz z celami i działaniami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Dokument zawiera cel główny oraz 10 celów szczegółowych wraz z precyzyjnie określonymi działaniami służącymi ich realizacji. Głównym celem Programu jest tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego. Ma on być oparty na kooperacji, wiedzy i innowacjach, przyczyniających się do zapewnienia niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności naszej gospodarki.

Program prezentuje kierunki rozwoju sektora wraz z celami i działaniami niezbędnymi dla ich osiągnięcia. Zastąpić ma poprzedni tego typu dokument, który wygasł z końcem 2015 r. Opisuje zarówno kierunki rozwoju, jak i politykę rządu wobec sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce. W jego przygotowaniu uczestniczyły wszystkie podmioty i instytucje zaangażowane w rozwój tej branży m.in. ministerstwa, parlamentarzyści, strona społeczna i przedsiębiorcy.

Dokument składa się z dwóch części. Pierwsza, to część diagnostyczna i analityczna. Druga, to część wykonawcza zawierająca cele szczegółowe i opisująca działania w ramach realizacji Programu.

Do oceny postępu procesu restrukturyzacji sektora oraz poszczególnych spółek węglowych został powołany przez Ministra Energii Komitet Sterujący do spraw Górnictwa. Do zadań Komitetu należy również zapewnienie precyzyjnego i jednoznacznego sformułowania mierników i wskaźników realizacji celów określonych w Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz częstotliwości ich pomiaru dla poszczególnych spółek węglowych. Ponadto, do zadań Komitetu należy zapewnienie zgodności programu z dokumentami; do których program się odwołuje (na przykład

strategie spółek), a także określenie odpowiedzialnych za weryfikację tej zgodności. Poza tym zespół ma wskazywać zagrożenia i przedkładać ministrowi właściwemu do spraw energii propozycje działań kierunkowych oraz rekomendacji, mających na celu wspieranie procesu restrukturyzacji i jego korektę w zależności od uwarunkowań rynkowych, a także w sytuacji występowania zagrożeń.

W dniu 25 września 2020 roku w Katowicach Międzyzwiązkowy Komitet Protestacyjno-Strajkowy oraz delegacja rządowa podpisały porozumienia w sprawie zasad i tempa transformacji górnictwa. Porozumienie przewidywało, że wypracowana zostanie Umowa Społeczna regulująca funkcjonowanie sektora górnictwa węgla kamiennego. Porozumienie określa datę graniczną transformacji górnictwa. Ostatnia kopalnia ma pracować do 2049 roku.

Dnia 30 maja 2018 r. Rada Ministrów przyjęła Program dla sektora górnictwa węgla brunatnego w Polsce, przedłożony przez Ministra Energii jako ministra właściwego do spraw gospodarki kopalin. Program dla sektora górnictwa węgla brunatnego w Polsce jest mapą drogową dla rozwoju inwestycji w tym obszarze, opartą na analizie wyzwań jakie stoją przed polskim rządem i branżą górniczą.

Celem głównym wyżej wymienionego dokumentu jest stworzenie warunków sprzyjających wytwarzaniu energii elektrycznej z węgla brunatnego w oparciu o innowacyjne i efektywne technologie, w tym również przez wykorzystanie węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki. W praktyce chodzi o zbudowanie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla brunatnego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach. Mając na uwadze realizację celu głównego zdefiniowane zostały następujące cele szczegółowe wraz z działaniami dla ich osiągnięcia:

1. określenie zapotrzebowania na węgiel brunatny,
2. zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla brunatnego,
3. zapewnienie ram formalno-prawnych mających na celu modernizację jednostek wytwórczych dla zagospodarowania nowych złóż lub budowę nowych kompleksów energetycznych,
4. zagospodarowanie złóż węgla brunatnego w sposób społecznie odpowiedzialny i przy wsparciu władz lokalnych, wojewódzkich i ogólnokrajowych,
5. podejmowanie długofalowych działań na rzecz poprawy konkurencyjności sektora węgla brunatnego.

Program dla sektora górnictwa węgla brunatnego, pomimo iż przedstawiał trzy scenariusze, najbardziej skupiał się na tym perspektywicznym - zakładając otwieranie nowych złóż, tj. Złoczew i Ościstowo, a w dalszej kolejności Gubin.

Aktualnie rozpoczęto prace nad utworzeniem Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego - podmiotu ze 100 % udziałem Skarbu Państwa i to od niego będzie zależała decyzja o ewentualnym uruchomieniu wydobywania z nowych złóż węgla brunatnego. W związku z powyższym istnieje realna perspektywa konieczności skorygowania i uaktualnienia Programu dla sektora górnictwa węgla brunatnego.

Monitoring Programu miał się odbyć poprzez weryfikację cyklicznych raportów sporządzonych przez Komitet Sterujący do spraw Górnictwa Węgla Brunatnego powołany przez Ministra Energii do realizacji zadań określonych w Programie. Ze względu na pandemię, w ostatnim roku, nie odbyło się stacjonarne posiedzenie Komitetu. Komitet działał w trybie obiegowym i przyjął m.in. wskaźniki do monitorowania realizacji celów Programu dla sektora górnictwa węgla brunatnego w Polsce.

11.4. SZCZEGÓLNE ZASADY PRYWATYZACJI I RESTRUKTURYZACJI SPÓŁEK

Polskie Koleje Państwowe S. A., działają w oparciu o przepisy ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego Polskie Koleje Państwowe (ustawa o PKP)¹³².

Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należą:

1. realizacja procesów restrukturyzacji,
2. gospodarowanie mieniem, w szczególności poprzez wnoszenie do spółek, sprzedaż, oddawanie do nieodpłatnego korzystania, a także zbywanie mienia zbędnego, w tym zasobów mieszkaniowych,
3. koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP.

Należące do Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych akcje lub udziały spółek, o których mowa w art. 14 i 19 ustawy o PKP, mogą być zbywane przez ministra właściwego do spraw transportu lub PKP S. A. na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez tego ministra. Zbyciu nie podlegają akcje spółki PKP PLK S.A. i PKP S. A. Jednocześnie ustawa o PKP stanowi, że akcje PKP PLK S. A., będące własnością spółki PKP S. A., mogą być zbyte wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. Przychody PKP ze sprzedaży akcji i udziałów przeznaczane są zgodnie z art. 20d ust. 2 ustawy o PKP.

W ramach restrukturyzacji majątku PKP S. A. planuje się kontynuację wnoszenia do spółek zależnych wkładów niepieniężnych, na które składają się nieruchomości gruntowe wraz z posadowionymi budynkami, budowlami i urządzeniami. Równocześnie nie planuje się żadnych decyzji prywatyzacyjnych dotyczących spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Również w przypadku restrukturyzacji majątku PKP PLK S. A. planuje się wnoszenie do spółek zależnych wkładów niepieniężnych, na które składać się będą nieruchomości gruntowe wraz z posadowionymi budynkami i budowlami. Ponadto PKP S. A. uczestniczy w rządowym Programie Mieszkanie Plus poprzez wnoszenie swych nieruchomości do spółek celowych w celu dalszego zagospodarowania pod budownictwo wielorodzinne. Nieruchomości PKP S. A. mogą być także, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości, zbywane w trybie bezprzetargowym według ceny rynkowej na rzecz Skarbu Państwa w celu włączenia do Krajowego Zasobu Nieruchomości.

Akcje **Krajowej Spółki Cukrowej S. A. z siedzibą w Toruniu** (dalej „KSC”) nie podlegające nieodpłatnemu udostępnieniu dla uprawnionych pracowników i plantatorów mogą zostać zbyte przez Skarb Państwa wyłącznie plantatorom buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji z KSC oraz pracownikom spółki¹³³.

11.5. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA

Na mocy art. 25 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹³⁴, został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa

¹³² Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”. PKP S. A., utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udziały spółek utworzonych przez PKP S. A., z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S. A., mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S. A., PLK S. A. lub Skarbu Państwa.

¹³³ Ustawa z dnia 20 listopada 1996 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz. U. z 1996 r. nr 152 poz. 724).

¹³⁴ Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2021 r. poz. 442).

kredytów¹³⁵. Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra finansów, w imieniu Skarbu Państwa, wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w zasobie majątkowym Skarbu Państwa przeznaczonym na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa znajdowały się akcje i udziały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

nazwa podmiotu	liczba akcji i udziałów
Centrum Techniki Okrętowej S. A. z siedzibą w Gdańsku	1.240.000
Chłodnia Szczecińska Sp. z o. o. z siedzibą w Szczecinie	7.440
Lubinex Sp. z o. o. z siedzibą w Lubinie	16.168
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S. A. z siedzibą w Warszawie	321.843
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S. A. z siedzibą w Gdańsku	53.070
Centrala Farmaceutyczna Cefarm S. A. (w miejsce 100.800 udziałów Przemysłowego Instytutu Maszyn Budowlanych Sp. z o. o. z siedzibą w Kobylce)	916.811
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S. A. z siedzibą w Broniszach	6.171
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S. A. z siedzibą w Warszawie	627.900
WELUX S. A. z siedzibą w Katowicach	110.106
Zakłady Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S. A. z siedzibą w Łodzi	40.586
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S. A. z siedzibą w Niedzicy	230.785

Źródło: Ministerstwo Finansów – Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2020 r. przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.

Środki pochodzące ze zbycia tych papierów wartościowych, a także z opłat prowizyjnych od udzielonych gwarancji i poręczeń, wpływają na utworzony (na podstawie art. 30. uopig) rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa.

W roku 2020 nie było konieczności wydatkowania środków tego rachunku na cele związane z obsługą gwarancji i poręczeń. W związku z powyższym całość środków, które zasiliły rachunek w 2020 r., tj. 18.918.877 PLN, przeznaczono na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, tak jak to miało miejsce w latach poprzednich. Łącznie, na przestrzeni siedmiu lat, przekazano na ten cel z powyższego rachunku środki w wysokości 1.217.173.261 PLN.

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

tytuł zobowiązania	wartość zobowiązania [mln PLN]			
	2020 r.	2019 r.	2018 r.	2017 r.
poręczenia i gwarancje krajowe	198.278,8	11.355,7	11.692,5	26.301,2
gwarancje zagraniczne	104.596,2	100.015,6	97.106,2	90.577,3
* ogółem	302.875,0	111.371,3	108.798,7	116.878,5

* Łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy lub emitenci nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów lub obligacji.

Źródło: jak w tab. 11.1.

¹³⁵ O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Potencjalne niewymagalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosiły 302.875.056.817 PLN, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2019 o 171,9 %. Tak duży wzrost wynikał z objęcia w 2020 r. gwarancjami Skarbu Państwa zobowiązań BGK wynikających z obligacji wyemitowanych na rzecz Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 oraz zobowiązania Polskiego Funduszu Rozwoju S. A. wynikające z obligacji wyemitowanych na realizację programów rządowych „Tarcza finansowa”.

11.6. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW

W przypadku zbycia akcji Skarbu Państwa na zasadach ogólnych, uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15 % akcji objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. W spółkach, w których proces udostępnienia rozpoczął się przed 31 grudnia 2016 r., akcje na rzecz uprawnionych pracowników, w imieniu Skarbu Państwa, zbywa właściwy minister wykonujący prawa z akcji w danej spółce, a w przypadku akcji na rzecz uprawnionych rolników czy rybaków – minister właściwy do spraw rolnictwa, do spraw rozwoju wsi i do spraw rybołówstwa.

Natomiast w spółkach, gdzie zbycie akcji na zasadach ogólnych nastąpiło po 1 stycznia 2017 r., uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom akcje zbywa minister właściwy do spraw gospodarki.

We wszystkich spółkach, gdzie proces nieodpłatnego udostępniania akcji był realizowany, prawo do nieodpłatnego zbycia wygasło. W roku 2020 nie były zawierane umowy ze spadkobiercami osób uprawnionych.

Od dnia 29 lutego 2020 r. kompetencje w zakresie akcji pracowniczych, zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 284) wykonuje Ministerstwo Aktywów Państwowych.

11.7. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji

tytuł przychodu	wartość planowana [tys. PLN]		wartość uzyskana [tys. PLN]	
	2020 r.	2019 r.	2020 r.	2019 r.
prywatyzacja pośrednia	120	182	1.361	3.943
prywatyzacja bezpośrednia	2.712	4.818	1.915	5.566
pozostałe przychody	0	0	0	55
ogółem	2.832	5.000	3.276	9.564

Źródło: Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii.

11.8. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ

11.8.1. Fundusz Reprywatyzacji

Państwowy fundusz celowy utworzony na podstawie art. 56. ust. 1. ustawy o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników¹³⁶. Na rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5 % akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji, dochody z tytułu posiadania akcji, przychody z tytułu zbycia tych akcji, odsetki od udzielonych pożyczek oraz odsetki od środków zgromadzonych na rachunku Funduszu.

Przychody Funduszu w 2020 r. zostały zrealizowane w kwocie 76.466 tys. PLN. Kwotę tę w większości stanowiły odsetki od środków zgromadzonych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji, odsetki od udzielonych pożyczek (49.341 tys. PLN) oraz niezaplanowane w ustawie budżetowej środki z prywatyzacji. Ze środków Funduszu zrealizowano koszty w wysokości 980.485 tys. PLN, z czego 900.000 tys. PLN stanowiły wydatki na zakup i objęcie akcji.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniosło **2.666.319 tys. PLN** (na koniec 2019 r. – 3.357.363 tys. PLN).

11.8.2. Fundusz Rekompensacyjny

Fundusz utworzony na podstawie art. 16. ust. 1. ustawy o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej¹³⁷.

Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego¹³⁸, wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400.000 ha oraz wpływy z tytułu odpłatnego korzystania z mienia Zasobu oraz odsetki bankowe.

Przychody Funduszu w 2020 r. wyniosły 136.566 tys. PLN. Były to głównie wpłaty Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa środków ze sprzedaży nieruchomości oraz dzierżawy mienia pochodzącego z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (108.350 tys. PLN). Natomiast koszty realizacji zadań ze środków Funduszu wyniosły 127.302 tys. PLN, w tym wypłaty rekompensat w kwocie 98.692 tys. PLN.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Rekompensacyjnego na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniosło **884.535 tys. PLN** (na koniec 2019 r. – 846.169 tys. PLN).

¹³⁶ Do 31 grudnia 2016 r. art. 56. ust. 1. pkt 1. ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 981).

¹³⁷ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097). Dla zasadniczej grupy właścicieli ostateczny termin składania wniosków o stwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r.

¹³⁸ Prawo do rekompensaty może być także zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet:

- a) ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa,
- b) ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa,
- c) opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali,
- d) opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa.

11.9. ZADŁUŻENIE SKARBPA PAŃSTWA

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

kryterium miejsca emisji	wartość nominalna zadłużenia [mln PLN]	
	2020 r.	2019 r.
zadłużenie krajowe	831.455,0	716.453,5
zadłużenie zagraniczne	266.025,1	256.884,7
ogółem	1.097.480,0	973.338,2
kurs przyjęty do obliczeń EUR/PLN	4,6148	4,2585
kurs przyjęty do obliczeń USD/PLN	3,7584	3,7977

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

kryterium rezydenta	wartość nominalna zadłużenia [mln PLN]	
	2020 r.	2019 r.
zadłużenie krajowe	724.471,5	581.160,4
zadłużenie zagraniczne	373.008,5	392.177,8
ogółem	1.097.480,0	973.338,2

Źródło: jak w tab. 11.4.

Tab. 11.6. Zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych

nazwa instytucji	wartość zobowiązań [mln EUR]	
	2020 r.	2019 r.
Europejski Bank Inwestycyjny	7.190,84	8.108,11
Bank Rozwoju Rady Europy	226,96	211,75
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju	6.260,81	6.512,34
Pożyczka z Instrumentu SURE (UE)*	1.000,00	—

* Jak poniżej.

Źródło: jak w tab. 11.4.

Instrument SURE. 30 czerwca 2020 r. Polska podpisała umowę gwarancyjną na potrzeby Instrumentu SURE (Europejski instrument tymczasowego wsparcia w celu zmniejszenia zagrożeń związanych z bezrobociem w sytuacji nadzwyczajnej, jaka wystąpiła w związku z pandemią COVID-19). Tym samym zobowiązała się w sposób bezwarunkowy i nieodwołalny do przekazania na wniosek KE do 100 % swojego wkładu, którego całkowita wysokość określona w umowie gwarancyjnej wynosi 930.103.250 EUR.

Zobowiązania danego państwa członkowskiego, wynikające z umowy, są ograniczone do wielkości wkładu. Wezwanie do uruchomienia gwarancji na podstawie umowy może zostać skierowane przez Komisję, jeżeli UE nie otrzyma od jakiegokolwiek państwa członkowskiego, korzystającego z pożyczki z Instrumentu SURE, kwoty płatności (kapitału lub odsetek) w formie i

terminie wymagalności określonym w umowie pożyczki lub zostanie powiadomiona przez takie państwo członkowskie, że takie państwo członkowskie nie dokona lub nie będzie w stanie dokonać płatności. W takim przypadku Polska byłaby zobowiązana do solidarnego udziału w spłacie danej raty lub odsetek według klucza opartego o udział w DNB UE, maksymalnie do kwoty 930.103.250 EUR.

15 października 2020 r. została podpisana pomiędzy Polską a UE umowa pożyczki z Instrumentu SURE. Maksymalna kwota pożyczki udostępniona Polsce wynosi 11.236.693.087 EUR. Pierwsza rata została wypłacona 27 października 2020 r. w kwocie 1 mld EUR (wpływ wraz z premią – 1.022.178.000 EUR).

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze składników mienia Skarbu Państwa

składniki *	wartość [mIn PLN]	
	2020 r.	2019 r.
zabytki	bez wyceny	bez wyceny
zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
grunty	431.118	415.588
budynki, budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez tych, którymi gospodarują starostowie)	196.523	208.720
drogi, mosty i wiadukty **	183.556	186.076
melioracje ***	b. d.	b. d.
środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	57.418	46.225
wartości niematerialne i prawne	624	652
maszyny i urządzenia techniczne	8.532	7.586
środki transportu	13.700	13.189
inne środki trwałe	4.342	3.590
należności długoterminowe	2.762	3.375
akcje i udziały	178.090	170.736
inne aktywa długoterminowe	4	6
rozliczenia długoterminowe	16	13
mienie zlikwidowanych jednostek	37	40
zapasy	37.030	33.478
rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	6.901	5.066
należności i roszczenia krótkoterminowe	53.815	41.460
środki pieniężne	84.306	45.689
krótkoterminowe papiery wartościowe	110	83
rozliczenia międzyokresowe	14.091	14.525
należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	156.848	152.316

* Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa.

** Obejmuje także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.

*** Wartość nie ujmowana w bilansach jednostek.

Źródło: jak w niniejszym sprawozdaniu, obliczenia PGRP.

Tab. 12.2. Wartość praw majątkowych z tytułu wkładu Skarbu Państwa

podmiot	wartość * [mln PLN]	
	2020 r.	2019 r.
agencje wykonawcze	11.184	9.769
instytucje gospodarki budżetowej	893	911
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	703	1.135
instytucje kultury	2.306	2.152
samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	857	885
uczelnie publiczne	42.923	41.432
agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	41.732	43.143
jednostki ubezpieczeń społecznych	69.358	59.384
w tym Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	17.727	4.208
przedsiębiorstwa państwowe	2.579	2.973
instytuty badawcze	1.999	2.124
parki narodowe	9.429	9.425
Polska Akademia Nauk	1.123	1.197
Bank Gospodarstwa Krajowego	21.692	18.675

* Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie wskazane w częściach szczegółowych, przedstawiono w załączniku (tab. 13.3.).

Źródło: jak w tab. 12.1.

Przyjęte zasady wyceny oraz zastosowane metody oszacowania, a także brak możliwości wyceny w przypadku niektórych składników powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4.

Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na grupy rejestrowe

województwo	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	PGL Lasy Państwowe	w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	Agencja Mienia Wojskowego	pozostałe grunty Skarbu Państwa	grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym			
							osób fizycznych	państwo- wych osób prawnych	spółdzielni mieszka- niowych	pozostałych osób
[ha]										
dolnośląskie	184.568	586.377	14.347	17.545	1.077	14.059	2.996	21.999	28	22.140
kujawsko-pomorskie	78.157	379.817	16.330	36.162	252	24.985	1.839	5.477	17	9.147
lubelskie	34.857	338.605	11.175	21.104	178	13.528	1.052	21.047	13	4.721
lubuskie	88.230	672.866	7.454	14.050	169	13.321	727	14.718	6	3.206
łódzkie	14.001	247.537	6.326	31.887	689	12.054	1.194	5.628	21	5.652
małopolskie	10.068	185.032	30.673	45.119	180	12.902	1.160	10.627	32	12.594
mazowieckie	23.142	434.978	35.182	38.239	766	30.063	1.798	33.157	34	10.635
opolskie	64.414	246.594	4.913	3.897	71	11.361	984	4.162	5	7.253
podkarpackie	24.600	502.775	19.661	15.410	238	15.102	1.165	46.804	31	7.546
podlaskie	29.214	395.107	13.952	23.499	59	13.180	1.405	49.834	2	8.588
pomorskie	83.841	616.408	29.451	27.660	1.272	24.288	810	32.272	14	9.055
śląskie	30.998	320.491	12.444	30.557	23	12.795	3.644	11.065	239	20.543
świętokrzyskie	5.579	165.014	3.917	25.769	10	5.057	604	3.458	22	3.841
warmińsko-mazurskie	143.836	756.587	31.501	9.190	292	114.956	1.533	8.258	14	4.375
wielkopolskie	174.868	703.826	19.539	62.546	287	11.948	2.777	14.706	17	15.988
zachodniopomorskie	266.537	847.455	50.498	38.344	939	49.138	1.382	25.337	30	6.252

Źródło: powiatowe ośrodki geodezyjne – zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 01.01.2021 r., obliczenia PGRP.

Tab. 13.2. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na rodzaje użytków

województwo	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	grunty pod wodami	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	ogółem	udział gruntów Skarbu Państwa w powierzchni województwa
	[ha]							[%]
dolnośląskie	209.535	587.463	16.904	19.971	16.062	15.201	865.136	43,43
kujawsko-pomorskie	85.194	381.154	6.305	17.960	43.864	17.706	552.183	30,78
lubelskie	45.064	351.560	4.492	15.199	15.971	13.994	446.280	17,77
lubuskie	104.043	656.186	3.560	10.652	23.246	17.060	814.747	58,33
łódzkie	26.644	256.819	7.822	16.295	10.940	6.469	324.989	17,84
małopolskie	22.592	235.909	8.740	14.120	18.274	8.751	308.387	20,31
mazowieckie	46.254	470.118	11.518	28.532	39.409	12.163	607.994	17,10
opolskie	72.781	241.943	5.504	8.200	12.217	3.009	343.654	36,62
podkarpackie	43.793	544.855	4.696	11.483	18.890	9.615	633.332	35,49
podlaskie	38.570	427.549	2.452	13.401	26.834	26.034	534.840	26,50
pomorskie	101.924	605.403	5.915	15.286	70.817	25.726	825.071	45,06
śląskie	48.230	324.006	21.490	25.165	16.577	7.331	442.799	35,95
świętokrzyskie	12.066	182.188	3.863	7.354	5.247	2.553	213.271	18,21
warmińsko-mazurskie	162.770	723.319	3.030	13.047	138.177	30.199	1.070.542	44,28
wielkopolskie	209.697	697.421	8.387	30.197	38.874	21.926	1.006.502	33,81
zachodniopomorskie	261.495	819.871	9.358	15.473	118.615	61.100	1.285.912	56,16

Źródło: jak w tab. 13.1.

13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6. I 7.

Tab. 13.3. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych

składniki	urzędy i instytucje centralne *	urzędy i instytucje wojewódzkie	Zasób WRSP	AMW	ARM	PGL Lasy Państwowe	ogółem **
	[tys. PLN]						
grunty	54.427.096	854.176	5.203.491	776.868	43.603	249.026	61.554.261
budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	192.888.593	2.634.083	348.362	2.571.231	90.224	6.777.671	205.310.164
wartości niematerialne i prawne	592.929	14.471	275	1.866	6.353	8.569	624.463
maszyny i urządzenia techniczne	8.044.512	269.499	6.159	8.926	29.856	173.112	8.532.064
środki transportu	12.918.278	674.062	363	1.777	3.606	101.989	13.700.075
inne środki trwałe	4.126.259	165.997	394	439	8.391	40.445	4.341.925
środki trwałe w budowie	53.056.875	168.832	16.350	59.404	1.987	247.309	53.550.757
środki przekazane na poczet inwestycji	3.867.659	0	0	0	44	28	3.867.731
należności długoterminowe	2.706.611	53.134	999	195	0	1.119	2.762.058
akcje i udziały	140.280.371	0	928.791	1.014.002	0	32.428	142.255.592
inne aktywa długoterminowe	384	151	0	0	0	3.025	3.560
rozliczenia długoterminowe	0	0	45	9.617	356	6.373	16.391
mienie zlikwidowanych jednostek	36.085	1.295	0	—	—	—	37.380
zapasy	29.583.167	167.277	57.957	31.661	6.911.107	278.510	37.029.679
należności i roszczenia	46.260.937	2.856.105	3.896.073	103.379	156.621	541.948	53.815.063
środki pieniężne	75.149.853	243.705	392.341	156.145	4.949.082	3.414.749	84.305.912
krótkoterminowe papiery wartościowe	109.983	0	0	—	0	—	109.983
rozliczenia międzyokresowe	14.045.905	4.147	12	4.765	142	35.762	14.090.738
suma bilansowa 2020 r. **	639.755.411	8.106.971	10.851.612	4.750.274	12.201.373	12.003.534	
suma bilansowa 2019 r. **	572.189.9862	7.852.225	11.424.811	4.901.720	7.961.758	11.611.212	

* Bez placówek zagranicznych.

** Liczby w kolumnach mogą nie sumować się z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

Źródło: bilanse łączne dysponentów części budżetu i bilanse agencji, obliczenia PGRP.

13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.

Tab. 13.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

podmiot	liczba akcji	udział	wartość rynkowa *
		[%]	[tys. PLN]
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S. A.	4.153.706.157	71,88	23.019.840
Polski Holding Nieruchomości S. A.	36.842.988	72,17	418.168
PGE Polska Grupa Energetyczna S. A.	1.072.984.098	57,39	6.974.397
Jastrzębska Spółka Węglowa S. A.	64.387.333	54,84	1.670.851
Grupa LOTOS S. A.	98.329.515	53,19	4.075.758
ENEA S. A.	227.357.768	51,50	1.485.783
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S. A.	14.688.470	35,00	671.263
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S. A.	295.217.300	34,19	9.553.232
GRUPA AZOTY S. A.	32.734.509	33,00	898.562
KGHM Polska Miedź S. A.	63.589.900	31,79	11.636.952
TAURON Polska Energia S. A.	526.848.384	30,06	1.434.081
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S. A.	367.918.980	29,43	10.566.633
Polski Koncern Naftowy ORLEN S. A.	117.710.196	27,52	6.794.233
BOŚ S. A.	5.148.000	5,54	30.888
RUCH CHORZÓW S. A.	2.981.479	5,45	566
GRUPA AZOTY Zakłady Chemiczne „POLICE” S. A.	9.273.078	7,47	113.132
Elektrociepłownia BĘDZIN S. A.	157.466	5,00	1.606
MBANK S. A.	500	0,001	90
REGNON S. A. w restrukturyzacji	29	0,0006	0
GRUPA AZOTY Zakłady Azotowe „PUŁAWY” S. A.	1	0,00001	0

* Według kursu z dnia 30 grudnia 2020 r.

Źródło: informacje organów nadzorujących, obliczenia PGRP.

Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

podmiot*	wartość nominalna akcji i udziałów	kapitał własny	wynik finansowy netto za 2020 r.
	[tys. PLN]		
PKP S. A.	10.150.716	12.591.989	57.865
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S. A.	9.605.473	16.116.777	1.170.183
Agencja Rozwoju Przemysłu S. A.	6.201.329	7.707.541	798.119
Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S. A.	3.771.991	7.721.387	324.052
Polska Grupa Lotnicza S. A.	2.597.603	2.201.980	-404.495
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o. o.	1.723.494	1.774.614	-154.291
PERN S. A.	1.235.978	4.158.114	407.159
POCZTA POLSKA S. A.	774.140	1.055.845	-118.962
Exatel S. A.	576.855	467.375	1.422
„WĘGŁOKOKS” S. A.	558.819	1.551.699	-256.052
AMW REWITA Sp. z o. o.	534.072	370.292	438
AMW TBS „KWATERA” Sp. z o. o.	525.460	624.702	-9.501
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o. o.	342.704	34.029	-1.787
Telewizja Polska S. A.	286.597	735.639	198.326
Totalizator Sportowy Sp. z o. o.	279.142	1.155.505	191.674
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S. A.	225.838	297.760	6.229
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S. A.	276.788	934.429	-14.464
Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o. o.	160.000	236.896	-49.436
Elewarr Sp. z o. o.	143.011	141.670	1.677
Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S. A.	130.650	882.560	77.224
Polska Agencja Inwestycji i Handlu S. A.	81.382	67.250	-13.600
Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o. o.	101.122	261.680	9.422
Regionalny Fundusz Gospodarczy S. A.	91.387	106.161	169
DANKO Hodowla Roślin Sp. z o. o.	74.655	221.819	2.643
Fundusz Rozwoju Spółek S. A.	62.367	393.233	540
H.CEGIELSKI – POZNAŃ S. A.	59.300	-16.517	-21.932
Centrala Farmaceutyczna „CEFARM” S. A.	55.400	79.220	3.569
Polska Agencja Prasowa S. A. w Warszawie	52.704	71.974	-4.718
Uzdrowisko Krynica-Żegiestów S. A.	51.680	51.270	-1.585
AMW SINEVIA Sp. z o. o.	51.347	74.573	3.321
Małopolska Hodowla Roślin – HBP Sp. z o. o.	50.182	98.742	1.631
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Żąbkowickim Sp. z o. o.	47.095	89.447	449
Polska Żegluga Bałtycka S. A.	40.497	46.711	12.022
Specjalistyczne Centrum Medyczne S. A.	36.800	160.844	49
Siarkopol Tarnobrzeg Sp. z o. o.	35.000	285.240	6.108
Stadnina Koni „Iwno” Sp. z o. o.	32.710	48.728	136
Fabryka Przewodów Energetycznych S. A.	26.800	25.719	-2.068
Pomorsko-Mazurska Hodowla Ziemiaka Sp. z o. o.	22.287	55.155	3.795
„Uzdrowisko Rabka” S. A.	21.300	19.830	-1.661
Kopalnia Soli „Wieliczka” S. A.	21.000	133.415	-42.949

PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o. o.	53.205	76.505	-2.226
Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o. o.	17.508	49.739	2.196
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o. o.	17.309	106.664	3.669
Polskie Radio S. A.	16.366	177.695	16.124
Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o. o.	16.153	74.320	1.871
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S. A.	16.000	51.999	278
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S. A.	16.000	30.986	2.492
Centrum Techniki Okrętowej S. A.	15.500	33.939	697
OHZ OSIĘCINY Sp. z o. o.	15.158	58.267	4.492
Polskie Ratownictwo Okrętowe Sp. z o. o.	15.000	17.377	-459
Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o. o.	14.545	94.252	3.016
Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice Sp. z o. o.	14.379	34.343	1.243
Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o. o.	13.526	39.649	757
Hodowla Zarodowa Zwierząt "Żołędnica" Sp. z o. o.	13.074	52.424	3.748
Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o. o.	12.356	48.923	280
PL.2012+ Sp. z o. o.	12.000	42.623	-6.003
AMW INVEST Sp. z o. o.	16.257	11.153	-90
Stadnina Koni „Pępowo” Sp. z o. o.	10.929	51.230	5.289
SKLEJKA ORZECHOWO S. A.	10.500	11.002	-2.924
Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol Sp. z o. o.	9.546	35.488	655
Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o. o.	9.510	32.482	735
Kwiaciarski Zakład Doświadczalny Instytutu Ogrodnictwa Nowy Dwór Sp. z o. o.	15.415	2.859	-3.470
Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o. o. Chodeczek	9.168	20.454	655
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej POLONUS w Warszawie S. A.	9.000	8.633	-1.689
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o. o.	9.000	3.723	602
Stadnina Koni Liski Sp. z o. o.	14.207	11.091	1.092
Polski Rejestr Statków S. A.	8.000	23.684	8.163
Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o. o.	7.927	42.089	2.052
Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o.	7.923	34.785	291
Stado Ogierów „Starogard Gdański” Sp. z o. o.	7.621	9.469	-771
Mścice Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o.	7.535	17.477	1.336
Stadnina Koni Nowielice Sp. z o. o.	7.300	12.785	295
Stadnina Koni Prudnik Sp. z o. o.	8.141	26.752	520
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S. A.	7.000	92.194	9.073
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej COBRABID Sp. z o. o.	6.900	1.334	-1.364
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” Sp. z o. o.	6.753	19.742	123
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” Sp. z o. o.	6.500	22.768	571
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o. o.	6.300	13.490	-2.256
OHZ Sp. z o. o. Głogówek	6.224	20.107	235
Stadnina Koni „Racot” Sp. z o. o.	13.192	20.476	895
Stadnina Koni „Krasne” Sp. z o. o.	5.937	6.157	-21
Centrum Logistyczne Gryf Sp. z o. o.	5.650	11.807	751
Zakłady Ceramiczne „BOLESŁAWIEC” w Bolesławcu Sp. z o. o.	6.502	17.561	-1.683
Stado Ogierów w Łącku Sp. z o. o.	10.543	8.729	147
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S. A.	5.123	6.653	264

Aplikacje Krytyczne Sp. z o. o.	5.000	5.576	-1.280
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim S. A.	4.830	-457	-2.342
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o. o.	4.800	14.267	7.838
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o. o.	4.796	29.976	173
Stadnina Koni Michałów Sp. z o. o.	4.733	39.105	-934
Wojskowe Zakłady Kartograficzne Sp. z o. o. w Warszawie	4.200	5.065	-2.084
Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o. o.	3.913	18.387	-3.531
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o. o.	3.700	19.232	1.480
Przedsiębiorstwo Przewozu Towarów Powszechnej Komunikacji Samochodowej S. A.	3.600	6.064	871
Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o.	3.501	8.069	134
Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębołęka Sp. z o. o.	2.813	12.030	110
Radio Kraków S. A.	2.753	4.410	1.355
Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o. o.	2.500	4.193	220
Zakłady Artykułów Technicznych „ARTECH” Sp. z o. o.	2.000	6.140	1.498
Techfilm Spółka z o. o.	1.800	952	-1.308
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o. o.	1.400	2.028	-377
Radio Wrocław S. A.	1.329	10.458	218
Radio Lublin S. A.	1.217	8.314	1.353
Radio Gdańsk S. A.	1.202	11.707	575
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o. o.	1.000	-230	-1.096
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowie Wielkopolskim Sp. z o. o.	1.000	-2.719	46
Radio Katowice S. A.	951	14.110	1.621
Radio Łódź S. A.	942	4.640	830
Polskie Radio RDC S. A.	900	7.446	1.042
Polskie Radio Szczecin S. A.	866	17.240	1.080
Radio Kielce S. A.	823	10.015	427
Radio Poznań S. A.	822	7.943	3.199
Radio Białystok S. A.	783	6.810	791
Radio Olsztyn S. A.	713	7.623	1.970
Radio PiK S. A.	704	10.969	278
Polskie Radio Rzeszów S. A.	693	11.780	377
Radio Koszalin S. A.	634	6.917	150
Radio Opole S. A.	624	12.688	1.308
Przedsiębiorstwo Budowy Tras Komunikacyjnych TRAKT w Szczecinie Sp. z o. o.	600	492	105
Radio Zachód S. A.	583	9.496	809
Zarządca Rozliczeń S. A.	500	500	0
Chłodnia „MORS-WOLA” Sp. z o. o.	400	1.499	149
Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu Sp. z o. o.	145	71	-260
Zakład Budowlano-Drogowy BIESZCZADY Sp. z o. o.	95	1.450	995
„WIDAWA” Sp. z o. o.	50	7.852	144
Holding KW Sp. z o. o.	5	246.685	-570
Nieruchomości KW Sp. z o. o.	5	3.697	-683
Katowicki Węgiel Sp. z o. o.	2.000	13.333	-10.974

* Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności.

Źródło: jak w tab. 13.4.

Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z częściowym udziałem Skarbu Państwa

podmiot	udział	wartość majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa*
	[%]	[tys. PLN]
PKP PLK S. A.	75,83	15.286.153
Polski Fundusz Rozwoju S. A.	99,70	4.521.637
Polska Grupa Zbrojeniowa S. A. w Radomiu	44,16	2.284.500
Krajowa Spółka Cukrowa S. A.	79,69	2.054.376
Polski Holding Obronny Sp. z o. o. w Warszawie	84,08	1.402.357
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S. A.	99,48	1.558.412
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S. A.	94,80	983.186
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S. A.	95,53	913.254
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o. o.	69,75	436.462
Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o. o.	37,91	320.510
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o. o.	59,91	261.723
Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” S. A.	93,22	543.954
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S. A.	33,33	188.596
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S. A.	71,84	163.034
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.	51,55	147.760
Dolnośląskie Centrum Rolno-Spożywcze S. A.	86,30	103.840

* Według największych wartości majątku netto spółki.

Źródło: jak w tab. 13.4.